

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
เวลา 40 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต

มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นบ้านของไทย เอกลักษณ์ของการแสดงระบำ รำ ฟ้อน การแสดงละครพื้นบ้าน

มีทักษะ แสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ชุดระบำ รำ ฟ้อน ในภาคต่าง ๆ ของไทยและการแสดงละครพื้นบ้าน และสร้างสรรค์ชุดการแสดงจากวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เกิดความรู้ความเข้าใจ อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย ตระหนักในคุณค่าด้วยความชื่นชม สนุกสนาน ซาบซึ้ง มีความภูมิใจศิลปวัฒนธรรมของไทย โดยนำหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการเรียนการสอน

ผลการเรียนรู้

1. นักเรียนรู้ที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน
2. นักเรียนจำแนกองค์ประกอบ และประเภทของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านได้
3. นักเรียนรู้และเข้าใจเอกลักษณ์เฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน
4. นักเรียนรู้และเข้าใจองค์ประกอบของการแสดงละครพื้นบ้าน
5. นักเรียนปฏิบัติ และแสดงท่าทางนาฏศิลป์พื้นบ้าน หรือละครพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเองได้
6. นักเรียนสร้างสรรค์ชุดการแสดงในท้องถิ่นของตนเองได้
7. นักเรียนภูมิใจรักและชื่นนาฏศิลป์พื้นบ้านในชุมชนของตนเอง
8. นักเรียนตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
9. นักเรียนสามารถบูรณาการการเรียนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และSTEAM

โครงสร้างรายวิชา รหัสวิชา ศ20250 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 40 ชั่วโมง จำนวน 1.0 หน่วยกิต
 ครูผู้สอน นายฤทธิชัย กัญญา เกษมธนากร กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน	ภาระงาน/ชิ้นงาน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์ถิ่นสยาม	2. นักเรียนจำแนกองค์ประกอบและประเภทของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านได้ 4. นักเรียนรู้และเข้าใจองค์ประกอบของการแสดงละครพื้นบ้าน	- ความรู้ความเข้าใจของนาฏศิลป์พื้นบ้านและละครพื้นบ้าน 4 ภาคของไทย	2	5	1. แผนผังความคิดเรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้าน 4 ภาค
หน่วยที่ 2 ท้องถิ่นของเรา	1. นักเรียนรู้ที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน	- ประวัติความเป็นมาของจังหวัดตรัง - นาฏศิลป์ การละคร และศิลปะการแสดงที่ปรากฏในจังหวัดตรัง	4	15	2. นำเสนอนาฏศิลป์ การละคร และศิลปะการแสดงที่ปรากฏในจังหวัดตรัง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ลิเกป่าเมืองตรัง	3. นักเรียนรู้และเข้าใจเอกลักษณ์เฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน	- ประวัติความเป็นมาลิเกป่า - ลักษณะรูปแบบการแสดง - ความเชื่อ และพิธีกรรม - เนื้อร้อง ทำนองเพลง - เครื่องดนตรีที่ประกอบการแสดง - เครื่องแต่งกาย - โอกาสที่ใช้แสดง	12	20	3. นำเสนอลิเกป่าเมืองตรัง (วีดีโอ, เอกสาร)
สอบกลางภาค			2	10	

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน	ภาระงาน/ชิ้นงาน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า	<p>5. นักเรียนปฏิบัติ และแสดงท่าทางนาฏศิลป์พื้นบ้าน หรือละครพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเองได้</p> <p>6. นักเรียนสร้างสรรค์ชุดการแสดงในท้องถิ่นของตนเองได้</p> <p>7. นักเรียนภูมิใจรักและชื่นชมนาฏศิลป์พื้นบ้านในชุมชนของตนเอง</p> <p>8. นักเรียนตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>9. นักเรียนสามารถบูรณาการการเรียนรู้กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และSTEAM</p>	<p>รูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน - ลิเกป่า</p> <p>การสร้างสรรค์ผลงาน</p> <p>อนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>การบูรณาการนาฏศิลป์กับชีวิตปัจจุบัน และศาสตร์แขนงอื่น</p>	18	30	<p>1. ปฏิบัติการแสดงลิเกป่า</p> <p>2. การสร้างสรรค์การแสดงลิเกป่า</p>
สอบปลายภาค			2	20	
รวมระหว่างเรียน /สอบกลางภาค/สอบปลายภาค			40	100	

อัตราส่วนคะแนน

คะแนนเก็บระหว่างเรียน : คะแนนปลายภาค = 80 : 20

	รวม	100	คะแนน
คะแนนเก็บก่อนสอบกลางภาค =	40	คะแนน	
สอบกลางภาค =	10	คะแนน	
คะแนนเก็บก่อนสอบปลายภาค =	30	คะแนน	
สอบปลายภาค =	20	คะแนน	
	รวม	100	คะแนน

การกำหนดโครงการสอนและกิจกรรมตลอดภาคเรียน

สัปดาห์ที่	เนื้อหาจำเป็น	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	กิจกรรม / กระบวนการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม				
1	<p>เรื่องที่ 1 นาฏศิลป์พื้นบ้าน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน 4 ภาค - องค์ประกอบ และประเภทของการแสดงนาฏศิลป์พื้น การละครพื้นบ้าน 4 ภาค 	<p>2. นักเรียนจำแนกองค์ประกอบ และประเภทของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านได้</p> <p>4. นักเรียนรู้และเข้าใจองค์ประกอบของการแสดงละครพื้นบ้าน</p>	<p>1. สอนโดยวิธีการบรรยาย</p> <p>2. สอนโดยรูปแบบการเรียนรู้ กาเย่ (Gagne)</p>	2
หน่วยที่ 2 ท้องถิ่นของเรา				
2	<p>เรื่องที่ 1 ตรัง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติความเป็นมาของจังหวัดตรัง - อาณาเขต และที่ตั้ง - ลักษณะภูมิประเทศ - ลักษณะภูมิอากาศ - เขตการปกครอง - ประเพณี วัฒนธรรม 	<p>1. นักเรียนรู้ที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน</p>	<p>1. สอนโดยวิธีการบรรยาย</p> <p>2. สอนโดยรูปแบบการเรียนรู้ กาเย่ (Gagne)</p>	2
3	<p>เรื่องที่ 2 เมืองตรังกับนาฏกรรมท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - มโนราห์ - หนังตะลุง - ร่องเง็ง - ลิเกป่า 			2

สัปดาห์ที่	เนื้อหาจำเป็น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	กิจกรรม / กระบวนการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ลิเกป่าเมืองตรัง				
4-9	<p>เรื่องที่ 1 ลิเกป่าเมืองตรัง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประวัติความเป็นมาลิเกป่า - ลักษณะรูปแบบการแสดง - ความเชื่อ และพิธีกรรม - เนื้อร้อง ทำนองเพลง - เครื่องดนตรีที่ประกอบการแสดง - เครื่องแต่งกาย - โอกาสที่ใช้แสดง 	<p>3. นักเรียนรู้และเข้าใจเอกลักษณ์เฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน</p>	<p>1. สอนโดยวิธีการบรรยาย</p> <p>2. สอนโดยรูปแบบการเรียนรู้ กาเย่ (Gagne)</p>	12
10	สอบกลางภาค			2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนานเล่าขานลิเกป่า				
11-14	<p>เรื่องที่ 1 การแสดงลิเกป่า</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแสดงลิเกป่า 	<p>5. นักเรียนปฏิบัติ และแสดงท่าทางนาฏศิลป์พื้นบ้าน หรือละครพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเองได้</p> <p>7. นักเรียนภูมิใจรักและชื่นชมนาฏศิลป์พื้นบ้านในชุมชนของตนเอง</p> <p>8. นักเรียนตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>1. สอนโดยรูปแบบการเรียนรู้ เดวิส (Davies)</p> <p>2. สอนโดยวิธีการสาธิต</p> <p>3. แหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน</p>	8

สัปดาห์ที่	เนื้อหาจำเป็น	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	กิจกรรม / กระบวนการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
15-19	เรื่องที่ 2 สร้างสรรค์การแสดงลิเกป่า - สร้างสรรค์การแสดงลิเกป่า	6. นักเรียนสร้างสรรค์ชุด การแสดงในท้องถิ่นของ ตนเองได้ 9. นักเรียนสามารถบูรณา การเรียนรู้กับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง และSTEAM	1. สอนโดยรูปแบบ การเรียนรู้ เดวิส (Davies) 2. สอนโดยวิธีการ สาธิต 3. แหล่งเรียนรู้ ปราชญ์ชาวบ้าน	10
20	สอบปลายภาค			2
รวม				40

แผนการวัดผลและภาระงาน

แนวการวัดผล

อัตราส่วน คะแนนระหว่างเรียน : คะแนนปลายภาค = 80 : 20

แผนการวัดผล

การประเมิน	คะแนน	วิธีวัด	ชนิดของเครื่องมือ	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	เวลาที่ใช้ (นาที/ครั้ง)
ก่อนกลางภาค	40	1. แผนผังความคิด เรื่อง นาฏศิลป์ พื้นบ้าน 4 ภาค 2. นำเสนอ นาฏศิลป์ การละคร และศิลปะการแสดง ที่ปรากฏในจังหวัด ตรัง	1. แบบประเมิน แผนผังความคิด 2. แบบประเมิน การนำเสนอ	ข้อที่ 1-2, 4	50
กลางภาค	10	1. นำเสนอลิเกป่า เมืองตรัง (วีดีโอ, เอกสาร)	1. แบบประเมิน การนำเสนอ 2. แบบประเมิน ชิ้นงาน	ข้อที่ 3	50
หลังกลางภาค	30	1. ปฏิบัติการแสดง ลิเกป่า	1. แบบประเมิน การแสดงลิเกป่า	ข้อที่ 5, 7, 8	50
ปลายภาค	20	1. การสร้างสรรค์ การแสดงลิเกป่า	1. แบบประเมิน การสร้างสรรค์การ แสดงลิเกป่า	ข้อที่ 6, 9	50
รวม	100 คะแนน				

การกำหนดภาระงานนักเรียน

ในการเรียนรายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน ได้กำหนดให้นักเรียนทำกิจกรรม/ ปฏิบัติงาน ดังนี้

กิจกรรม ที่	ชื่องาน	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	ประเภทงาน		กำหนดส่ง วัน/เดือน/ปี
			กลุ่ม	เดี่ยว	
1	แผนผังความคิดเรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้าน 4 ภาค	ข้อที่ 1-2, 4		✓	
2	นำเสนอ นาฏศิลป์ การละคร และ ศิลปะการแสดงที่ปรากฏในจังหวัดตรัง	ข้อที่ 1-2, 4	✓		
3	นำเสนอ ลิเกป่าเมืองตรัง (วิดีโอ, เอกสาร)	ข้อที่ 3	✓		
4	ปฏิบัติการแสดงลิเกป่า	ข้อที่ 5, 7, 8	✓		
5	การสร้างสรรค์การแสดงลิเกป่า	ข้อที่ 6, 9	✓		

หากนักเรียนขาดส่งงาน 4 ชิ้น หรือขาดส่งชิ้นงานที่ 3, 4, 5 จะได้รับผลการเรียน “ร” ในรายวิชานี้

ลงชื่อ.....ครูผู้สอน
(นายกฤษณกันต์ เปาะทอง)

ลงชื่อ.....หัวหน้ากลุ่มสาระฯ
(นางสาวพัฒน์นรี จิตเที่ยง)

ลงชื่อ.....
(นางสาวจิราภรณ์ นาคช่วย)

ลงชื่อ
(อาคม โปษสาลี)

รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ

ผู้อำนวยการโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

รหัสวิชา ศ20250	วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ภาคเรียนที่ 2	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม		จำนวน 2 คาบ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์พื้นเมือง		เวลา 2 คาบ

1. ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

- ความรู้ความเข้าใจของนาฏศิลป์พื้นบ้าน และละครพื้นบ้าน 4 ภาคของไทย

2. สาระสำคัญ

การแสดงพื้นบ้าน หมายถึง การแสดงที่เกิดขึ้นตามท้องถิ่นและตามพื้นที่ต่างๆ ของแต่ละภูมิภาค โดยอาจมีการพัฒนา ดัดแปลงมาจากการละเล่นพื้นเมืองของท้องถิ่นนั้นๆ

การแสดงพื้นบ้าน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า ที่บรรพบุรุษไทยได้สั่งสม สร้างสรรค์ และสืบทอดไว้เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เพื่อให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้เรียนรู้และรักในคุณค่าในศิลปะไทยในแขนงนี้ เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และพร้อมที่จะช่วยสืบทอด จรรโลง และธำรงไว้เป็นสมบัติของชาติสืบไป โดยมีด้วยกันทั้งหมด 4 ภาค คือภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้(Knowledge)

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน 4 ภาค
2. นักเรียนสามารถจำแนกองค์ประกอบ และประเภทของนาฏศิลป์พื้นบ้านได้

ด้านทักษะกระบวนการ (Skill)

1. มีทักษะในการปฏิบัติกระบวนการทำรำนาฏศิลป์พื้นบ้าน เพลงสั้น ๆ ได้

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

1. ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย

4. สาระการเรียนรู้

- ที่มาของนาฏศิลป์พื้นเมือง 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้
- องค์ประกอบ และประเภทของนาฏศิลป์พื้นบ้านได้
- การปฏิบัติภาษาทำนาฏศิลป์พื้นเมือง 4 ภาค

5. สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

- ความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการคิด

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของกาเย่)

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูให้นักเรียนดูวิดีโอการแสดงพื้นบ้าน 4 ภาค(เร่งเร้าความสนใจ)
2. ครู และนักเรียน ร่วมกันอภิปราย วิเคราะห์ลักษณะวิธีการปฏิบัตินาฏยศัพท์ และความหมายของนาฏยศัพท์ จากวีดิทัศน์ที่นักเรียนได้ดู
3. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ และเนื้อหาในการเรียน(บอกวัตถุประสงค์)
4. ครูทบทวนความรู้ ชักถามเรื่องการแสดงที่นักเรียนเคยรับชมมา(ทบทวนความรู้เดิม)

ชั้นสอน

1. นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม ครูบรรยายในหัวข้อ นาฏศิลป์พื้นเมือง ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคอีสาน และภาคใต้ โดยครูให้นักเรียนดู Power Point ประกอบเพื่อความเข้าใจ(นำเสนอเนื้อหาใหม่และชี้แนะทางการเรียนรู้)
2. ครูสาธิตนาฏยศัพท์ และภาษาท่าเบื้องต้น ที่เอกลักษณ์ของการแสดงแต่ละภาค และให้นักเรียนปฏิบัติตาม
3. นักเรียนฝึกปฏิบัตินาฏยศัพท์ และภาษาท่าทำเบื้องต้น ที่เอกลักษณ์ของการแสดงแต่ละภาค(กระตุ้นการตอบสนองของบทเรียน)

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8-10 คน เลือกเพลงตามความชอบ ซึ่งต้องเป็นเพลงที่สื่อถึงการแสดงพื้นเมือง 4 ภาค โดยให้แต่ละกลุ่มเลือกเพลงแต่ละภาคไม่ซ้ำกัน
2. นักเรียนฝึกปฏิบัติกระบวนท่ารำตามเพลงที่นักเรียนได้เลือก ซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ โดยครูกำหนดเวลาที่ให้นักเรียนแสดง 1 นาที
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มมาแสดงให้ครูดู และครูให้ผลการปฏิบัติย้อนกลับ(feedback) เพื่อให้ นักเรียนได้นำไปปรับปรุงก่อนบันทึกเป็นคลิปวิดีโอ(ให้ข้อมูลย้อนกลับ)
4. นักเรียนบันทึกคลิปวิดีโอการแสดงของกลุ่มตัวเอง และส่งเป็นชิ้นงาน(สรุปและนำไปใช้)

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม(ทดสอบความรู้ใหม่)

7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วีดิโอการแสดงพื้นบ้าน 4 ภาค
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม
- แบบฝึกหัดที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official
- Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน 4 ภาค - นักเรียนสามารถจำแนกองค์ประกอบ และประเภทของนาฏศิลป์พื้นบ้านได้	- นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม	- แบบฝึกหัดที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม	ตรวจสอบแบบฝึกหัดที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม 10-9 ดีมาก 8-7 ดี 6-5 พอใช้ 4-0 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะในการปฏิบัติกระบวนการทำร้านาฏศิลป์พื้นบ้าน เพลงสั้น ๆ ได้	- นักเรียนปฏิบัติกระบวนการทำร้านาฏศิลป์พื้นบ้าน	- แบบประเมินทักษะการปฏิบัตินาฏศิลป์พื้นบ้าน	นักเรียนปฏิบัติกระบวนการทำร้านาฏศิลป์พื้นบ้าน จากคลิปวิดีโอ 9 - 10 ดีมากที่สุด 7 - 8 ดีมาก 5 - 6 ดี 3 - 4 พอใช้ 0 - 2 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความ เป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

9. ความคิดเห็นผู้ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นเพิ่มเติม
<p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวพัฒน์นรี จิตเที่ยง)</p> <p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p>
<p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p> <p>ได้ทำการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของ นายกฤษณกันต์ เปาะทอง แล้วมีความคิดเห็นดังนี้</p> <p>1. คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>☐ ดีเยี่ยม ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง</p> <p>2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>☐ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม</p> <p>☐ ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป</p> <p>3. การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้</p> <p>☐ เหมาะสมนำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้</p> <p>4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวจิราภรณ์ นาคช่วย)</p> <p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p>

10.บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	
<p>วันที่ เดือน พ.ศ.</p> <p>รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน รหัสวิชา ศ20250 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้าน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้สอน นายกฤษณกันต์ เปาะทอง</p>	
<p>การเข้าเรียน</p> <p>- จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น คน เข้าเรียน คน คิดเป็น ร้อยละ</p> <p> ขาดเรียน คน คิดเป็น ร้อยละ</p> <p> มาสาย คน คิดเป็น ร้อยละ</p>	
<p>ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>1. เนื้อหา สอนได้สมบูรณ์ ☐ ครบถ้วน ☐ ไม่ครบถ้วน เรื่อง..... เพราะ.....</p> <p>2. การใช้เวลา ☐ เหมาะสม ☐ ไม่เหมาะสม เพราะ.....</p> <p>3. กิจกรรมที่ใช้ ☐ ครบถ้วน ☐ ไม่ครบถ้วน กิจกรรม..... เพราะ.....</p>	
<p>ผลการสอนที่เกิดกับผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>1. ด้านความรู้</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>2. ด้านทักษะกระบวนการ.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

3.ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ผลการใช้สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้	ผลการใช้

ปัญหาและอุปสรรค

แนวทางแก้ไขปัญหา / ข้อเสนอแนะ

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นายกฤษณกันต์ เปาะทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

แบบประเมินทักษะการปฏิบัติงานนาฏศิลป์พื้นบ้าน

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม

เรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้าน

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน				รวม(20)
		แนวคิดในการสร้างสรรค์ (5)	ความหมาย สอดคล้องกับเนื้อร้อง (5)	รูปแบบการแสดง (5)	การจัดแถว/ตำแหน่งของผู้แสดง (5)	
1						
2						
3						
4						
5						

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	9 - 10	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	4 ดีมากที่สุด
คะแนน	7 - 8	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	3 ดีมาก
คะแนน	5 - 6	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	2 ดี
คะแนน	3 - 4	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	1 พอใช้
คะแนน	0 - 2	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	0 ควรปรับปรุง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใฝ่เรียนรู้

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม
 จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 ปีการศึกษา 2566
 เรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ตั้งใจ เพียร พยายามในการ เรียน และเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ (5)	แสวงหาความรู้ จากแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ (5)	บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุป เป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน เรียนรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มุ่งมั่นในการทำงาน

โรงเรียนยานดาชาารัฐชูปถัมภ์
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม
จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ปีการศึกษา 2566
เรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้าน
เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน		
		ตั้งใจและรับผิดชอบใน การปฏิบัติหน้าที่การ งาน(5)	ทำงานด้วยความ เพียรพยายาม และ อดทนเพื่อให้งาน สำเร็จตาม เป้าหมาย(5)	รวม (10)
1				
2				
3				
4				
5				

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	10 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	8 - 7	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	6 - 5	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	4 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย

โรงเรียนยานดาชาารัฐชูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม
จำนวน 1.0 หน่วยกิต

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566
เรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้าน
เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ภาคภูมิใจใน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย (5)	เห็นคุณค่าและ ใช้ภาษาไทยใน การสื่อสารได้ อย่างถูกต้อง เหมาะสม(5)	อนุรักษ์และสืบ ทอดภูมิปัญญา ไทย(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการสื่อสาร

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ปีการศึกษา 2566

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความ สามารถในการ ถ่ายทอดความรู้ ความคิดความ เข้าใจของ ตนเองโดยใช้ ภาษาอย่าง เหมาะสม(5)	ใช้วิธีการ สื่อสารที่ เหมาะสมมี ประสิทธิ ภาพ(5)	มี ความสามารถ ในการรับ - ส่งสาร(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการคิด

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม
จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เรื่อง นาฏศิลป์พื้นบ้าน
เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความ สามารถใน การคิด/ วิเคราะห์(5)	สามารถคิด อย่างมี วิจารณญาณ (5)	มีความ สามารถใน การสร้างองค์ ความรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบฝึกหัดที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม

วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

รหัสวิชา ศ20250 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
เวลา 15 นาที

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
คะแนน 10 คะแนน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าคำตอบที่ถูกเพียงข้อเดียว

1. ฟ้อนภาคเหนือมีลักษณะอย่างไร
 - รุกเร้า สนุกสนาน
 - อ่อนหวาน นุ่มนวล สงาม
2. ฟ้อนภาคเหนือที่แสดงความฮึกเหิมคือข้อใด
 - ฟ้อนเจิง ฟ้อนดาบ กลองสะบัดชัย
 - ฟ้อนที่ฟองมอชิงฟ้อนดาบ
3. พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวข้องกับข้อใด
 - ฟ้อนผีฟ้า ฟ้อนผีมดผีเม็ง
 - ฟ้อนเทียน ฟ้อนม่านมัยเชียงตา
4. ฟ้อนที่แสดงถึงความสนุกสนานบันเทิง
 - ฟ้อนกิงกะหฺร่า ตีกลองสะบัดชัย
 - ฟ้อนเงี้ยว ฟ้อนดาบ
5. พญาแถนตามความเชื่อของชาวอีสานหมายถึงเทพองค์ใด
 - พระอินทร์
 - พระพรหม
6. การแสดงภาคอีสานที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน
 - เซิ้งบั้งไฟ
 - เซิ้งแห่ไข่มดแดง
7. ภาคอีสานมีประเพณีที่รู้จักกันแพร่หลายคืออะไร
 - ฟ้อนแคน
 - ผีตาโชน
8. ลักษณะดนตรีภาคใต้ให้ความรู้สึกอย่างไร
 - กระชับ หนักแน่น เน้นเครื่องตี
 - เร่งเร้า ฮึกเหิม ปลุกใจ
9. การแสดงภาคใต้ตอนล่างรับวัฒนธรรมจากชาติใด
 - อินเดีย
 - มาเลเซีย
10. ระบุว่าที่แสดงถึงความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ของภาคใต้
 - แหนางदान
 - ทอยล้อ

แบบเฉลย แบบฝึกหัดที่ 1 เรื่อง นาฏศิลป์ ถิ่นสยาม

วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

รหัสวิชา ศ20250 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
เวลา 15 นาที

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
คะแนน 10 คะแนน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าคำตอบที่ถูกเพียงข้อเดียว

1. ฟ้อนภาคเหนือมีลักษณะอย่างไร
 - รุกเร้า สนุกสนาน
 - อ่อนหวาน นุ่มนวล งดงาม
2. ฟ้อนภาคเหนือที่แสดงความฮึกเหิมคือข้อใด
 - ฟ้อนเจิง ฟ้อนดาบ กลองสะบัดชัย
 - ฟ้อนที่ฟ่องมองเซิงฟ้อนดาบ
3. พิธีกรรมความเชื่อเกี่ยวข้องกับข้อใด
 - ฟ้อนผีฟ้า ฟ้อนผีมดผีเม็ง
 - ฟ้อนเทียน ฟ้อนม่านม้วยเซียงตา
4. ฟ้อนที่แสดงถึงความสนุกสนานบันเทิง
 - ฟ้อนกิ่งกะหว่า ตีกลองสะบัดชัย
 - ฟ้อนเงี้ยว ฟ้อนดาบ
5. พญาแถนตามความเชื่อของชาวอีสานหมายถึงเทพองค์ใด
 - พระอินทร์
 - พระพรหม
6. การแสดงภาคอีสานที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน
 - เซิ้งบั้งไฟ
 - เซิ้งแห่ไข่มดแดง
7. ภาคอีสานมีประเพณีที่รู้จักกันแพร่หลายคืออะไร
 - ฟ้อนแคน
 - ผีตาโชน
8. ลักษณะดนตรีภาคใต้ให้ความรู้สึกอย่างไร
 - กระชับ หนักแน่น เน้นเครื่องดี
 - เร่งเร้า ฮึกเหิม ปลุกใจ
9. การแสดงภาคใต้ตอนล่างรับวัฒนธรรมจากชาติใด
 - อินเดีย
 - มาเลเซีย
10. ระบุว่าที่แสดงถึงความเชื่อในศาสนาพราหมณ์ของภาคใต้
 - แห่นางดาน
 - ทอยล้อ

รหัสวิชา ศ20250

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ตรง

แผนการจัดการเรียนรู้

วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

ภาคเรียนที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

ปีการศึกษา 2566

จำนวน 4 คาบ

เวลา 2 คาบ

1. ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

- นักเรียนผู้ที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน

2. สาระสำคัญ

จังหวัดตรังเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้มีพื้นที่ติดทะเลอันดามันในมหาสมุทรอินเดีย เป็นจังหวัดหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันตกตั้งขึ้นใหม่ในสมัยรัตนโกสินทร์ ตรังเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน แต่เนื่องจากตรังไม่ได้เป็นเมืองที่เกิดศึกสงครามจึงไม่ค่อยมีชื่อในประวัติศาสตร์เท่าใดนัก แต่ความเป็นจริงตรังเป็นชุมชนที่มีผู้คนอาศัยมานานแล้ว จากหลักฐานที่อ้างอิงได้นับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นต้นมา จังหวัดตรังแบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ คืออำเภอเมือง อำเภอกันตัง อำเภอห้วยยอด อำเภอย่านตาขาว อำเภอปะเหลียน อำเภอสิเกา อำเภอวังวิเศษ อำเภอนาโยง อำเภอรัษฎา และอำเภอหาดสำราญ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้(Knowledge)

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดตรัง
2. นักเรียนผู้ที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน

ด้านทักษะกระบวนการ (Skill)

1. มีทักษะในการนำเสนอ และวิเคราะห์ความรู้เรื่องจังหวัดตรัง

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

2. ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย

4. สาระการเรียนรู้

- ประวัติความเป็นมาของจังหวัดตรัง
- อาณาเขต และที่ตั้ง
- ลักษณะภูมิประเทศ
- ลักษณะภูมิอากาศ

- เขตการปกครอง
- ประเพณี วัฒนธรรม

5. สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

- ความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการคิด

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของกาเย)

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูให้นักเรียนดูวิดีโอเพลงเที่ยวเมืองตรัง(เร่งเร้าความสนใจ)
2. ครู และนักเรียน ร่วมกันอภิปราย วิเคราะห์เพลงเที่ยวเมืองตรัง จากวิดีโอที่นักเรียนได้ดู
3. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ และเนื้อหาในการเรียน(บอกวัตถุประสงค์)
4. ครูทบทวนความรู้ โดยให้นักเรียนท่องคำขวัญจังหวัดตรัง และถามถึงแหล่งท่องเที่ยวของ

กิน วิถีชีวิตของคนตรัง(ทบทวนความรู้เดิม)

ขั้นสอน

1. นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง มาแต่ตรัง ครูบรรยายในหัวข้อ ตรัง โดยครูให้นักเรียนดู Power Point ประกอบเพื่อความเข้าใจ(นำเสนอเนื้อหาใหม่และชี้แนะทางการเรียนรู้)
2. เล่นเกมเปิดแผ่นป้ายภาพของสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่สำคัญ อาหาร ประเพณี แล้วให้นักเรียนบอกว่าเป็นภาพอะไร(กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน)
3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 – 10 คน หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอความรู้เรื่องจังหวัดตรัง ตามหัวข้อที่ครูกำหนด โดยมีหัวข้อ ดังนี้
 - ประวัติความเป็นมาของจังหวัดตรัง
 - อาณาเขต และที่ตั้ง
 - ลักษณะภูมิประเทศ
 - ลักษณะภูมิอากาศ
 - เขตการปกครอง
 - ประเพณี วัฒนธรรม

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน ตามหัวข้อที่ได้ศึกษา
2. ครูให้ผลการปฏิบัติย้อนกลับ(feedback) เพื่อให้นักเรียนได้นำไปศึกษาเพิ่มเติม(ให้ข้อมูลย้อนกลับ)
3. ครู และนักเรียนร่วมกันสรุปผลการนำเสนอหน้าชั้นเรียน(สรุปและนำไปใช้)

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 2 เรื่อง จังหวัดตรัง(ทดสอบความรู้ใหม่)

7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วิดีโอเพลงเที่ยวเมืองตรัง
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง มาแต่ตรัง
- แบบฝึกหัดที่ 2 เรื่อง จังหวัดตรัง

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official
- Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดตรัง - นักเรียนรู้ที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน	- นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 2 เรื่อง จังหวัดตรัง	- แบบฝึกหัดที่ 2 เรื่อง จังหวัดตรัง	ตรวจสอบแบบฝึกหัดที่ 2 เรื่อง จังหวัดตรัง 10-9 ดีมาก 8-7 ดี 6-5 พอใช้ 4-0 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะในการนำเสนอและวิเคราะห์ความรู้เรื่องจังหวัดตรัง	- นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน	- แบบประเมินการนำเสนอหน้าชั้นเรียน	9 - 10 ดีมากที่สุด 7 - 8 ดีมาก 5 - 6 ดี 3 - 4 พอใช้ 0 - 2 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

9. ความคิดเห็นผู้ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นเพิ่มเติม
<p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวพัฒน์นรี จิตเที่ยง)</p> <p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p>
<p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p> <p>ได้ทำการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของ นายกฤษณกันต์ เปาะทอง แล้วมีความคิดเห็นดังนี้</p> <p>1. คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>☐ ดีเยี่ยม ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง</p> <p>2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>☐ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม</p> <p>☐ ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป</p> <p>3. การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้</p> <p>☐ เหมาะสมนำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้</p> <p>4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวจิราภรณ์ นาคช่วย)</p> <p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p>

10.บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	
<p>วันที่ เดือน พ.ศ.</p> <p>รายวิชา นาฏศิลป์พื้นฐาน รหัสวิชา ศ20250 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ท้องถิ่นของเรา</p> <p>แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ตรีง</p> <p>ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้สอน นายกฤษณกันต์ เปาะทอง</p>	
<p>การเข้าเรียน</p> <p>- จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น คน เข้าเรียน คน คิดเป็น ร้อยละ</p> <p> ขาดเรียน คน คิดเป็น ร้อยละ</p> <p> มาสาย คน คิดเป็น ร้อยละ</p>	
<p>ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>1. เนื้อหา</p> <p> สอนได้สมบูรณ์ ☐ ครบถ้วน</p> <p> ☐ ไม่ครบถ้วน เรื่อง.....</p> <p> เพราะ.....</p> <p>2. การใช้เวลา ☐ เหมาะสม</p> <p> ☐ ไม่เหมาะสม เพราะ.....</p> <p>3. กิจกรรมที่ใช้ ☐ ครบถ้วน</p> <p> ☐ ไม่ครบถ้วน กิจกรรม.....</p> <p> เพราะ.....</p>	
<p>ผลการสอนที่เกิดกับผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p> 2. ด้านความรู้</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p> 2. ด้านทักษะกระบวนการ.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

.....
.....

3.ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....
.....
.....

ผลการใช้สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้	ผลการใช้

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....
.....

แนวทางแก้ไขปัญหา / ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นายกฤษณกันต์ เปาะทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

แบบประเมินการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา
 จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 ปีการศึกษา 2566
 เรื่อง ตราง
 เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		การถ่ายทอดเนื้อหา (5)	การใช้ภาษา ภายในการ สื่อสาร(5)	ความเชื่อมโยง ของเนื้อหา (5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

เกณฑ์การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

รายละเอียดเกณฑ์ การให้คะแนน	ดีเยี่ยม	ดี	ผ่าน	ไม่ผ่าน
การถ่ายทอด เนื้อหา	<ul style="list-style-type: none"> - คล่องแคล่ว ไม่ติดขัด ทำให้เข้าใจประเด็นได้ง่ายและเร็ว - การพูดมีการเว้นจังหวะ และ การเน้นคำหรือเน้นสาระสำคัญอย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้ฟังติดตามการนำเสนอ - ความเร็วในการพูดอยู่ในระดับเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - คล่องแคล่ว ไม่ติดขัด ทำให้เข้าใจประเด็นได้ง่าย - การพูดมีการเว้นจังหวะอย่างเหมาะสม - ความเร็วในการพูดอยู่ในระดับเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่คล่องแคล่ว มีการหยุดชะงักบ้างเป็นบางจังหวะ - พูดเร็วจนจับความไม่ค่อยได้หรือพูดซ้ำจนเกินไป 	<ul style="list-style-type: none"> - ติดขัดหลายครั้งหรือ ใช้คำเช่น “เอ่อ” “อ้อ” บ่อยครั้ง - หยุดชะงักในหลายจังหวะ - พูดเร็วจนจับความไม่ค่อยได้หรือพูดซ้ำจนเกินไป
การใช้ภาษาภายใน การสื่อสาร	ใช้ภาษากายอย่างคล่องแคล่ว เช่น ยกมือ ผายมือ เพื่อดึงดูดให้ผู้ฟังรู้สึกสนใจในสิ่งที่อธิบาย	ใช้ภาษาภายในการสื่อสารพอสมควร เช่น ยกมือ ผายมือ เพื่อให้ผู้ฟังสนใจในสิ่งที่อธิบาย	มีการใช้ภาษาภายในน้อยครั้งในการสื่อสาร	ไม่มีการใช้ภาษาภายในใด ๆ ในการสื่อสาร
ความเชื่อมโยงของ เนื้อหา	เนื้อหามีความเชื่อมโยงกันทั้งหมด	เนื้อหาบางส่วนยังขาดความเชื่อมโยง	เนื้อหาส่วนใหญ่ยังขาดความเชื่อมโยง	เนื้อหาขาดความเชื่อมโยง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใฝ่เรียนรู้

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา
 จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 ปีการศึกษา 2566
 เรื่อง ตรีง
 เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ตั้งใจ เพียร พยายามในการ เรียน และเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ (5)	แสวงหาความรู้ จากแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ (5)	บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุป เป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน เรียนรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มุ่งมั่นในการทำงาน

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา		เรื่อง ตรีัง
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน		
		ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน(5)	ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย(5)	รวม (10)
1				
2				
3				
4				
5				

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	10 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	8 - 7	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	6 - 5	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	4 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา
 จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 ปีการศึกษา 2566
 เรื่อง ต่ร้าง
 เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ภาคภูมิใจใน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย (5)	เห็นคุณค่าและ ใช้ภาษาไทยใน การสื่อสารได้ อย่างถูกต้อง เหมาะสม(5)	อนุรักษ์และสืบ ทอดภูมิปัญญา ไทย(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการสื่อสาร

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา

เรื่อง ตราง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			รวม (15)
		มีความ สามารถในการ ถ่ายทอดความรู้ ความคิดความ เข้าใจของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่าง เหมาะสม(5)	ใช้วิธีการ สื่อสารที่ เหมาะสมมี ประสิทธิ ภาพ(5)	มีความสามารถ ในการรับ - ส่ง สาร(5)	
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง

ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการคิด

โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา		เรื่อง ตรีง
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความ สามารถในการ คิด/วิเคราะห์ (5)	สามารถคิด อย่างมี วิจารณญาณ (5)	มีความ สามารถในการ สร้างองค์ ความรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้

รหัสวิชา ศ20250

วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา

จำนวน 4 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เมืองตรงกับนาฏกรรมท้องถิ่น

เวลา 2 คาบ

1. ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

- นักเรียนที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน

2. สาระสำคัญ

ประชาชนในจังหวัดตรัง ได้รับการถ่ายทอดศิลปะการแสดงจาก บรรพบุรุษ จนมีจิตวิญญาณในสายเลือด จึงมีคำกล่าวถึงเมืองตรังว่า“มาแต่ตรัง ไม่หนังก็โนราห์” หมายความว่าคนทีมาจากเมืองตรัง ถ้าไม่หนังก็เป็นมโนราห์ คำกล่าวนี้เกิดขึ้นด้วยความประทับใจ ในไหวพริบและปฏิภาณของตรัง ที่มีโหวตอันเฉียบขาดการแสดงพื้นบ้านจึงสืบสานมรดกตรังให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายโดดเด่นในรูปแบบของคนตรัง นอกจากนี้ ยังมีศิลปะการแสดงลิเกป่า ลิเกบก ลิเกรำมะนา หรือแขกแดง กาหลอ กลองยาวรองเง็งหรือแห็งหรือหล้อ แห็งหรือเพลงตันหยง

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้(Knowledge)

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง
2. นักเรียนที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน

ด้านทักษะกระบวนการ (Skill)

1. มีทักษะในการนำเสนอ และวิเคราะห์ความรู้เรื่องนาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

3. ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย

4. สาระการเรียนรู้

- มโนราห์
- หนังตะลุง
- รองเง็ง
- ลิเกป่า

5. สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

- ความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการคิด

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของกาเย่)

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูให้นักเรียนดูวิดีโอสารคดี มาแต่ตรง ไม่หนังก็โนรา (เร่ร่อนความสนใจ)
2. ครู และนักเรียน ร่วมกันอภิปราย วิเคราะห์ศิลปะการแสดงที่ปรากฏในจังหวัดตรัง จากวีดิทัศน์ที่นักเรียนได้ดู
3. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ และเนื้อหาในการเรียน(บอกวัตถุประสงค์)
4. ครูทบทวนความรู้ โดยการซักถามนักเรียน ในหัวข้อ การแสดงนาฏศิลป์ที่บ้านที่นักเรียนเคยได้รับชมมา(ทบทวนความรู้เดิม)

ขั้นสอน

1. นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง มาแต่ตรง ครูบรรยายในหัวข้อ นาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง โดยครูให้นักเรียนดู Power Point ประกอบเพื่อความเข้าใจ(นำเสนอเนื้อหาใหม่และชี้แนะทางการเรียนรู้)
2. เล่นเกมเปิดแผ่นป้ายภาพของนาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง แล้วให้นักเรียนบอกว่าเป็นภาพอะไร(กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน)
3. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 – 10 คน(กลุ่มเดิมจากคาบที่ผ่านมา) หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอความรู้เรื่องจังหวัดตรัง ตามหัวข้อที่ครูกำหนด โดยมีหัวข้อ ดังนี้
 - มโนราห์
 - หนังตะลุง
 - ร่องเง็ง
 - ลิเกป่า

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน ตามหัวข้อที่ได้ศึกษา
2. ครูให้ผลการปฏิบัติย้อนกลับ(feedback) เพื่อให้นักเรียนได้นำไปศึกษาเพิ่มเติม(ให้ข้อมูลย้อนกลับ)
3. ครู และนักเรียนร่วมกันสรุปผลการนำเสนอหน้าชั้นเรียน(สรุปและนำไปใช้)

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 3 เรื่องนาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง (ทดสอบความรู้ใหม่)

7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วีดิโอสารคดีมาแต่ตรัง ไม่หนังกีโนรา
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง มาแต่ตรัง
- แบบฝึกหัดที่ 3 เรื่องนาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official
- Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง - นักเรียนรู้ที่มาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน	- นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ 3 เรื่องนาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง	- แบบฝึกหัดที่ 3 เรื่องนาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง	ตรวจสอบแบบฝึกหัดที่ 3 เรื่องนาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง 10-9 ดีมาก 8-7 ดี 6-5 พอใช้ 4-0 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะในการนำเสนอและวิเคราะห์ความรู้เรื่องนาฏกรรมท้องถิ่นในจังหวัดตรัง	- นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน	- แบบประเมินการนำเสนอหน้าชั้นเรียน	9 - 10 ดีมากที่สุด 7 - 8 ดีมาก 5 - 6 ดี 3 - 4 พอใช้ 0 - 2 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

9. ความคิดเห็นผู้ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นเพิ่มเติม
<p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวพัฒน์นรี จิตเที่ยง)</p> <p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p>
<p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p> <p>ได้ทำการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของ นายกฤษณกันต์ เปาะทอง แล้วมีความคิดเห็นดังนี้</p> <p>1. คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>☐ ดีเยี่ยม ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง</p> <p>2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>☐ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม</p> <p>☐ ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป</p> <p>3. การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้</p> <p>☐ เหมาะสมนำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้</p> <p>4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวจิราภรณ์ นาคช่วย)</p> <p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p>

10.บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		
วันที่ เดือน พ.ศ.		
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นฐาน รหัสวิชา ศ20250 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ท้องถิ่นของเรา		
แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เมืองตรงกับนาฏกรรมท้องถิ่น		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้สอน นายกฤษณกันต์ เปาะทอง		
การเข้าเรียน		
- จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น	คน	
เข้าเรียน	คน คิดเป็น ร้อยละ	
ขาดเรียน	คน คิดเป็น ร้อยละ	
มาสาย	คน คิดเป็น ร้อยละ	
ผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้		
1. เนื้อหา		
สอนได้สมบูรณ์ ☐	ครบถ้วน	
☐	ไม่ครบถ้วน เรื่อง.....	
เพราะ.....		
2. การใช้เวลา ☐		เหมาะสม
☐		ไม่เหมาะสม เพราะ.....
3. กิจกรรมที่ใช้ ☐		ครบถ้วน
☐		ไม่ครบถ้วน กิจกรรม.....
เพราะ.....		
ผลการสอนที่เกิดกับผู้เรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		
3. ด้านความรู้		
.....		
.....		
.....		
2. ด้านทักษะกระบวนการ.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

3.ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....

.....

.....

ผลการใช้สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้	ผลการใช้

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไขปัญหา / ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นายกฤษณกันต์ เปาะทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

แบบประเมินการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา

เรื่อง เมืองตรังกับนาฏกรรมท้องถิ่น

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		การถ่ายทอดเนื้อหา (5)	การใช้ภาษา ภายในการ สื่อสาร(5)	ความเชื่อมโยง ของเนื้อหา (5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

เกณฑ์การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

รายละเอียดเกณฑ์ การให้คะแนน	ดีเยี่ยม	ดี	ผ่าน	ไม่ผ่าน
การถ่ายทอด เนื้อหา	<ul style="list-style-type: none"> - คล่องแคล่ว ไม่ติดขัด ทำให้เข้าใจ ประเด็นได้ง่ายและเร็ว - การพูดมีการเว้นจังหวะ และ การเน้นคำหรือเน้นสาระสำคัญ อย่างเหมาะสมเพื่อทำให้ผู้ฟังติดตามการนำเสนอ - ความเร็วในการพูดอยู่ในระดับเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - คล่องแคล่ว ไม่ติดขัด ทำให้เข้าใจ ประเด็นได้ง่าย - การพูดมีการเว้นจังหวะอย่างเหมาะสม - ความเร็วในการพูดอยู่ในระดับเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่คล่องแคล่ว มี การหยุดชะงักบ้าง เป็นบางจังหวะ - พูดเร็วจนจับความไม่ค่อยได้ หรือพูด ข้างจนเกินไป 	<ul style="list-style-type: none"> - ติดขัดหลายครั้ง หรือ ใช้คำเช่น “เอ่อ” “อ้อ” บ่อยครั้ง - หยุดชะงักในหลายจังหวะ - พูดเร็วจนจับความไม่ค่อยได้ หรือพูดข้าง จนเกินไป
การใช้ภาษากายใน การสื่อสาร	ใช้ภาษากายอย่างคล่องแคล่ว เช่น ยกมือ ผายมือ เพื่อดึงดูดให้ผู้ฟังรู้สึกสนใจในสิ่งที่อธิบาย	ใช้ภาษากายในการสื่อสารพอสมควร เช่น ยกมือ ผายมือ เพื่อให้ผู้ฟังสนใจในสิ่งที่อธิบาย	มีการใช้ภาษากายน้อยครั้งในการสื่อสาร	ไม่มีการใช้ภาษากายใด ๆ ในการสื่อสาร
ความเชื่อมโยงของ เนื้อหา	เนื้อหา มีความเชื่อมโยงกันทั้งหมด	เนื้อหาบางส่วนยังขาดความเชื่อมโยง	เนื้อหาส่วนใหญ่ยังขาดความเชื่อมโยง	เนื้อหาขาดความเชื่อมโยง

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใฝ่เรียนรู้

โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา		เรื่อง เมืองตรังกับนาฏกรรมท้องถิ่น
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ตั้งใจ เพียร พยายามในการ เรียน และเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ (5)	แสวงหาความรู้ จากแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ (5)	บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุป เป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน เรียนรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มุ่งมั่นในการทำงาน

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา		เรื่อง เมืองตรังกับนาฏกรรมท้องถิ่น
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน		
		ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน(5)	ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย(5)	รวม (10)
1				
2				
3				
4				
5				

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	10 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	8 - 7	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	6 - 5	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	4 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา
 จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 ปีการศึกษา 2566
 เรื่อง เมืองตรังกับนาฏกรรมท้องถิ่น
 เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ภาคภูมิใจใน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย (5)	เห็นคุณค่าและ ใช้ภาษาไทยใน การสื่อสารได้ อย่างถูกต้อง เหมาะสม(5)	อนุรักษ์และสืบ ทอดภูมิปัญญา ไทย(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการสื่อสาร

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา
 จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 ปีการศึกษา 2566
 เรื่อง เมืองตรังกับนาฏกรรมท้องถิ่น
 เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดความเข้าใจของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม(5)	ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ(5)	มีความสามารถในการรับ - ส่งสาร(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการคิด

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ท้องถิ่นของเรา		เรื่อง เมืองตรังกับนาฏกรรมท้องถิ่น
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความ สามารถในการ คิด/วิเคราะห์ (5)	สามารถคิด อย่างมี วิจารณญาณ (5)	มีความ สามารถในการ สร้างองค์ ความรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

รหัสวิชา ศ20250	วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ภาคเรียนที่ 2	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ลิเกป่าเมืองตรัง		จำนวน 12 คาบ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4-9 ลิเกป่าเมืองตรัง		เวลา 12 คาบ

1. ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

- นักเรียนรู้และเข้าใจเอกลักษณ์เฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้าน

2. สาระสำคัญ

ลิเกป่า มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไป เช่น ลิเกบก ลิเกรำมะนา แหกแดง เป็นการละเล่นพื้นเมืองที่นิยมกันแพร่หลายในหมู่คนไทยภาคใต้ทางฝั่งตะวันตก โดยเฉพาะจังหวัดตรัง กระบี่ และพังงา การละเล่นชนิดนี้ มีมานานเท่าไรไม่ปรากฏ ส่วนใหญ่เชื่อว่าเริ่มมีขึ้นที่จังหวัดตรัง โดยให้เหตุผลว่า ฉากในเรื่องแหกแดงที่ลิเกป่าทุกคนจะต้องเล่นตามธรรมเนียมนั้น คือ บริเวณกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งได้รับอิทธิพลบางส่วน ในด้านดนตรีและการแต่งกายจากมลายู ซึ่งได้รับอิทธิพลด้านทำนองเพลงร้องบางส่วน จากทำนองเพลงไทยเดิม และรับอิทธิพลร้ายรำจากโนรา ท่วงทำนองการแสดงลิเกป่า จึงเป็นแบบประสมประสาน ลิเกป่าคณะหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยผู้แสดงประมาณ 15-20 คน ทำหน้าที่และเล่นดนตรีประกอบ 5-8 คน ส่วนที่เหลือเป็นตัวแสดงมีตัวแสดงหลัก คือ แหกแดง ยายี เสนา และเจ้าเมือง ที่เหลือเป็นตัวประกอบ เวทีแสดงเดิมปลูกเป็นโรงมีหลังคา กั้นม่านกลางปูเสื่อแสดงบนพื้นดิน เครื่องดนตรีประกอบด้วย กลองรำมะนา 2-3 ลูก โหม่ง ฉิ่ง กรับ ซอ การแต่งกายของนักแสดงลิเกป่า แหกแดง ตัวเอกของเรื่อง แต่งกายแบบแขกมลายู เสริมจุมูกให้โตแบบแขก ติดหนวดเครารุงรัง สวมสร้อย ยายี ตัวเอกฝ่ายหญิง นุ่งผ้าปาเต๊ะ สวมเสื้อยะหยา ผ้าลูกไม้ มีผ้าโปร่งบางคลุมศีรษะ และห้อยคอ การแสดงลิเกป่า มักแสดงในงานรื่นเริง เช่น ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน งานประเพณีต่างๆ และนิยมแสดงในเวลากลางคืนมากกว่ากลางวัน

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้(Knowledge)

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาลิเกป่า
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบการแสดงลิเกป่า
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อ พิธีกรรมลิเกป่า
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อร้อง ทำนองเพลงลิเกป่า

5. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงลิเกป่า
6. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายลิเกป่า
7. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสที่แสดงลิเกป่า

ด้านทักษะกระบวนการ (Skill)

1. มีทักษะในการนำเสนอ และวิเคราะห์ความรู้เรื่องลิเกป่าเมืองตรัง

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

4. ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย

4. สาระการเรียนรู้

- ประวัติความเป็นมาลิเกป่า
- ลักษณะรูปแบบการแสดง
- ความเชื่อ และพิธีกรรม
- เนื้อร้อง ทำนองเพลง
- เครื่องดนตรีที่ประกอบการแสดง
- เครื่องแต่งกาย
- โอกาสที่ใช้แสดง

5. สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

- ความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการคิด

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของกาเย)

สัปดาห์ที่ 4 (2 คาบ)

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. นักเรียนดูวิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง (**เร่งเร้าความสนใจ**)
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายประวัติความเป็นมาลิเกป่าที่นักเรียนได้จากวีดิทัศน์
3. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และผลที่คาดว่าจะได้รับในคาบเรียน

(บอกวัตถุประสงค์)

4. ครูทบทวนความรู้ โดยการซักถามนักเรียน ในหัวข้อ การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านที่นักเรียนเคยได้รับชมมา(**ทบทวนความรู้เดิม**)

5. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เรื่องลิเกป่าเมืองตรัง

ชั้นสอน

1. นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง ครูบรรยายในหัวข้อ
 - ประวัติความเป็นมาลิเกป่า ประกอบ Power Point เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ยั้งขึ้น (นำเสนอเนื้อหาใหม่และชี้แนะทางการเรียนรู้)

2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 – 10 คน(กลุ่มเดิมจากคาบที่ผ่านมา) หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอความรู้เรื่องลิเกป่าเมืองตรัง ตามหัวข้อที่ครูกำหนด โดยมีหัวข้อ ดังนี้ (กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน)

- ประวัติความเป็นมาลิเกป่า

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน ตามหัวข้อที่ได้ศึกษา
2. ครูให้ผลการปฏิบัติย้อนกลับ(feedback) เพื่อให้นักเรียนได้นำไปศึกษาเพิ่มเติม(ให้ข้อมูลย้อนกลับ)
3. ครู และนักเรียนร่วมกันสรุปผลการนำเสนอหน้าชั้นเรียน(สรุปและนำไปใช้)

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. ครูตั้งคำถามจากเนื้อหา ประวัติความเป็นมาลิเกป่า และให้นักเรียนตอบ(ทดสอบความรู้ใหม่)

7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วีดิโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง
- แบบทดสอบก่อนเรียน
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official
- Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - ประวัติความเป็นมาของลิเกป่า	- นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน - ซักถามนักเรียน	- แบบทดสอบก่อนเรียน - แบบสังเกต	ตรวจสอบแบบทดสอบก่อนเรียน 10-9 ดีมาก 8-7 ดี 6-5 พอใช้ 4-0 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะในการนำเสนอและวิเคราะห์ความรู้เรื่องประวัติความเป็นมาของลิเกป่า	- นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน	- แบบประเมินการนำเสนอหน้าชั้นเรียน	9 - 10 ดีมากที่สุด 7 - 8 ดีมาก 5 - 6 ดี 3 - 4 พอใช้ 0 - 2 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

สัปดาห์ที่ 5 (2 คาบ)

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. นักเรียนดูวิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง (เร่งเร้าความสนใจ)
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายการแสดงลิเกป่า ในเรื่องรูปแบบ วิธีการแสดงที่นักเรียนได้ดูจากวิดีโอ
3. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และผลที่คาดว่าจะได้รับในคาบเรียน (บอกวัตถุประสงค์)

4. ครูทบทวนความรู้ โดยการซักถามนักเรียน ในหัวข้อ ประวัติความเป็นมาของลิเก(ทบทวนความรู้เดิม)

ขั้นสอน

1. นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง ครูบรรยายในหัวข้อ
- ลักษณะรูปแบบการแสดง ประกอบ Power Point เพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น (นำเสนอเนื้อหาใหม่และชี้แนะทางการเรียนรู้)

4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 – 10 คน(กลุ่มเดิมจากคาบที่ผ่านมา) หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอความรู้เรื่องลิเกป่าเมืองตรัง ตามหัวข้อที่ครูกำหนด โดยมีหัวข้อ ดังนี้ (กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน)

- ลักษณะรูปแบบการแสดง

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน ตามหัวข้อที่ได้ศึกษา
2. ครูให้ผลการปฏิบัติย้อนกลับ(feedback) เพื่อให้นักเรียนได้นำไปศึกษาเพิ่มเติม(ให้ข้อมูลย้อนกลับ)
3. ครู และนักเรียนร่วมกันสรุปผลการนำเสนอหน้าชั้นเรียน(สรุปและนำไปใช้)

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. ครูตั้งคำถามจากเนื้อหา ลักษณะรูปแบบการแสดง และให้นักเรียนตอบ(ทดสอบความรู้ใหม่)

7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official / Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - ลักษณะรูปแบบการแสดง	- นักเรียนตอบคำถาม	- แบบสังเกต	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะในการนำเสนอ และวิเคราะห์ความรู้เรื่อง ลักษณะรูปแบบการแสดง ลิเกป่า	- นักเรียนนำเสนอหน้าชั้น เรียน	- แบบประเมินการ นำเสนอหน้าชั้นเรียน	9 - 10 ดีมากที่สุด 7 - 8 ดีมาก 5 - 6 ดี 3 - 4 พอใช้ 0 - 2 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และความ เป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการ ประเมินคุณลักษณะอัน พึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

สัปดาห์ที่ 6 (2 คาบ)

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. นักเรียนดูวิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง (เร่งเร้าความสนใจ)
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายการแสดงลิเกป่า ในเรื่องรูปแบบ วิธีการแสดงที่นักเรียนได้ดูจากวิดีโอ

3. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และผลที่คาดว่าจะได้รับในคาบเรียน (บอกวัตถุประสงค์)

4. ครูทบทวนความรู้ โดยการซักถามนักเรียน ในหัวข้อ ลักษณะรูปแบบการแสดงลิเกป่า (ทบทวนความรู้เดิม)

ขั้นสอน

1. นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง ครูบรรยายในหัวข้อ
- - ความเชื่อ และพิธีกรรม ประกอบ Power Point เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น (นำเสนอเนื้อหาใหม่และชี้แนะทางการเรียนรู้)

4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 – 10 คน(กลุ่มเดิมจากคาบที่ผ่านมา) หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอความรู้เรื่องลิเกป่าเมืองตรัง ตามหัวข้อที่ครูกำหนด โดยมีหัวข้อ ดังนี้ (กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน)

- ความเชื่อ และพิธีกรรม

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน ตามหัวข้อที่ได้ศึกษา
2. ครูให้ผลการปฏิบัติย้อนกลับ(feedback) เพื่อให้ นักเรียนได้นำไปศึกษาเพิ่มเติม(ให้ข้อมูลย้อนกลับ)
3. ครู และนักเรียนร่วมกันสรุปผลการนำเสนอหน้าชั้นเรียน(สรุปและนำไปใช้)

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. ครูตั้งคำถามจากเนื้อหา ความเชื่อ และพิธีกรรม และให้นักเรียนตอบ(ทดสอบความรู้ใหม่)
- ## 7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official
- Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - ความเชื่อ และพิธีกรรม	- นักเรียนตอบคำถาม	- แบบสังเกต	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะในการนำเสนอ และวิเคราะห์ความรู้เรื่อง ความเชื่อ และพิธีกรรม	- นักเรียนนำเสนอหน้าชั้น เรียน	- แบบประเมินการ นำเสนอหน้าชั้นเรียน	9 - 10 ดีมากที่สุด 7 - 8 ดีมาก 5 - 6 ดี 3 - 4 พอใช้ 0 - 2 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และความ เป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการ ประเมินคุณลักษณะอัน พึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

สัปดาห์ที่ 7 (2 คาบ)

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. นักเรียนดูวิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง (เร่งเร้าความสนใจ)
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายการแสดงลิเกป่า ในเรื่องรูปแบบ วิธีการแสดงที่นักเรียนได้ดูจากวิดีโอ
3. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และผลที่คาดว่าจะได้รับในคาบเรียน (บอกวัตถุประสงค์)

4. ครูทบทวนความรู้ โดยการซักถามนักเรียน ในหัวข้อ ความเชื่อ และพิธีกรรม (ทบทวนความรู้เดิม)

ขั้นสอน

1. นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง ครูบรรยายในหัวข้อ
- เนื้อร้อง ทำนองเพลง ประกอบ Power Point เพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น (นำเสนอเนื้อหาใหม่และชี้แนะทางการเรียนรู้)

4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 – 10 คน(กลุ่มเดิมจากคาบที่ผ่านมา) หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอความรู้เรื่องลิเกป่าเมืองตรัง ตามหัวข้อที่ครูกำหนด โดยมีหัวข้อ ดังนี้ (กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน)
- เนื้อร้อง ทำนองเพลง

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน ตามหัวข้อที่ได้ศึกษา
2. ครูให้ผลการปฏิบัติย้อนกลับ(feedback) เพื่อให้นักเรียนได้นำไปศึกษาเพิ่มเติม(ให้ข้อมูลย้อนกลับ)
3. ครู และนักเรียนร่วมกันสรุปผลการนำเสนอหน้าชั้นเรียน(สรุปและนำไปใช้)

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. ครูตั้งคำถามจากเนื้อหา เนื้อร้อง ทำนองเพลง และให้นักเรียนตอบ (ทดสอบความรู้ใหม่)
- ## 7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official
- Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - เนื้อร้อง ทำนองเพลง	- นักเรียนตอบคำถาม	- แบบสังเกต	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะในการนำเสนอ และวิเคราะห์ความรู้เรื่อง - เนื้อร้อง ทำนองเพลง	- นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน	- แบบประเมินการนำเสนอหน้าชั้นเรียน	9 - 10 ดีมากที่สุด 7 - 8 ดีมาก 5 - 6 ดี 3 - 4 พอใช้ 0 - 2 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิ ปัญญาท้องถิ่น และความ เป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

สัปดาห์ที่ 8 (2 คาบ)

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. นักเรียนดูวิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง (เร่งเร้าความสนใจ)
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายการแสดงลิเกป่า ในเรื่องรูปแบบ วิธีการแสดงที่นักเรียนได้ดูจากวิดีโอ
3. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และผลที่คาดว่าจะได้รับในคาบเรียน (บอกวัตถุประสงค์)

4. ครูทบทวนความรู้ โดยการซักถามนักเรียน ในหัวข้อ เนื้อร้อง และทำนองเพลง (ทบทวนความรู้เดิม)

ขั้นสอน

1. นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง ครูบรรยายในหัวข้อ
- เครื่องดนตรีที่ประกอบการแสดง ประกอบ Power Point เพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น (นำเสนอเนื้อหาใหม่และชี้แนะทางการเรียนรู้)

4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 – 10 คน(กลุ่มเดิมจากคาบที่ผ่านมา) หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอความรู้เรื่องลิเกป่าเมืองตรัง ตามหัวข้อที่ครูกำหนด โดยมีหัวข้อ ดังนี้ (กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน)

- เครื่องดนตรีที่ประกอบการแสดง

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน ตามหัวข้อที่ได้ศึกษา
2. ครูให้ผลการปฏิบัติย้อนกลับ(feedback) เพื่อให้นักเรียนได้นำไปศึกษาเพิ่มเติม(ให้ข้อมูลย้อนกลับ)
3. ครู และนักเรียนร่วมกันสรุปผลการนำเสนอหน้าชั้นเรียน(สรุปและนำไปใช้)

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. ครูตั้งคำถามจากเนื้อหา เครื่องดนตรีที่ประกอบการแสดงและให้นักเรียนตอบ (ทดสอบความรู้ใหม่)

7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official / Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - เครื่องดนตรีที่ประกอบการแสดง	- นักเรียนตอบคำถาม	- แบบสังเกต	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะในการนำเสนอและวิเคราะห์ความรู้เรื่องเครื่องดนตรีที่ประกอบการแสดง	- นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน	- แบบประเมินการนำเสนอหน้าชั้นเรียน	9 - 10 ดีมากที่สุด 7 - 8 ดีมาก 5 - 6 ดี 3 - 4 พอใช้ 0 - 2 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความ เป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

สัปดาห์ที่ 9 (2 คาบ)

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. นักเรียนดูวิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง (เร่งเร้าความสนใจ)
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายการแสดงลิเกป่า ในเรื่องรูปแบบ วิธีการแสดงที่นักเรียนได้ดูจากวิดีโอทัศน์

3. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และผลที่คาดว่าจะได้รับในคาบเรียน (บอกวัตถุประสงค์)

4. ครูทบทวนความรู้ โดยการซักถามนักเรียน ในหัวข้อ เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง (ทบทวนความรู้เดิม)

ขั้นสอน

1. นักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง ครูบรรยายในหัวข้อ
 - เครื่องแต่งกาย
 - โอกาสที่ใช้แสดงประกอบ Power Point เพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น

(นำเสนอเนื้อหาใหม่และชี้แนะทางการเรียนรู้)

4. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 – 10 คน(กลุ่มเดิมจากคาบที่ผ่านมา) หาข้อมูลเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำเสนอความรู้เรื่องลิเกป่าเมืองตรัง ตามหัวข้อที่ครูกำหนด โดยมีหัวข้อ ดังนี้ (กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน)

- เครื่องแต่งกาย
- โอกาสที่ใช้แสดงประกอบการแสดง

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน ตามหัวข้อที่ได้ศึกษา
2. ครูให้ผลการปฏิบัติย้อนกลับ(feedback) เพื่อให้นักเรียนได้นำไปศึกษาเพิ่มเติม(ให้ข้อมูลย้อนกลับ)

3. ครู และนักเรียนร่วมกันสรุปผลการนำเสนอหน้าชั้นเรียน(สรุปและนำไปใช้)

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. ครูตั้งคำถามจากเนื้อหา เครื่องแต่งกาย โอกาสที่ใช้แสดงประกอบ และให้นักเรียนตอบ (ทดสอบความรู้ใหม่)

2. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่องลิเกป่าเมืองตรัง

7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วิดีโอการแสดงลิเกป่าเมืองตรัง
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official
- Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - เครื่องแต่งกาย - โอกาสที่ใช้แสดงประกอบการแสดง	- นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน - ชักถามนักเรียน	- แบบทดสอบก่อนเรียน/แบบทดสอบหลังเรียน - แบบสังเกต	9 - 10 ดีมากที่สุด 7 - 8 ดีมาก 5 - 6 ดี 3 - 4 พอใช้ 0 - 2 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะในการนำเสนอและวิเคราะห์ความรู้เรื่องเครื่องแต่งกาย โอกาสที่ใช้แสดงประกอบ	- นักเรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน	- แบบประเมินการนำเสนอหน้าชั้นเรียน	9 - 10 ดีมากที่สุด 7 - 8 ดีมาก 5 - 6 ดี 3 - 4 พอใช้ 0 - 2 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความ เป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

9. ความคิดเห็นผู้ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นเพิ่มเติม
<p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวพัฒน์นรี จิตเที่ยง)</p> <p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p>
<p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p> <p>ได้ทำการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของ นายกฤษณกันต์ เปาะทอง แล้วมีความคิดเห็นดังนี้</p> <p>1. คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>☐ ดีเยี่ยม ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง</p> <p>2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>☐ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม</p> <p>☐ ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป</p> <p>3. การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้</p> <p>☐ เหมาะสมนำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้</p> <p>4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวจิราภรณ์ นาคช่วย)</p> <p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p>

3.ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....

.....

.....

ผลการใช้สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้	ผลการใช้

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไขปัญหา / ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นายกฤษณกันต์ เปาะทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

แบบประเมินการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ลิเกป่าเมืองตรัง
 จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 ปีการศึกษา 2566
 เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง
 เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		การถ่ายทอดเนื้อหา (5)	การใช้ภาษา ภายในการ สื่อสาร(5)	ความเชื่อมโยง ของเนื้อหา (5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

เกณฑ์การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

รายละเอียดเกณฑ์ การให้คะแนน	ดีเยี่ยม	ดี	ผ่าน	ไม่ผ่าน
การถ่ายทอด เนื้อหา	<ul style="list-style-type: none"> - คล่องแคล่ว ไม่ติดขัด ทำให้เข้าใจ ประเด็นได้ง่ายและเร็ว - การพูดมีการเว้นจังหวะ และ การเน้นคำหรือเน้นสาระสำคัญ อย่างเหมาะสมเพื่อทำให้ผู้ฟังติดตามการนำเสนอ - ความเร็วในการพูดอยู่ในระดับเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - คล่องแคล่ว ไม่ติดขัด ทำให้เข้าใจ ประเด็นได้ง่าย - การพูดมีการเว้นจังหวะอย่างเหมาะสม - ความเร็วในการพูดอยู่ในระดับเหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่คล่องแคล่ว มี การหยุดชะงักบ้าง เป็นบางจังหวะ - พูดเร็วจนจับความไม่ค่อยได้ หรือพูด ข้างจนเกินไป 	<ul style="list-style-type: none"> - ติดขัดหลายครั้ง หรือ ใช้คำเช่น “เอ่อ” “อ้อ” บ่อยครั้ง - หยุดชะงักในหลายจังหวะ - พูดเร็วจนจับความไม่ค่อยได้ หรือพูดข้างจนเกินไป
การใช้ภาษากายใน การสื่อสาร	<p>ใช้ภาษากายอย่างคล่องแคล่ว เช่น ยกมือ ผายมือ เพื่อดึงดูดให้ผู้ฟังรู้สึกสนใจในสิ่งที่อธิบาย</p>	<p>ใช้ภาษากายในการสื่อสารพอสมควร เช่น ยกมือ ผายมือ เพื่อให้ผู้ฟังสนใจในสิ่งที่อธิบาย</p>	<p>มีการใช้ภาษากายน้อยครั้งในการสื่อสาร</p>	<p>ไม่มีการใช้ภาษากายใด ๆ ในการสื่อสาร</p>
ความเชื่อมโยงของ เนื้อหา	<p>เนื้อหามีความเชื่อมโยงกันทั้งหมด</p>	<p>เนื้อหาบางส่วนยังขาดความเชื่อมโยง</p>	<p>เนื้อหาส่วนใหญ่ยังขาดความเชื่อมโยง</p>	<p>เนื้อหาขาดความเชื่อมโยง</p>

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใฝ่เรียนรู้

โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ลิเกป่าเมืองตรัง		เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ตั้งใจ เพียร พยายามในการ เรียน และเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ (5)	แสวงหาความรู้ จากแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ (5)	บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุป เป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน เรียนรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มุ่งมั่นในการทำงาน

โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ลิเกป่าเมืองตรัง

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน		
		ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน(5)	ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย(5)	รวม (10)
1				
2				
3				
4				
5				

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	10 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	8 - 7	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	6 - 5	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	4 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ลิเกป่าเมืองตรัง

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ภาคภูมิใจใน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย (5)	เห็นคุณค่าและ ใช้ภาษาไทยใน การสื่อสารได้ อย่างถูกต้อง เหมาะสม(5)	อนุรักษ์และสืบ ทอดภูมิปัญญา ไทย(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการสื่อสาร

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ลิเกป่าเมืองตรัง
 จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 ปีการศึกษา 2566
 เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง
 เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดความเข้าใจของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม(5)	ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ(5)	มีความสามารถในการรับ - ส่งสาร(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการคิด

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ลิเกป่าเมืองตรัง

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความ สามารถในการ คิด/วิเคราะห์ (5)	สามารถคิด อย่างมี วิจารณญาณ (5)	มีความ สามารถในการ สร้างองค์ ความรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน รหัสวิชา ศ20250 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

เวลา 15 นาที

คะแนน 10 คะแนน

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบ

1. การแสดงใดที่เป็นเรื่องราว ของชาวเทศ กับสตรีอิสลาม 1. ลิเกฮูลู 2. ลิเก 3. ลิเกป่า 4. ลิเกทรงเครื่อง	6. คำว่า ลูกคู่ ในการแสดงลิเกป่าตรงกับคำตอบใด 1. นักดนตรี 2. พระเอก 3. นางเอก 4. เจ้าของคณะ
2. จังหวัดใดที่ปรากฏการแสดงลิเกป่าในปัจจุบัน 1. จังหวัดยะลา 2. จังหวัดนราธิวาส 3. จังหวัดปัตตานี 4. จังหวัดตรัง	7. เครื่องดนตรีใดเป็นเครื่องดนตรีหลักในการแสดงลิเกป่า 1. ปี่ 2. รำมะนา 3. กลองตุ๊ก 4. ฉิ่ง
3. เรื่องที่นิยมนำมาแสดงลิเกป่า คือเรื่องใด 1. สังข์ทอง 2. รามเกียรติ์ 3. แหกแดง 4. แหกขาว	8. คำตอบใดไม่เกี่ยวข้องกับการบอกธรรมเนียมปฏิบัติการแสดงลิเกป่า 1. ไหว้ครู 2. บอกชุด 3. ออกแขก 4. ท่องโรง
4. ตัวละครใดที่ปรากฏในการแสดงลิเกป่า 1. แหกแดง เสนา(ตัวตลก) 2. แหกแดง นางเอก 3. แหกขาว ยาหย่า 4. แหกขาว เสนา	9. ตามประวัติอ้างอิงว่าแขกแดงเป็นคนจากเมืองใด 1. ชวา 2. ลังกาสูกะ 3. อินเดีย 4. เปอร์เซีย
5. ตัวละครใดเป็นตัวเอกในการแสดงลิเกป่า 1. แหกแดง เจ้าเมือง 2. แหกแดง ยายี 3. ยายี จ๊ะตะ 4. ยายี ยาหย่า	10. คำตอบใดกล่าวโอกาสที่ใช้ในการแสดงลิเกป่าได้ถูกต้องที่สุด 1. การละเล่นที่นิยมในงานศพของคนภาคใต้ 2. งานวัดที่มีไหนมีลิเกป่าเล่นที่นั่น 3. งานทอดกฐินเท่านั้นที่ใช้เล่นลิเกป่า 4. แสดงได้ทุกโอกาสในงานมงคล และงานอวมงคล

กระดาษคำตอบ

ชื่อ ชั้น เลขที่

ข้อ	ก	ข	ค	ง
	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

แบบเฉลย แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน รหัสวิชา ศ20250 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

เวลา 15 นาที

คะแนน 10 คะแนน

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบ

1. การแสดงใดที่เป็นเรื่องราว ของชาวเทศ กับสตรีอิสลาม 1. ลิเกฮูลู 2. ลิเก 3. ลิเกป่า 4. ลิเกทรงเครื่อง	6. คำว่า ลูกคู่ ในการแสดงลิเกป่าตรงกับคำตอบใด 1. นักดนตรี 2. พระเอก 3. นางเอก 4. เจ้าของคณะ
2. จังหวัดใดที่ปรากฏการแสดงลิเกป่าในปัจจุบัน 1. จังหวัดยะลา 2. จังหวัดนารายวาส 3. จังหวัดปัตตานี 4. จังหวัดตรัง	7. เครื่องดนตรีใดเป็นเครื่องดนตรีหลักในการแสดงลิเกป่า 1. ปี่ 2. รำมะนา 3. กลองตุ๊ก 4. ฉิ่ง
3. เรื่องที่นิยมนำมาแสดงลิเกป่า คือเรื่องใด 1. สังข์ทอง 2. รามเกียรติ์ 3. แหกแดง 4. แหกขาว	8. คำตอบใดไม่เกี่ยวข้องกับการบอกธรรมเนียมปฏิบัติการแสดงลิเกป่า 1. ไหว้ครู 2. บอกชุด 3. ออกแขก 4. ท่องโรง
4. ตัวละครใดที่ปรากฏในการแสดงลิเกป่า 1. แหกแดง เสนา(ตัวตลก) 2. แหกแดง นางเอก 3. แหกขาว ยาหย่า 4. แหกขาว เสนา	9. ตามประวัติอ้างอิงว่าแหกแดงเป็นคนจากเมืองใด 1. ชวา 2. ลังกาสูกะ 3. อินเดีย 4. เปอร์เซีย
5. ตัวละครใดเป็นตัวเอกในการแสดงลิเกป่า 1. แหกแดง เจ้าเมือง 2. แหกแดง ยาหยี่ 3. ยาหยี่ จ๊ะตะ 4. ยาหยี่ ยาหย่า	10. คำตอบใดกล่าวโอกาสที่ใช้ในการแสดงลิเกป่าได้ถูกต้องที่สุด 1. การละเล่นที่นิยมในงานศพของคนภาคใต้ 2. งานวัดมีที่ไหนมีลิเกป่าเล่นที่นั่น 3. งานทอดกฐินเท่านั้นที่ใช้เล่นลิเกป่า 4. แสดงได้ทุกโอกาสในงานมงคล และงานอวมงคล

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน รหัสวิชา ศ20250 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

เวลา 15 นาที

คะแนน 10 คะแนน

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบ

1. การแสดงใดที่เป็นเรื่องราว ของชาวเทศ กับสตรีอิสลาม 1. ลิเกทรงเครื่อง 2. ลิเก 3. ลิเกป่า 4. ลิเกฮูลู	6. เครื่องดนตรีใดเป็นเครื่องดนตรีหลักในการแสดงลิเกป่า 1. ปี่ 2. รำมะนา 3. กลองตุ้ม 4. ฉิ่งคำ
2. จังหวัดใดที่ปรากฏการแสดงลิเกป่าในปัจจุบัน 1. จังหวัดยะลา 2. จังหวัดนาราริवास 3. จังหวัดปัตตานี 4. จังหวัดตรัง	7. ว่า ลูกคู่ ในการแสดงลิเกป่าตรงกับคำตอบใด 1. นักดนตรี 2. เจ้าของคณะ 3. นางเอก 4. พระเอก
3. เรื่องที่นิยมนำมาแสดงลิเกป่า คือเรื่องใด 1. สังข์ทอง 2. รามเกียรติ์ 3. แหกแดง 4. แหกขาว	8. คำตอบใดไม่เกี่ยวข้องกับการบอกธรรมเนียมปฏิบัติการแสดงลิเกป่า 1. ไหว้ครู 2. บอกชุด 3. ออกแขก 4. ท่องโรง
4. ตามประวัติอ้างอิงว่าแขกแดงเป็นคนจากเมืองใด 1. ชวา 2. ลังกาสูกะ 3. อินเดีย 4. เปอร์เซีย	9. ตัวละครใดที่ปรากฏในการแสดงลิเกป่า 1. แหกแดง เสนา(ตัวตลก) 2. แหกแดง นางเอก 3. แหกขาว ยาหย่า 4. แหกขาว เสนา
5. ตัวละครใดเป็นตัวเอกในการแสดงลิเกป่า 1. แหกแดง เจ้าเมือง 2. แหกแดง ยายี 3. ยายี จ๊ะตะ 4. ยายี ยาหย่า	10. คำตอบใดกล่าวโอกาสที่ใช้ในการแสดงลิเกป่าได้ถูกต้องที่สุด 1. การละเล่นที่นิยมในงานศพของคนภาคใต้ 2. งานทอดกฐินเท่านั้นที่ใช้เล่นลิเกป่า 3. งานวัดมีที่ไหนมีลิเกป่าเล่นที่นั่น 4. แสดงได้ทุกโอกาสในงานมงคล และงานอวมงคล

กระดาษคำตอบ

ชื่อ ชั้น เลขที่

ข้อ	ก	ข	ค	ง
	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

แบบเฉลย แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน รหัสวิชา ศ20250 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง ลิเกป่าเมืองตรัง

เวลา 15 นาที

คะแนน 10 คะแนน

คำชี้แจง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว ทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบ

1. การแสดงใดที่เป็นเรื่องราว ของชาวเทศ กับสตรีอิสลาม 1. ลิเกทรงเครื่อง 2. ลิเก 3. ลิเกป่า 4. ลิเกฮูลู	6. เครื่องดนตรีใดเป็นเครื่องดนตรีหลักในการแสดงลิเกป่า 1. ปี่ 2. รำมะนา 3. กลองตุ้ม 4. ฉิ่งคำ
2. จังหวัดใดที่ปรากฏการแสดงลิเกป่าในปัจจุบัน 1. จังหวัดยะลา 2. จังหวัดนราธิวาส 3. จังหวัดปัตตานี 4. จังหวัดตรัง	7. ว่า ลูกคู่ ในการแสดงลิเกป่าตรงกับคำตอบใด 1. นักดนตรี 2. เจ้าของคณะ 3. นางเอก 4. พระเอก
3. เรื่องที่นิยมนำมาแสดงลิเกป่า คือเรื่องใด 1. สังข์ทอง 2. รามเกียรติ์ 3. แหกแดง 4. แหกขาว	8. คำตอบใดไม่เกี่ยวข้องกับการบอกธรรมเนียมปฏิบัติการแสดงลิเกป่า 1. ไหว้ครู 2. บอกชุด 3. ออกแขก 4. ท่องโรง
4. ตามประวัติอ้างอิงว่าแขกแดงเป็นคนจากเมืองใด 1. ชวา 2. ลังกาสูกะ 3. อินเดีย 4. เปอร์เซีย	9. ตัวละครใดที่ปรากฏในการแสดงลิเกป่า 1. แหกแดง เสนา(ตัวตลก) 2. แหกแดง นางเอก 3. แหกขาว ยาหย่า 4. แหกขาว เสนา
5. ตัวละครใดเป็นตัวเอกในการแสดงลิเกป่า 1. แหกแดง เจ้าเมือง 2. แหกแดง ยายี 3. ยายี จ๊ะตะ 4. ยายี ยาหย่า	10. คำตอบใดกล่าวโอกาสที่ใช้ในการแสดงลิเกป่าได้ถูกต้องที่สุด 1. การละเล่นที่นิยมในงานศพของคนภาคใต้ 2. งานทอดกฐินเท่านั้นที่ใช้เล่นลิเกป่า 3. งานวัดมีที่ไหนมีลิเกป่าเล่นที่นั่น 4. แสดงได้ทุกโอกาสในงานมงคล และงานอวมงคล

แผนการจัดการเรียนรู้

รหัสวิชา ศ20250

วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า

จำนวน 18 คาบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 11-14 ลิเกป่าเมืองตรัง

เวลา 8 คาบ

1. ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

- นักเรียนปฏิบัติ และแสดงท่าทางนาฏศิลป์พื้นบ้าน หรือละครพื้นบ้านในท้องถิ่นของตนเองได้
- นักเรียนภูมิใจรักและชื่นชมนาฏศิลป์พื้นบ้านในชุมชนของตนเอง
- นักเรียนตระหนักในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. สาระสำคัญ

การแสดงลิเกป่า ก่อนลงมือแสดงจะต้องโหมโรงก่อนประมาณ 15-20 นาที การโหมโรงจะใช้กลองรำมะนาดีระโคมเพื่อให้จังหวะ กับมีบทเพลงคล้าย ๆ กับลำตัดร้องไปด้วย โดยผลัดกันร้องทีละคน เวียนเป็นรูปวงกลม ขณะที่ร้องเพลงจะต้องขยับท่าให้เข้ากับคำร้อง และจังหวะของกลอง บางทีอาจจะมีลูกคู่ออกมารำสมทบด้วย ผลัดเปลี่ยนกันไปทีละคู่ ๆ การร้องเพลงและระโคมดนตรีเช่นนี้เรียกว่า "เกริ่นวง" หลังจากร้องเพลงเกริ่นแล้วก็เป็นการออกแขก แขกที่ออกมาจะแต่งกายและแสดงท่าทางตลอดจนสำเนียงพูดเลียนแขกอินเดียทุกอย่าง อาจจะมีเพียงตัวเดียวหรือ 2 ตัวก็ได้โดยผลัดกันออกมาคือแขกขาวกับแขกแดง ออกมาเต้นหน้าเวทีพร้อมกับแสดงท่าทางและร้องประกอบโดยมีลูกคู่รับไปด้วย หลังจากแขกเข้าโรงแล้ว จะมีผู้ออกมาบอกกับผู้ดูว่าจะแสดงเรื่องอะไร และหลังจากนั้นก็เป็นการแสดงเรื่องราว

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้(Knowledge)

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏยศัพท์ และภาษาท่า

ด้านทักษะกระบวนการ (Skill)

1. มีทักษะการปฏิบัติการแสดงลิเกป่า

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

5. ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย

4. สารการเรียนรู้

- นาฏยศัพท์ และภาษาท่า
- ปฏิบัติการแสดงลิเกป่า

5. สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

- ความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการคิด

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส)

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบการแสดง ตัวละครในการแสดงลิเกป่า บทบาทหน้าที่ และลำดับการแสดง ที่เคยเรียนมา

2. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และผลที่คาดว่าจะได้รับในคาบเรียน

ขั้นสอน

1. นักเรียนดูตัวอย่างวิดีโอการแสดงชุด แหกแดง เกี้ยวยาย
2. นักเรียน และครูร่วมกันอภิปรายลักษณะรูปแบบการแสดงลิเกป่า ลักษณะการร้อง และกระบวนการทำรำตีบทตามเนื้อร้อง ท่าทางการรำ และทำนองเพลง

4. ครูบรรยายในหัวข้อ ภาษาท่า และนาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการแสดงลิเกป่า ประกอบ Power Point เพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น

5. ครูใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ดังนี้

1. **ขั้นสาธิตทักษะ** : ครูสาธิตนาฏยศัพท์ และภาษาท่าที่ใช้ในการแสดงลิเกป่า และสอนนักเรียนตีบทให้ตรงกับเนื้อร้อง และทำนองเพลง

นาฏยศัพท์ - วง (วงบน วงกลาง วงล่าง)

- จีบ (จีบคว่า จีบหงาย)

ภาษาท่า - ทำรัก

- ทำเธอ

- ทำตัวเรา

- ทำพบเจอ

- ทำไป

2. **ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย** : ครูสาธิตนาฏยศัพท์ และภาษาท่า ที่ใช้ตีบทตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตามที่ละครของคำร้องลิเกป่า ดังนี้

แหกแดง : ยาย ยาย น่องมานี้ตะน่อง มานี้ตะน่องออกมารับร้อง

ยังมีเรื่องสนทนา (ลูกคู่รับ)

ยายี : ได้ยินสำเนียงบังเรียกยายี บังเรียกยายีออกมาเร็วรี
ออกมาทันใด (ลูกคู่รับ)

แขกแดง : หัวดีพี่น้องพวกพองใกล้ไกล พวงพองใกล้ไกล ทั้งนี้ทั้ง
ชายทุกท่านที่มา (ลูกคู่รับ)

ยายี : วันนี้ประสมเรามาพบกัน เรามาพบกันขอมอบของขวัญ
ไว้ประดับปัญญา (ลูกคู่รับ)

แขกแดง : เกิดเป็นมนุษย์มันสุดแสนประเสริฐ สุดแสนประเสริฐจง
จำไว้เถิดเป็นบุญหนุนพา (ลูกคู่รับ)

ยายี : สร้างความดีแล้วจะมีความสุข แล้วจะมีความสุขไม่มี
ความทุกข์ไปเปียดเปียนปีศา (ลูกคู่รับ)

3. **ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย** : นักเรียนฝึกปฏิบัตินาฏยศัพท์ และภาษาท่า ที่ใช้
ตีบทตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง โดยนักเรียนจับคู่ จับกลุ่มซ้อมกัน ฝึกซ้อมบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ จนเกิดความ
ชำนาญ และจดจำภาษาท่าที่สื่อความหมายตรงกับเนื้อร้อง

4. **ขั้นให้เทคนิควิธีการ** : ครูบอกเทคนิคการตีบทตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง การ
ใช้ท่าเชื่อม และลีลาท่ารำ

5. **ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย** : นักเรียนปฏิบัตินาฏยศัพท์ และภาษาท่า ที่ใช้
ตีบทตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง และลักษณะการเกี่ยวพาราสี โดยใช้ Application Tiktok

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนปฏิบัตินาฏยศัพท์ และภาษาท่า ที่ใช้ตีบทตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง และ
ลักษณะการเกี่ยวพาราสี หน้าชั้นเรียน

2. ครูให้ผลตอบกลับเพิ่มเติม เพื่อให้ให้นักเรียนได้นำไปปรับปรุง และบันทึกวิดีโอ Duet
Application Tiktok

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. นักเรียนบันทึกวิดีโอ Duet Application Tiktok
2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นประเมินตนเอง เพื่อนในห้องร่วมกันแสดงความคิดเห็น และครู
ให้ข้อมูลตอบกลับสำหรับการทดสอบในคาบต่อไป

7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วิดีโอการแสดง แขกแดงเกี้ยวยายี
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง มาแต่ดั่ง

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official
- Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - นาฏยศัพท์ และภาษาท่า	- ซักถามนักเรียน	- แบบสังเกต	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะการปฏิบัติการแสดงลีเกปา	- นักเรียนปฏิบัติปฏิบัติการแสดงลีเกปา - วีดีโอ Duet Application Tiktok ทักษะปฏิบัติการแสดงลีเกปา	- แบบประเมินการปฏิบัติทักษะการแสดงลีเกปา	25 - 30 ดีมากที่สุด 19 - 24 ดีมาก 13 - 18 ดี 7 - 12 พอใช้ 0 - 6 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความ เป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป

9. ความคิดเห็นผู้ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นเพิ่มเติม
<p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวพัฒน์นรี จิตเที่ยง)</p> <p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p>
<p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p> <p>ได้ทำการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของ นายกฤษณกันต์ เปาะทอง แล้วมีความคิดเห็นดังนี้</p> <p>1. คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>☐ ดีเยี่ยม ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง</p> <p>2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>☐ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม</p> <p>☐ ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป</p> <p>3. การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้</p> <p>☐ เหมาะสมนำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้</p> <p>4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวจิราภรณ์ นาคช่วย)</p> <p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p>

3.ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....

.....

.....

ผลการใช้สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้	ผลการใช้

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไขปัญหา / ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นายกฤษณกันต์ เปาะทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

แบบประเมินการปฏิบัติทักษะการแสดงลิเกป่า

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า
 จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 ปีการศึกษา 2566
 เรื่อง การแสดงลิเกป่า
 เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ความถูกต้องของ ทำรำ(10)	ความถูกต้อง ของจังหวะ(10)	ลีลาความ สวยงามตาม แบบนาฏศิลป์ ไทย(10)	รวม (30)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	30 - 25	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	4 ดีมากที่สุด
คะแนน	24 - 19	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	3 ดีมาก
คะแนน	18 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	2 ดี
คะแนน	12 - 7	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	1 พอใช้
คะแนน	0 - 6	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	0 ควรปรับปรุง

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

หัวข้อประเมิน ภาคปฏิบัติ	ระดับคะแนน 4	ระดับคะแนน 3	ระดับคะแนน 2	ระดับคะแนน 1	ระดับคะแนน 0
1. ความถูกต้อง ของท่ารำ	ปฏิบัติท่ารำ ได้ถูกต้อง อย่างสมบูรณ์ ในระดับดีมาก	ปฏิบัติท่ารำ ถูกต้องอย่าง สมบูรณ์ใน ระดับดี	ปฏิบัติท่ารำ ถูกต้องอย่าง สมบูรณ์ใน ระดับปาน กลาง	ปฏิบัติท่ารำ ถูกต้องอย่าง สมบูรณ์ใน ระดับน้อย	ปฏิบัติท่ารำไม่ ถูกต้อง/ไม่ได้
2. ความถูกต้อง ของจังหวะ	ปฏิบัติจังหวะ ถูกต้อง สมบูรณ์ใน ระดับดีมาก	ปฏิบัติจังหวะ ถูกต้อง สมบูรณ์ใน ระดับดี	ปฏิบัติจังหวะ ถูกต้อง สมบูรณ์ใน ระดับปาน กลาง	ปฏิบัติจังหวะ ถูกต้อง สมบูรณ์ใน ระดับน้อย	ปฏิบัติจังหวะ ไม่ถูกต้อง (คล่อมจังหวะ)
3. ลีลาความ สวยงามตามแบบ นาฏศิลป์ไทย	ลีลาสวยงาม แบบนาฏศิลป์ ไทยสมบูรณ์ ในระดับดีมาก	มีลีลาสวยงาม แบบนาฏศิลป์ ไทยสมบูรณ์ ในระดับดี	มีลีลาสวยงาม แบบนาฏศิลป์ ไทยสมบูรณ์ ในระดับปาน กลาง	มีลีลาสวยงาม แบบนาฏศิลป์ ไทยสมบูรณ์ ในระดับน้อย	ลีลาไม่ สวยงาม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใฝ่เรียนรู้

โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า		เรื่อง การแสดงลิเกป่า
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ตั้งใจ เพียร พยายามในการ เรียน และเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ (5)	แสวงหาความรู้ จากแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ (5)	บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุป เป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน เรียนรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มุ่งมั่นในการทำงาน

โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า

เรื่อง การแสดงลิเกป่า

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน		
		ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน(5)	ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย(5)	รวม (10)
1				
2				
3				
4				
5				

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	10 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	8 - 7	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	6 - 5	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	4 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการสื่อสาร

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า

เรื่อง การแสดงลิเกป่า

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดความเข้าใจของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม(5)	ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ(5)	มีความสามารถในการรับ - ส่งสาร(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการคิด

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า		เรื่อง การแสดงลิเกป่า
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความ สามารถในการ คิด/วิเคราะห์ (5)	สามารถคิด อย่างมี วิจารณญาณ (5)	มีความ สามารถในการ สร้างองค์ ความรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

รหัสวิชา ศ20250	วิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ภาคเรียนที่ 2	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า		จำนวน 18 คาบ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 15-19 ลิเกป่าเมืองตรัง		เวลา 10 คาบ

1. ผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้

- นักเรียนสร้างสรรค์ชุดการแสดงในท้องถิ่นของตนเองได้
- นักเรียนสามารถบูรณาการการเรียนรู้กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และSTEAM

2. สาระสำคัญ

หลักการสร้างสรรค์ คือ ลีลาท่ารำ การขับร้องเพลงไทย ดนตรีไทย การแต่งกาย โดยนำความรู้ที่ได้เรียนมาบูรณาการ เพื่อให้เกิดผลงานนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ชุดใหม่ ๆ

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้(Knowledge)

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนาฏยศัพท์ และภาษาท่า

ด้านทักษะกระบวนการ (Skill)

1. มีทักษะการปฏิบัติการแสดงลิเกป่า

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude)

6. ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย

4. สาระการเรียนรู้

- นาฏยศัพท์ และภาษาท่า
- ปฏิบัติการแสดงลิเกป่า

5. สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

- ความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการคิด

6. กิจกรรมการเรียนรู้ (รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส)

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบการแสดง ตัวละครในการแสดงลิเกป่า บทบาทหน้าที่ และลำดับการแสดง ที่เคยเรียนมา

2. ครูแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และผลที่คาดว่าจะได้รับในคาบเรียน

ขั้นสอน

1. นักเรียนดูตัวอย่างวิดีโอการแสดงชุด แหกแดง เกี่ยวยายี

2. นักเรียน และครูร่วมกันอภิปรายลักษณะรูปแบบการแสดงลิเกป่า ลักษณะการร้อง และกระบวนการทำรำตีบทตามเนื้อร้อง ทำท่ารำ และทำนองเพลง

4. ครูบรรยายในหัวข้อ ภาษาท่า และนาฏยศัพท์เบื้องต้นที่ใช้ในการแสดงลิเกป่า ประกอบ Power Point เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น

5. ครูใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ดังนี้

1. **ขั้นสาธิตทักษะ :** ครูสาธิตนาฏยศัพท์ และภาษาท่าที่ใช้ในการแสดงลิเกป่า และสอนนักเรียนตีบทให้ตรงกับเนื้อร้อง และทำนองเพลง

นาฏยศัพท์ - วง (วงบน วงกลาง วงล่าง)

- จีบ (จีบคว่า จีบหงาย)

ภาษาท่า - ท่ารัก

- ท่าเธอ

- ท่าตัวเรา

- ท่าพบเจอ

- ท่าไป

2. **ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย :** ครูสาธิตนาฏยศัพท์ และภาษาท่า ที่ใช้ตีบทตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตามที่ละครของคำร้องลิเกป่า ดังนี้

แหกแดง : ยายี ยายี น้องมานี่ตะน้อง มานี่ตะน้องออกมารับร้อง
บังมีเรื่องสนทนา (ลูกคู่รับ)

ยายี : ได้ยินสำเนียงบังเรียกยายี บังเรียกยายีออกมาเร็วรี
ออกมาทันใด (ลูกคู่รับ)

แหกแดง : หัวดีพี่น้องพวกพองใกล้ไกล พวงพองใกล้ไกล ทั้งนี้ทั้ง
ชายทุกท่านที่มา (ลูกคู่รับ)

ยายี : วันนี้ประสบเรามาพบกัน เรามาพบกันขอมอบของขวัญ
ไว้ประดับปัญญา (ลูกคู่รับ)

แหกแดง : เกิดเป็นมนุษย์มันสุดแสนประเสริฐ สุดแสนประเสริฐจง

จำไว้เถิดเป็นบุญหนุนพา (ลูกคู่รับ)

ยายี : สร้างความดีแล้วจะมีความสุข แล้วจะมีความสุขไม่มี
ความทุกข์ไปเบียดเบียนบิดา (ลูกคู่รับ)

3. **ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย** : นักเรียนฝึกปฏิบัตินาฏยศัพท์ และภาษาท่า ที่ใช้
ตีบทตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง โดยนักเรียนจับคู่ จับกลุ่มซ้อมกัน ฝึกซ้อมบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ จนเกิดความ
ชำนาญ และจดจำภาษาท่าที่สื่อความหมายตรงกับเนื้อร้อง

4. **ขั้นให้เทคนิควิธีการ** : ครูบอกเทคนิคการตีบทตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง การ
ใช้ท่าเชื่อม และลีลาท่ารำ

5. **ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย** : นักเรียนปฏิบัตินาฏยศัพท์ และภาษาท่า ที่ใช้
ตีบทตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง และลักษณะการเกี่ยวพาราสี โดยใช้ Application Tiktok

ขั้นสรุปและทบทวน

1. นักเรียนปฏิบัตินาฏยศัพท์ และภาษาท่า ที่ใช้ตีบทตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง และ
ลักษณะการเกี่ยวพาราสี หน้าชั้นเรียน

2. ครูให้ผลตอบกลับเพิ่มเติม เพื่อให้ นักเรียนได้นำไปปรับปรุง และบันทึกวิดีโอ Duet
Application Tiktok

ขั้นการวัดและการประเมิน

1. นักเรียนบันทึกวิดีโอ Duet Application Tiktok

2. นักเรียนแสดงความคิดเห็นประเมินตนเอง เพื่อนในห้องร่วมกันแสดงความคิดเห็น และครู

ให้ข้อมูลตอบกลับสำหรับการทดสอบในคาบต่อไป

7. สื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- วิดีโอการแสดง แยกแดงเกี้ยวยายี
- เอกสารประกอบการเรียนรู้ เรื่อง มาแต่ตรัง

แหล่งการเรียนรู้

- อินเทอร์เน็ต
- Facebook Fanpage Kru Benz Kritsanagun official
- Application Tiktok

8. การวัดผลประเมินผล

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
ด้านความรู้ (K) - นาฏยศัพท์ และภาษาท่า	- ชักถามนักเรียน	- แบบสังเกต	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านทักษะกระบวนการ (S) - มีทักษะการปฏิบัติการแสดงลิเกป่า	- นักเรียนปฏิบัติปฏิบัติการแสดงลิเกป่า - วีดีโอ Duet Application Tiktok ทักษะปฏิบัติการแสดงลิเกป่า	- แบบประเมินการปฏิบัติทักษะการแสดงลิเกป่า	25 - 30 ดีมากที่สุด 19 - 24 ดีมาก 13 - 18 ดี 7 - 12 พอใช้ 0 - 6 ควรปรับปรุง เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป
ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) - ตระหนัก อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน - รักความเป็นไทย	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ดี ขึ้นไป

การวัดและประเมินผล	วิธีการวัดผล	เครื่องมือวัด และประเมินผล	เกณฑ์ การประเมินผล
ด้านสมรรถนะสำคัญ (C) - ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด	- สังเกตพฤติกรรม	- แบบประเมินการประเมินสมรรถนะ	3 ดีเยี่ยม 2 ดี 1 ผ่าน 0 ไม่ผ่าน เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ ระดับ ดี ขึ้นไป

9. ความคิดเห็นผู้ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นเพิ่มเติม
<p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวพัฒน์นรี จิตเที่ยง)</p> <p>หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ</p>
<p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p> <p>ได้ทำการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของ นายกฤษณกันต์ เปาะทอง แล้วมีความคิดเห็นดังนี้</p> <p>1. คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้</p> <p>☐ ดีเยี่ยม ☐ ดี ☐ ปานกลาง ☐ พอใช้ ☐ ควรปรับปรุง</p> <p>2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>☐ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม</p> <p>☐ ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป</p> <p>3. การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้</p> <p>☐ เหมาะสมนำไปใช้ได้จริง ☐ ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้</p> <p>4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>ลงชื่อ.....</p> <p>(นางสาวจิราภรณ์ นาคช่วย)</p> <p>รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ</p>

3.ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

.....

.....

.....

ผลการใช้สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้	ผลการใช้

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางแก้ไขปัญหา / ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(นายกฤษณกันต์ เปาะทอง)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

แบบประเมินการปฏิบัติทักษะการแสดงลิเกป่า

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์
 รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า
 จำนวน 1.0 หน่วยกิต

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 รหัสวิชา ศ20250

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 ปีการศึกษา 2566
 เรื่อง การแสดงลิเกป่า
 เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ความถูกต้องของ ท่ารำ(10)	ความถูกต้อง ของจังหวะ(10)	ลีลาความ สวยงามตาม แบบนาฏศิลป์ ไทย(10)	รวม (30)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	30 - 25	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	4 ดีมากที่สุด
คะแนน	24 - 19	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	3 ดีมาก
คะแนน	18 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	2 ดี
คะแนน	12 - 7	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	1 พอใช้
คะแนน	0 - 6	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	0 ควรปรับปรุง

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

หัวข้อประเมิน ภาคปฏิบัติ	ระดับคะแนน 4	ระดับคะแนน 3	ระดับคะแนน 2	ระดับคะแนน 1	ระดับคะแนน 0
1. ความถูกต้อง ของท่ารำ	ปฏิบัติท่ารำ ได้ถูกต้อง อย่างสมบูรณ์ ในระดับดีมาก	ปฏิบัติท่ารำ ถูกต้องอย่าง สมบูรณ์ใน ระดับดี	ปฏิบัติท่ารำ ถูกต้องอย่าง สมบูรณ์ใน ระดับปาน กลาง	ปฏิบัติท่ารำ ถูกต้องอย่าง สมบูรณ์ใน ระดับน้อย	ปฏิบัติท่ารำไม่ ถูกต้อง/ไม่ได้
2. ความถูกต้อง ของจังหวะ	ปฏิบัติจังหวะ ถูกต้อง สมบูรณ์ใน ระดับดีมาก	ปฏิบัติจังหวะ ถูกต้อง สมบูรณ์ใน ระดับดี	ปฏิบัติจังหวะ ถูกต้อง สมบูรณ์ใน ระดับปาน กลาง	ปฏิบัติจังหวะ ถูกต้อง สมบูรณ์ใน ระดับน้อย	ปฏิบัติจังหวะ ไม่ถูกต้อง (คล่อมจังหวะ)
3. ลีลาความ สวยงามตามแบบ นาฏศิลป์ไทย	ลีลาสวยงาม แบบนาฏศิลป์ ไทยสมบูรณ์ ในระดับดีมาก	มีลีลาสวยงาม แบบนาฏศิลป์ ไทยสมบูรณ์ ในระดับดี	มีลีลาสวยงาม แบบนาฏศิลป์ ไทยสมบูรณ์ ในระดับปาน กลาง	มีลีลาสวยงาม แบบนาฏศิลป์ ไทยสมบูรณ์ ในระดับน้อย	ลีลาไม่ สวยงาม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ใฝ่เรียนรู้

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า		เรื่อง การแสดงลิเกป่า
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ตั้งใจ เพียร พยายามในการ เรียน และเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ (5)	แสวงหาความรู้ จากแหล่ง เรียนรู้ต่างๆ (5)	บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุป เป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน เรียนรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มุ่งมั่นในการทำงาน

โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า

เรื่อง การแสดงลิเกป่า

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน		
		ตั้งใจและรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน(5)	ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย(5)	รวม (10)
1				
2				
3				
4				
5				

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	10 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	8 - 7	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	6 - 5	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	4 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย

โรงเรียนยานตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า		เรื่อง การแสดงลิเกป่า
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		ภาคภูมิใจใน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย (5)	เห็นคุณค่าและ ใช้ภาษาไทยใน การสื่อสารได้ อย่างถูกต้อง เหมาะสม(5)	อนุรักษ์และสืบ ทอดภูมิปัญญา ไทย(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่ำเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการสื่อสาร

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน

รหัสวิชา ศ20250

ปีการศึกษา 2566

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า

เรื่อง การแสดงลิเกป่า

จำนวน 1.0 หน่วยกิต

เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดความเข้าใจของตนเอง โดยใช้ภาษาอย่างเหมาะสม(5)	ใช้วิธีการสื่อสารที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ(5)	มีความสามารถในการรับ - ส่งสาร(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

แบบประเมินสมรรถนะ ความสามารถในการคิด

โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
รายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้าน	รหัสวิชา ศ20250	ปีการศึกษา 2566
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า		เรื่อง การแสดงลิเกป่า
จำนวน 1.0 หน่วยกิต		เวลา 2 คาบ/สัปดาห์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	เกณฑ์การให้คะแนน			
		มีความ สามารถในการ คิด/วิเคราะห์ (5)	สามารถคิด อย่างมี วิจารณญาณ (5)	มีความ สามารถในการ สร้างองค์ ความรู้(5)	รวม (15)
1					
2					
3					
4					
5					

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	15 - 13	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดีเยี่ยม (3)
คะแนน	12 - 9	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ดี (2)
คะแนน	8 - 1	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ผ่าน (1)
คะแนน	0	หมายถึง	ระดับคุณภาพ	ไม่ผ่าน (0)

พฤติกรรมที่ใช้ในการสังเกต

ดีเยี่ยม	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน สม่าเสมอ
ดี	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติชัดเจน และบ่อยครั้ง
ผ่าน	หมายถึง	พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	หมายถึง	ไม่เคยปฏิบัติพฤติกรรม

บทที่ 1
ประวัติความเป็นมาของจังหวัดตรัง

ตราประจำจังหวัดตรัง

คำขวัญจังหวัดตรัง

เมืองพระยาธิบาล	ชาวประชาใจกว้าง
หมอย่างรสเลิศ	ถิ่นกำเนิดยางพารา
เด่นสง่าดอกศรีตรัง	ปะการังใต้ทะเล
เสน่ห์หาดทรายงาม	น้ำตกสวยตระการตา

จังหวัดตรังเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้มีพื้นที่ติดทะเลอันดามันในมหาสมุทรอินเดีย เป็นจังหวัดหัวเมืองชายทะเลฝั่งตะวันตกตั้งขึ้นใหม่ในสมัยรัตนโกสินทร์ ตรังเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน แต่เนื่องจากตรังไม่ได้เป็นเมืองที่เกิดศึกสงครามจึงไม่ค่อยมีชื่อในประวัติศาสตร์เท่าใดนัก แต่ความเป็นจริงตรังเป็นชุมชนที่มีผู้คนอาศัยมานานแล้ว จากหลักฐานที่อ้างอิงได้ นับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นต้นมา สามารถแบ่งยุคสมัยประวัติศาสตร์ของจังหวัดตรังได้ดังนี้

1. ชุมชนตรังยุคก่อนประวัติศาสตร์

จากการสำรวจของนักโบราณคดี แสดงให้เห็นว่าตรังในยุคก่อนประวัติศาสตร์ภาคใต้ นั้นมีการตั้ง ชุมชนเป็นหลักแหล่งกันแล้ว มีร่องรอยการดำเนินชีวิตอย่างเด่นชัด เช่น จากการศึกษาของ ดร. สุรินทร์ ภูขจร และคณะ เกี่ยวกับถ้ำชาโก ตำบลปะเหลียน ได้พบเครื่องมือหินกะเทาะซึ่งใช้กันในยุคหินเก่า มีจำนวนถึง 102 ชิ้น เครื่องมือสะเก็ดหิน จำนวน 721 ชิ้น สะเก็ดหินอีก 367 ชิ้น รวมทั้งโครงกระดูกมนุษย์อายุราว 6.000 ถึง 8.000 ปี ล่วงมาแล้ว นอกจากนี้ยังพบขวานหินขัดที่กระจายกระจายในหลายท้องที่ หม้อสามขาและชิ้นส่วนภาชนะดินเผาทั้งผิวเรียบและลายเชือกทาบพบในถ้ำหลายแห่ง เช่น ถ้ำหน้าเขา อำเภอนาโยง ถ้ำเขาไม้แก้ว อำเภอสิเกา ถ้ำเขาหญ้าระ อำเภอปะเหลียน ถ้ำหมูดินและเขาหลักจัน ตำบลปากแจ่ม อำเภอห้วยยอด รวมทั้ง มีศิลปะ เกิดขึ้น ได้แก่ ภาพเขียนสีตามผนังถ้ำ เช่น ในถ้ำตรา ตำบลปากแจ่ม มีดวงตราเป็นรูปวงกลม ปัจจุบันลบเลือนไปมากแล้ว ส่วนที่ถ้ำเขาน้ำพรายซึ่งอยู่ใกล้กันมีภาพเขียนสีแดงระบายสีทึบเรียงต่อกัน ที่เขาแบนะ หาดนางกลาง ในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม มีภาพเขียนสีแดง รูปปลา หลักฐานเหล่านี้ แสดงว่ามีชุมชนเกิดขึ้นแล้วในท้องที่ตรังตั้งแต่ยุคหินเก่าตอนปลาย และมีพัฒนาการเรื่อยมาจนเข้าสู่ยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์

2. ชุมชนตรังยุคอาณาจักรโบราณในภาคใต้

การศึกษาพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดตรัง ไม่อาจละเลยเรื่องราวของอาณาจักรโบราณในภาคใต้ ตั้งแต่ยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ที่กำหนดนับการบันทึกเรื่องราวด้วยตัวอักษรเป็นจุดเริ่มต้น ไปจนถึงก่อนการเริ่มประวัติศาสตร์ชาติไทยที่มีสุโขทัยเป็นราชธานี ทั้งนี้อยู่ในช่วงเวลาประมาณพุทธศตวรรษที่ 5-18 ชุมชนในคาบสมุทรภาคใต้มีการติดต่อกับต่างแดนมาช้านาน โดยเฉพาะกับอินเดียมีร่องรอยอารยธรรมจากทั้งศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ปรากฏให้เห็นเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ จารึก เอกสารและมุขปาฐะ อยู่ทางด้านฝั่งทะเลตะวันออกเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทางฝั่งทะเลตะวันตกมีแหล่งโบราณคดีใหญ่ที่สุดอยู่ในบริเวณ

อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา นอกจากนั้นก็มีควนลูกปัดที่อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ในจังหวัดตรังมีโบราณวัตถุตามถ้ำในภูเขาใกล้แม่น้ำตรังบริเวณอำเภอห้วยยอด ทั้งสามจุดนี้คือปากประตูของเส้นทางข้ามคาบสมุทร ไปสู่ศูนย์กลางความเจริญทางฝั่งตะวันออก ในพื้นที่จังหวัดตรัง มีแม่น้ำตรังที่สามารถเดินทางข้ามไปออกแม่น้ำตาปี ไปนครศรีธรรมราชและไปพัทลุงได้ นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำปะเหลียนที่เป็นต้นทางเข้าสู่บ้านตระหรือช่องเขาตอนอื่น ๆ ข้ามไปยังพัทลุงได้เช่นกัน มีผู้สันนิษฐานว่าเมืองตรังเป็นที่ตั้งของเมืองศูนย์กลางการค้าฝั่งทะเลตะวันตกชื่อเมืองตะโกลา แต่อีกกลุ่มหนึ่งกล่าวว่าตะโกลาน่าจะอยู่บริเวณเมืองตะกั่วป่าใน จังหวัดพังงา โดยมีหลักฐานทางโบราณคดีประกอบเอกสารชาติตะวันตกมีหนังสือภูมิศาสตร์ของคลอดีอุส ปโต เลมี เขียนตามคำบอกเล่าของพ่อค้าชื่ออเล็กซานเดอร์ เขียนขึ้นประมาณปี พ.ศ. 693 หรือ 708 ที่บรรยายถึงชื่อเมืองต่าง ๆ บนคาบสมุทรทองรวมทั้งเมือง TAKOLA อยู่ในดินแดน CHRYSE CHERSONESOS หรือสุวรรณทวีป เอกสารของอินเดียมีคัมภีร์มหานิทเทศกล่าวถึงดินแดนต่าง ๆ รวมทั้งตักโกลา ตะมาลี สุวรรณภูมิ ส่วนในคัมภีร์มิลินทปัญหา พ.ศ. 973 ปรากฏชื่อตักโกลา สุวรรณภูมิ และในศิลาจารึกเมืองต้นขอร์ ของพระเจ้าราเชนทร์โจฬะที่ 1 จารึกเมื่อปี พ.ศ. 1573-1575 มีชื่อเมืองตไลต ตกโกล อยู่ด้วย ศาสตร์จารย์มานิต วัลลิโกดม ผู้มีความเห็นว่าตะโกลาอยู่ที่ตรัง กล่าวอ้างอิง ดร.เอช.จี.ควอริชท เวลส์ สสำรวจบริเวณเมืองตะกั่วป่าปัจจุบัน และทางข้ามคาบสมุทรที่ผ่านเขาสกกแล้วมีความเห็นว่า... "ไม่เหมาะจะ เป็นเมืองท่าเรือขนถ่ายสินค้าข้ามแหลม" ศาสตร์จารย์มานิตเองก็เห็นว่าตะโกลาอยู่ที่เมืองตรัง "ยุคที่ 1 เหนือ เขาปิ่นะขึ้นไประยะหนึ่ง ริมแม่น้ำฝั่งตะวันออก มีปากคลองกะปาง ตรงข้ามคลองกะปาง เป็นบ้านหุหนาน เป็นที่ตั้งเมืองตรังครั้งแรกเรียกชื่อตามพื้นบ้านว่ารุงธานี บริเวณนี้ถูกเคลื่อนทำเป็นส่วนยางพาราเสียหมดแล้ว"... จากนั้นก็วิเคราะห์ถึงแม่น้ำในหนังสือปโตเลมีว่าแม่น้ำโครโลนาสคือแม่น้ำตรัง แม่น้ำอิตตาบาสคือแม่น้ำตาปี แม่น้ำปะลันดาคือคลองโอีก และคลองมินซึ่งเชื่อมระหว่างแม่น้ำโครโลนาสกับแม่น้ำอิตตาบาส ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ นักภูมิศาสตร์เชื้อสายเจ้าเมืองตรังคนหนึ่งกล่าวว่า ตามลักษณะภูมิศาสตร์การเดินทางเรือในเขตมรสุม ถ้าจะเดินทาง

จากลังกาหรืออินเดียตอนใต้มายังสุวรรณภูมิ เมื่อตั้งทางเสื่อของเรือแล้วแล่นตัดตรง มาอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จะนำเรือเข้าฝั่งแหลมทองบริเวณละติจูดที่ 7 องศาเหนือตรงกับจังหวัดตรังพอดี หลักฐานจากศิลาจารึกหุบเขาช่องคอย ตำบลควนเกย อำเภออ่อนพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่กรม ศิลปากรได้สำรวจและอ่านไว้ เมื่อปี พ.ศ. 2323 เนื้อความเป็นบทบูชาพระศิวะจารึกด้วยอักษรอินเดียใต้ เป็นภาษาสันสกฤต อายุราวพุทธศตวรรษที่ 11-12 จารึกนี้แสดงว่ามีกลุ่มคนผู้บูชาพระศิวะ ซึ่งเป็นความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ลัทธิไศวนิกาย ใช้เส้นทางแม่น้ำตรังแยกเข้าทางคลองกะปาง ผ่านบ้านถ้ำพระเข้าสู่หุบเขาช่องแคบเพื่อติดต่อกับนครศรีธรรมราช หลักฐานศาสนสถานและโบราณวัตถุ ได้แก่วัดเก่าซึ่งเป็นวัดใหญ่ถึงสามวัดอยู่ใกล้กันในอำเภอห้วยยอด และอยู่ไม่ไกลจากแม่น้ำตรัง คือวัดศีรีวิหาร วัดहुแกง วัดย่านเกลื่อน โดยเฉพาะวัดย่านเกลื่อนเป็นวัดร้าง มีวัดนอกและวัดในอาณาเขตติดแม่น้ำตรัง เคยมีผู้ขุดพบพระทองคำและมีหลักศิลาปักแสดงแนวเขตอุโบสถทั้งสี่ทิศ ทั้งมีโบเสมาและเส้าหงส์ วัดศีรีวิหารมีพระบรรทมและพระพุทธรูปโบราณในถ้ำและพบพระพิมพ์ดินดิบที่เรียกกันว่าพระผีทำด้วย วัดहुแกงมีพระพุทธรูปในถ้ำแต่ถูกทำลายไปแล้ว เหลือแต่อิฐและเส้าหงส์ปรากฏอยู่ที่เขาสายใกล้วัดहुแกง และที่เขาวงกตก็มีพระพิมพ์เช่นกัน พระพิมพ์ที่พบมีหลายลักษณะดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงบันทึกไว้เมื่อคราวเสด็จฯ ตรวจราชการแหลมมลายู พ.ศ. 2445 ว่าที่ถ้ำวัดศีรีวิหารมีรูปภาพพิมพ์ดินดิบวางซ้อนทับไว้กับพื้นมาก ที่เลือกพบมีสามอย่างด้วยกัน เป็นรูปลูกไข่อย่างหนึ่งมีรูปพระสี่กรอยู่กลาง มีเทวดาล้อม 4 ตน เป็นรูปกลีบบัวอย่างหนึ่ง มีรูปพระสี่กรองค์เดียวใหญ่ รูปแผ่นอิฐอย่างหนึ่ง มีรูปพระสองกรอยู่กลาง (ที่พุทธรูป) มีสาวกฤาเทวดาสองข้าง อย่างรูปไข่มีมาก อย่างกลีบบัวมีน้อย อย่างแผ่นอิฐได้อันเดียวที่ถ้ำเขาสาย รวมเทวรูปที่ได้มีถึง 6 ชนิด ลักษณะของพระพิมพ์ข้างต้นเหมือนกับที่พบในชุมชนโบราณอื่น ๆ ทางภาคใต้ ซึ่งมี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 12-18 นับเป็นหลักฐานร่วมสมัยศรีวิชัย แสดงถึงการเข้ามาของพุทธศาสนานิกาย มหายาน และอาจมีบางลักษณะที่ต่อเนื่องมาจนถึงยุคหลัง หลักฐานดังกล่าวในท้องที่จังหวัดตรังย่อมแสดงว่าเมื่อกลุ่ม

คนเหล่านั้นเดินทางเข้ามาคงจะได้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความเชื่อแก่ชุมชนตามที่ราบลุ่มแม่น้ำตรังจนปรากฏหลักฐานโบราณวัตถุเหลือให้เห็นอยู่ หลักฐานวัดเก่าไม่แน่ชัดว่าจะเก่าแก่มาแต่เดิมหรือไม่ ส่วนเสาชิงส์นั้นอาจจะเข้ามาได้ถึง 2 กรณี คือหนึ่งคือมาตามคติพราหมณ์ อีกกรณีหนึ่งคือเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 พม่าตั้งให้พระมหาธรรมราชา ปกครองกรุงศรีอยุธยาให้มีท้องตราบังคับไว้ 3 ข้อ คือให้พระสงฆ์ห้ามจิวรแบบมอญ ให้หญิงไทยไว้มวยและให้วัดปักเสาชิงส์ไว้ทุกวัด เสาชิงส์ตามวัดในภาคใต้จะมาครั้งนั้นหรือไม่ยังไม่ชัดเจน หลักฐานมุขปาฐะซึ่งบันทึกเป็นเอกสารในภายหลัง ได้แก่ ตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช กล่าวถึงการทำศึกแย่งพระทันตธาตุในอินเดีย เป็นเหตุให้พระธนกุมารและนางเหมชาลาโอรสธิดาของกษัตริย์แห่งเมืองนนทบุรีต้องนำพระทันตธาตุลงเรือหนีไปลังกาแต่ถูกพายุพัดเรือแตกเสียก่อน ต่อมาคลื่นซัดขึ้นฝั่งและได้รับความช่วยเหลือเดินบกจนถึงหาดทรายแก้ว ฝั่งพระทันตธาตุไว้ที่หาดทรายแก้วแล้วเกิดเหตุอัศจรรย์ให้พระมหาเถรพรหมเทพเข้ามาพบเข้า พระมหาเถรทำนายว่าผู้มีบุญจะมาสร้างเมือง ณ หาดทรายแก้วแห่งนี้และช่วยเหลือให้ทั้งสองนำพระทันตธาตุ เดินทางลงเรือไปลังกาได้สำเร็จ ต่อมาท้าวศรีธรรมมาโคกราชได้มาสร้างเมือง ณ หาดทรายแก้ว สถานที่เคยฝั่งพระทันตธาตุไว้เป็นเมืองนครศรีธรรมราชขึ้น แล้วตั้งหัวเมืองบริวารทั้งหลายเป็นเมือง 12 นักษัตริย์ กำหนดตราประจำเมือง ไว้ หลังจากนั้น ก็มีกษัตริย์ต่อมาจนถึงท้าวศรีธรรมมาโคกราชจากเมืองอินทปัตย์บูรณะพระเจดีย์ครั้งหนึ่ง พอล่วงมาถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาก็มีการบูรณะพระเจดีย์ครั้งใหญ่อีก ในครั้งนี้ตำนานกล่าวถึงการมอบหน้าที่ให้พระสงฆ์ เจ้าเมือง และชาวเมือง เช่น ในการทำพระระเบียงกำหนดให้ขุนแปดสระเจ้าเมืองตรัง 5 ห้อง ส่วนการทำกำแพงรอบพระระเบียงนั้นด้านอุดรไป ได้แก่ขุนแปดสันเจ้าเมืองตรัง 8 วา (ชื่อเจ้าเมืองตรังที่ต่างกัน อาจเป็นเพราะความผิดพลาดจากการเขียนเดิม) ศิลาจากตึกเมืองตันซอร์ของพระเจ้าราชาเชนทริโจพะที่ 1 จารึกเมื่อปี พ.ศ. 1573-1574 กล่าวถึงพวกโจพะยกทัพมาตีเมืองต่าง ๆ ในแหลมมลายูได้ไว้ในอำนาจ ได้แก่ดินแดนศรีวิชัย ปันโนมะไลยูร์ มัทธมาสังคม หลังจากนั้นศรีวิชัยก็เสื่อมอำนาจลง นักโบราณคดีกล่าวว่า

มัทธมาลิงค์มเป็นทีเ่เดียวกั้บตามพวลิงค์หรือนครศรีธรรมราช จากหลักฐานศิลาจารึกที 24 วัดเสมาเมือง กล่าวถึงกษัตริย์นามจันทรภาณุแห่งปทุมวงศ์ ผู้ปกครองเมืองตามพวลิงค์และมีบรมเดชาณุภาพยิ่งใหญ่ จารึกเมื่อ พ.ศ. 1773 ชื่อกษัตริย์จันทรภาณูยังปรากฏในหนังสือลังกามหาวงศ์ ว่าพระองค์ได้ยกทัพไปรุกรานเกาะลังกาถึง 2 ครั้ง คือเมื่อ พ.ศ. 1793 และ 1813 อีกครั้งหนึ่ง การยกทัพในสมัยพระเจ้าจันทรภาณุระหว่างตามพวลิงค์กับลังกาไม่มีเส้นทางใดเหมาะสมกว่าแม่น้ำตรัง หลักฐานข้างต้นทั้งหมดแม้จะไม่ปรากฏชื่อเมืองตรังโดยตรง แต่จากโบราณสถานและโบราณวัตถุที่กล่าวมาแล้วสนับสนุนว่าตรังมีชุมชนเรียงรายอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำตรังตลอดไปจนถึงชายเขา การเดินทางเข้าออกจากฝั่งทะเลตะวันตกผ่านทางแม่น้ำตรังซึ่งสมัยเมื่อพันปีก่อนคงจะกว้างใหญ่และลึกมาก ขนาดที่กองทัพเรือจากอินเดียและนครศรีฯ ต้องใช้เส้นทางนี้ ส่วนความเป็นเมืองของตรังเริ่มชัดเจนขึ้นเมื่อครั้งสถาปนาเมืองสิบสองนักษัตรในฐานะเมืองบริวารของนครศรีธรรมราช สถานะของเมืองตรังในยุคนี้จึงเป็นเมืองท่าปากประตูความสัมพันธ์ด้านการค้า การเมือง และศาสนา ระหว่างอินเดียไปจนถึงดินแดนตะวันตกกับอาณาจักรโบราณในภาคใต้ ทั้งศรีวิชัยและตามพวลิงค์หรือนนครศรีธรรมราช

3. ชุมชนตรังสมัยสุโขทัย

หากนับการเริ่มต้นของกรุงสุโขทัยตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 19 มีเอกสารในเชิงตำนานที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกรุงสุโขทัยกับสิริธรรมนครหรือนนครศรีธรรมราช คือในตำนานพระพุทธสิหิงค์จากหนังสือชินกาลมาลีปกรณ์กล่าวว่า ...ประมาณปี พ.ศ. 1800 พระเจ้าโรจนราชหรือพระเจ้าลวงแห่งกรุงสุโขทัย ร่วมกับพระเจ้าสิริธรรมนคร ส่งสมณทูตไปขอพระพุทธสิหิงค์ยังลังกาทวีป ตอนเดินทางกลับเกิดเรือแตก แต่มีพระยานาคราชมาช่วยไว้ ทำให้พระเจ้าสิริธรรมนครได้พระพุทธปฏิมากลับคืน แล้วพระเจ้าลวงก็มารับพระพุทธสิหิงค์ไปสุโขทัย... เรื่องนี้สอดคล้องกับตำนานท้องถิ่นทั้งของเมืองตรังและเมืองพัทลุงที่กล่าวถึงการนำพระพุทธสิหิงค์จากลังกามาซ่อนไว้ที่โคนต้นมะม่วงที่หมู่บ้านปากน้ำตรัง ก่อนทางนครศรีธรรมราชจะนำส่งให้สุโขทัย ส่วนตำนานเมืองพัทลุงก็กล่าวถึงนางเลือดขาวและพระกุมาร

ผู้สร้างเมืองพัทลุง มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเดินทางเข้ามายังเมืองตรังเพื่อลงเรือไปยังลังกา ขากลับนางเลือดขาวและพระกุมารได้สร้างวัดพระศรีสรรเพชญ์พุทฺธิหิงค์ และพระบรมมองค์หนึ่งไว้ที่เมืองตรังคือวัดพระศรีสรรเพชญ์พุทฺธิหิงค์อยู่ในอำเภอनाโยงปัจจุบัน ส่วนพระบรมมที่ว่านั้นมีตำนานเกี่ยวข้องกับ 2 แห่ง คือพระบรมมวัดถ้ำพระพุทธ ตำบลหนองบัว อำเภอธัญญา หรือพระบรมมวัดภูเขาทอง ตำบลน้ำผุด อำเภอเมืองตรัง องค์ใดองค์หนึ่ง ในศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงกล่าวว่า... สังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร หลักว่าปู่ ครูในเมืองนี้ ทุกคนลุกแต่ศรัทธรรมา... ทั้งจารึกนี้ร่วมกับตำนานพื้นบ้านทางเหนือทางใต้ และท้องถิ่นตรัง ล้วนชี้ไปทางเดียวกันว่าการเดินทางของพุทธศาสนาจากลังกา จะมารวมศูนย์ที่นครศรีธรรมราชก่อนเข้าสู่สุโขทัย และดินแดนตรังยังทำหน้าที่เช่นเดิม คือเป็นเมืองท่าปากประตูของนครศรีธรรมราช

4. เมืองตรังในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ก่อนตั้งกรุงศรีอยุธยาราชวงศ์อู่ทองซึ่งมีอำนาจอยู่ในบริเวณภาคกลาง เริ่มขยายอำนาจไปทั้งทางเหนือและทางใต้ ในตำนานกล่าวว่าท้าวศรีธรรมมาโคกราชรบกับท้าวอู่ทอง ต่อมาได้สงบศึกกันที่บางสะพาน แสดงว่าเมื่อเริ่มตั้งกรุงศรีอยุธยานั้น นครศรีธรรมราชเป็นหัวเมืองของอยุธยาแล้ว และชัดเจนยิ่งขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กฎมณเฑียรบาลระบุว่าเมืองนครฯ เป็นเมืองหนึ่งใน 8 เมืองพระยามหานคร ต้องทอน้ำพระพิพัฒน์สัตยาและเป็นตัวแทนราชธานีปกครองหัวเมืองอิสระในภาคใต้ทั้งหมด ต่อมาในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ปี พ.ศ. 2054 เมื่ออัลบูแกรก (AFONSO DE ALBUQUERQUE) ผู้สำเร็จราชการโปรตุเกสได้ยกทัพเรือมาจะตีมะละกา แต่เมื่อทราบว่ามีมะละกาเป็นเมืองขึ้นของไทยก็ได้ส่งผู้แทนไปทำสัมพันธไมตรีกับอยุธยาถึง 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 เดินทางผ่านท่าเรือเมืองตรัง โดยให้ดูอาร์เตซ เฟอริยานเดซ (DUARTE FERNANDEZ) เข้ามาทางช่องแคบสิงคโปร์ผ่านอ่าวไทยเพื่อถวายสาสน์จากอัลบูแกรกพร้อมกับของขวัญ การเดินทางกลับครั้งนี้ผ่านทางท่าเรือเมืองตรัง เท่าที่พบหลักฐานถือว่าคนกลุ่มนี้คือชาวตะวันตกชุดแรกที่เข้ามาในประเทศไทย ที่สำคัญคือคนชุดแรกนี้เดินทางผ่านท่าเรือเมืองตรัง ครั้งที่ 2

ประมาณปี พ.ศ. 2056 อัลบูแกร์ก อาซเวโด (ANTONIO MIRANDA DE AZEVEDO) และมานูเอล ฟราโกโซ (MANUEL FRAGOSO) การเดินทางเข้าสู่กรุงศรีอยุธยาจากมะละกามาขึ้นบกที่เมืองตรังอีกครั้งหนึ่ง แล้วเดินทางต่อไปยังนครศรีธรรมราชเพื่อลงเรือไปกรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีกล่าวไว้ในหนังสือ THE SUMA ORIENTAL ว่าหัวเมืองภาคใต้แยกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายตะวันออก มีพระยานครศรีธรรมราช อุปราชคนที่ 2 ปกครองตั้งแต่เมืองปะทังขึ้นไปถึงอยุธยา ส่วนฝั่งตะวันตกซึ่งมีเมืองตะนาวศรี ตรัง และไทรบุรี อยู่ในอำนาจของขุนนางอีกผู้หนึ่งชื่อพระยาสุโขทัย

5. เมืองตรังสมัยกรุงธนบุรี

เมื่อพระเจ้าตากสินได้ปราบชุมนุมพิษณุโลกและพิมายได้แล้ว ก็ยกทัพมาตีนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. 2312 เจ้านคร (หนู) หนีไปตั้งปัดตานี กองทัพกรุงธนบุรีตามจับได้เนื่องจากยอมอ่อนน้อมแต่โดยดี จึงพระราชทานอภัยโทษโปรดให้เข้ารับราชการในกรุงธนบุรี แล้วทรงตั้งเจ้านราสุริยวงศ์พระเจ้าหลานเธอมาปกครองนครศรีธรรมราชในฐานะเจ้าประเทศราช ซึ่งได้ รวมหัวเมืองภาคใต้ทั้งหมด ต่อมาในปี พ.ศ. 2319 เจ้านราสุริยวงศ์ถึงแก่พิราลัย จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้านคร (หนู) กลับมาปกครองนครศรีธรรมราชอีกครั้ง และยกเมืองขึ้นคือไชยา พัทลุง ถลาง ชุมพร ทั้งให้แยกเมืองสงขลามาศึ้นตรงต่อกรุงธนบุรี หัวเมืองของนครศรีธรรมราชในครั้งนั้น จึงมีแต่เมืองตรังและเมืองท่าทองคู่กันในฐานะเป็นเมืองท่าฝั่งทะเลตะวันตกและฝั่งทะเลตะวันออก

6. เมืองตรังสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สมัยรัชกาลที่ 1 ตรังยังเป็นเมืองในกำกับของนครศรีธรรมราชมีผู้ว่าราชการเมืองตรัง คือพระยาตรัง (สีโหน) ผู้เป็นกวี ต่อมาในปี พ.ศ. 2330 ได้ถูกเรียกตัวเข้าไปที่ กรุงเทพฯ (มีหลักฐานบอกเล่าเรื่องพระยาตรังผู้มีความสามารถทางกวีและมีภรรยาหลายคน เล่ากันว่าในช่วงที่พระยาตรังไม่อยู่ภรรยาคนที่ 3 ถูกชายชู้พาตัวไป และได้เขียนบทกลอนทำทนายไว้ที่ประตูห้องว่า “เราไม่ดีเราไม่พานาริจร ข้ามห้วยสิงขร ชะง่อนผา” พระยาตรังกลับมาเห็นก็โกรธมากและเขียนกลอน ไปว่า “เราไม่เก่ง เราไม่พานาริจร จะเขียนพ้อให้มันยับลงกับหวาย” แล้วตามหาภรรยากับชายชู้

จนพบนำมาเขียน ใช้ไม้ไผ่ตงทั้งลำคืบเป็นตับปลาย่างไฟจนตาย ขุดหลุมฝัง แล้วให้ช่างเหยียบที่บริเวณวัดควนธานี บาง กระแสเล่าว่า ผิงไว้ที่วัดพระงาม อาจเป็นไปได้ว่าพระยาตรังถูกเรียกตัวเข้ากรุงเทพฯ เพราะเหตุนี้) แล้วให้พระภักดีบริรักษ์มาว่าราชการแทน ต่อมา พระภักดีบริรักษ์ได้กราบบังคมทูลขอยกเอาเมืองตรังรวมกับเมืองกูรา ชื่อเมืองตรังกูรา ขณะนั้นมีโตะปังกะหวาหรือพระเพชภักดีศรีสมุทรสงคราม เป็นปลัดเมือง โตะปังกะหวาได้เป็นพระยาสิงขรว่าราชการเมืองต่อจากพระภักดีบริรักษ์ แล้วเกิดเป็นอริวิวาทกับเจ้าพระยานคร (พัฒน์) ในปี พ.ศ. 2447 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (รัชกาลที่ 1) จึงโปรดเกล้าฯ ให้ยกเมืองตรังไปขึ้นกับกรุงเทพฯ เมื่อพระยาสิงขรถึงแก่กรรม หลวงฤทธิสงครามว่าราชการเมืองตรังต่อมา แต่ไม่สันทัดในการบริหารบ้านเมือง ทางราชธานีจึงยกเมืองตรังให้ขึ้นต่อสงขลา (สมัยนั้นตั้งเมืองอยู่ที่เกาะลิบงตั้งแต่สมัยโตะยังกะหวา ในปี พ.ศ. 2345 ทำเนียบข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช กล่าวถึงหลวงอุไทยราชธานี เป็นผู้พยาบาลเมืองตรัง ถือศักดินา 1.600 แสดงว่าเมืองตรังเป็นเมืองสำคัญ เพราะเจ้าเมืองที่ถือศักดินามาก ต่อมาปี พ.ศ. 2355 ในทำเนียบกรมการเมืองตรังของเก่า กล่าวถึงการจัดระเบียบเมืองตรังอีกครั้ง มีชื่อพระอุไทยราชธานีเป็นผู้ว่าราชการเมือง แต่จะอยู่ใน ตำแหน่งที่ปีไม่แน่ชัด พระอุไทยราชธานี ผู้นี้มีหลักฐานคำบอกเล่าจากชาวบ้านว่าเป็นผู้สร้างศาลหลักเมืองตรังที่ตำบลควนธานี พร้อมๆ กันนี้พระยานคร (น้อย) ก็จัดการเรื่องการค้าขายกับหัวเมืองมลายู และอินเดียผ่านทางท่าเรือกันตัง สินค้าสำคัญ มีช้างและดีบุก การเก็บภาษีที่สำคัญอีกทางหนึ่งได้จากรงนกและปลิงทะเล ในปี พ.ศ. 2367 ผู้สำเร็จราชการอังกฤษที่เกาะปีนัง ได้ส่งร้อยโทเจมส์ โลว์ เป็นทูตเดินทางมาเพื่อเจรจาความเมืองกับพระยานคร (น้อย) แต่ไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าไปเมืองนครฯ ฝ่ายพระยานครฯ ก็ไม่ได้ออกมาพบเพียงแต่ส่งบุตรชาย (ซึ่งคงจะเป็นนายน้อยกลาง ภายหลังได้เป็นพระเสน่หามนตรี) ไปพบเจมส์ โลว์ ที่หมู่บ้านพระม่วงปากน้ำตรัง ระยะเวลาเมืองตรังยังคงเป็นเมืองท่าค้าขายกับต่างประเทศ สินค้าออกมี ช้าง ดีบุก งาช้าง รัง นก ฯลฯ ทั้งยังเป็นอยู่ต่อเรือขนาดใหญ่มีคนประจำทำงานต่อเรืออยู่ถึง 1.000 คน พ.ศ. 2381 มีงานถวายพระเพลิงศพพระ

สมเด็จพระศรีสุลาไลย พระราชชนนี พันปีหลวงในรัชกาลที่ 3 พระยาสงขลา เจ้าพระยานคร (น้อย) เดินทางเข้ากรุงเทพฯ ตนกุมะหะหมัดสอด ตนกุมะหะหมัดอา เก็บ หลานเจ้าพระยาไทรบุรีก่อกบฏ ยึดเมืองไทรบุรีได้เข้าแล้วที่ปัตตานี สงขลา และหัวเมืองแขกทั้งเจ็ด ทั้งให้หัวหน้ามาดหลิสส์ลัดแขกที่เกาะยาว เข้ามาตีเมืองตรัง ด้วย ขณะนั้นมีพระสังครามวิจิตเป็นผู้ว่าราชการเมือง ปรากฏว่าสู้พวกโจรสลัดไม่ได้หนีแตกมาพร้อมกับคนทุกคนไปแจ้งข่าวแก่เมืองนครฯ พระสังครามวิจิตผู้นี้ชื่อม่วง เป็นบุตรเจ้าพระยานคร (น้อย) ภายหลังคงจะได้เป็นพระอุไทยธานีปกครองเมืองตรัง ต่อมา ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นตรังอยู่ในฐานะเมืองท่าค้าขายของ นครศรีธรรมราช ไม่ได้เป็นเมืองอิสระ เพราะผู้ทำการค้าและเก็บภาษีคือเมือง นครศรีธรรมราช ยกเว้นครั้งที่พระยาลิบงเป็นผู้ว่าราชการเมืองเท่านั้นที่ตรังได้เป็นอิสระปกครองตนเอง สามารถจัดการผลประโยชน์ทางการค้าส่งภาษีตรงต่อกรุงเทพฯ ได้เอง อีกฐานะหนึ่งของตรังคือเป็นเมืองหน้าด่านที่เป็นแหล่งรวมกำลังกองทัพเรือ ไว้ป้องกันศัตรูอันได้แก่พม่า และคอยกำราบหัวเมืองมลายูที่มักจะเอาใจออกห่างอยู่เสมอ

7. เมืองตรังสมัยการปกครองหัวเมืองฝั่งตะวันตกและมณฑลภูเก็ต

สมัยต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีเหตุการณ์กรรมากรจีนก่อความไม่สงบในหัวเมืองฝั่งตะวันตกอยู่เนือง ๆ ประกอบกับหัวเมืองเหล่านี้มีผลประโยชน์มากแต่เก็บภาษีได้ไม่เต็มที่ ในปี พ.ศ. 2418 รัฐบาลจึงตั้งข้าหลวงมาประจำกำกับราชการและจัดเก็บภาษีอากร ข้าหลวงคนแรกคือเจ้าหมื่นเสมอใจราช (ชื่น บุณนาค ต่อมาได้เป็นพระยามนตรีสุริยวงศ์ ปี พ.ศ. 2419 กรรมากรจีนก่อเหตุจลาจลครั้งใหญ่ในภูเก็ต ทางกรมต้องใช้กองกำลังจากกรุงเทพฯ และเมืองใกล้เคียง มาช่วยปราบปราม จากเหตุการณ์จลาจลทำให้จำเป็นต้องมีเมืองศูนย์กลางของข้าหลวงใหญ่อีกแห่งหนึ่ง หากมีปัญหาจะได้ระดมกำลังจากหัวเมืองต่าง ๆ ไปช่วยได้ทันทีที่ เมืองตรังซึ่งเดิมขึ้นกับนครฯ จึงถูกจัดให้เป็นศูนย์กลางกำกับราชการของข้าหลวงฝ่ายตะวันตกตั้งแต่นั้นมา ปี พ.ศ. 2421 สมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุณนาค) อดีตผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ออกมาตรวจราชการหัวเมืองฝั่ง

ตะวันตก เห็นสภาพเมืองตรังเหมาะแก่การเพาะปลูกและค้าขาย จึงคิดปรับปรุงเมืองตรัง ให้เจริญรุ่งเรืองจะได้เป็นเกียรติประวัติแก่ชีวิตและวงศ์ตระกูลสืบไป การสร้างเมืองครั้งนี้มีผลต่อระบบการปกครองเมืองตรังโดยตรง เพราะเมืองตรังพ้นจากการกำกับของนครศรีธรรมราชไปขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ มีการกำหนดเขตแดนและแยกเก็บภาษีอากรเป็นของตรังโดยเนพาะ ในระยะแรกสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เน้นการก่อสร้างสถานที่ราชการ โดยเนพาะตึกศาลารัฐบาล (GOVERNMENT HOUSE) ที่มีขนาดใหญ่โตมาก (ปัจจุบันยังมีซากอิฐเหลืออยู่) ทำให้เงินภาษีอากรที่ได้รับไม่เพียงพอ ต้องยืมจากหัวเมืองใกล้เคียงมาสมทบ ต่อมาจึงวางแนวทางส่งเสริมเมืองตรังให้เป็นเมืองท่าค้าขายขึ้นก่อนเพื่อจะได้ทุนสำรองไว้ใช้จ่าย โดยให้พระยารัตนเศรษฐี (คอซิมก้อง ณ ระนอง) ผู้ว่าราชการเมืองระนองมารักษาการในตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองตรังอีกตำแหน่งหนึ่ง การส่งเสริมเมืองตรังให้เป็นเมืองท่าค้าขาย มีหลักฐานบอกเล่าว่า พระยารัตนเศรษฐีได้ส่งเสริมการปลูกอ้อยและทำโรงงานน้ำตาลทรายแดง เพื่อส่งขายไปยังมลายู มีร่องรอยโรงงานและลูกม่หีบอ้อยที่หมู่บ้านจุปะ ตำบลกันตังใต้ อ่าเภอกันตัง แต่เนื่องจากพระยารัตนเศรษฐี ถนัดในเรื่องเหมืองแร่ดีบุก ซึ่งที่เมืองตรังไม่ได้มีปริมาณมากเหมือนที่ระนอง พบเพียงในพื้นที่อ่าเภอเขาขาวซึ่งปัจจุบันคืออ่าเภอห้วยยอด รวมทั้งต้องรับผิดชอบราชการถึง 2 เมือง ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ จึงลากลับไปประจำเมืองระนองแห่งเดียว ทำให้ตรังกลับมาอยู่ในกำกับของข้าหลวงหัวเมืองฝ่ายทะเลตะวันตกอีก 2 สมัย จนถึงปี พ.ศ. 2431 พระยาตรังภูมาภิบาล (เอี่ยม ณ นคร) ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ว่าราชการเมืองตรัง

พระยาตรังภูมาภิบาล

ปี พ.ศ. 2453 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ เสด็จประพาสหัวเมือง
รอบแหลมมลายู และเมืองตรังด้วย ทรงเห็นว่าเมืองตรังทรุดโทรมมาก ต่อมาจึง
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระอัษฎวงศตทิสรัทธา (คอมซิมป์ ณ ระนอง) ผู้ว่าราชการเมือง
กระ มาเป็นผู้ว่าราชการเมืองตรัง โดยได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยารัษฎา-
นุประดิษฐ์ มหิศรภักดี

พระยารัษฎานุประดิษฐ์ มหิศรภักดี

8. เมืองตรังสมัยตั้งเมืองที่กัณฑ์

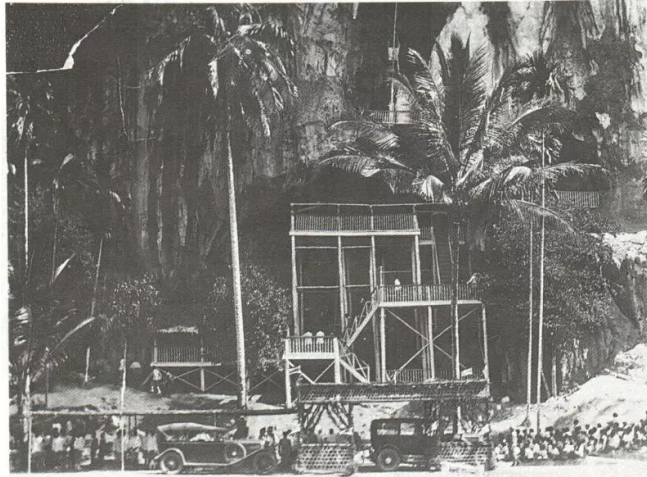
ปี พ.ศ. 2433 พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมก้อง ณ ระนอง) มารับตำแหน่ง ได้ดำเนินการพัฒนาเมืองตรังในทุก ๆ ด้าน โดยมีจุดมุ่งหมายจะทำให้ตรัง เป็นเมืองท่าค้าขาย เริ่มจากการย้ายเมืองจากตำบลควนธานีไปตั้งที่ตำบลกันตัง ซึ่งสร้างความเจริญแก่เมืองตรังอย่างมาก การพัฒนาในสมัยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ มหิศรภักดี นำไปสู่ความเป็นเมืองท่าค้าขายที่สำคัญ โดยท่านได้เริ่มจากการแก้ปัญหาความไม่สงบเรื่องโจรผู้ร้ายและส่งเสริมอาชีพ พื้นฐานคือการเกษตรเริ่มต้นจากเกษตรยังชีพในครัวเรือน และขยายเป็นเกษตรเพื่อการค้า โดยใช้กุกุสโลบายต่าง ๆ และระบบกลไกของรัฐ เช่น การยกเว้นเก็บภาษีอากรและเกณฑ์แรงงานแก่ผู้บุกเบิกทำนา จนสามารถส่งข้าวไปขายปีนังได้ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ข้าวเมืองตรังอดข้าวต้องซื้อจากปีนังอยู่เสมอ การสร้างถนนและสะพานก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าในท้องถิ่นและส่งขายไปต่างประเทศทางท่าเรือกันตัง ท่านได้ส่งเสริมบริษัทตัวแทนซื้อขายสินค้าที่ท่าเรือกันตัง สินค้าสำคัญในสมัยนั้นได้แก่

เปิด ไก่ สุกกร โคะ กระบือ พริกไทย ข้าว ตับจาก ไม้เคี่ยม ไม้โปรง เป็นต้น การพัฒนาเมืองของท่านจะสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในส่วนกลาง ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิรูประบบราชการ และนำพาประเทศเข้าสู่การพัฒนาให้เทียบทันกับนานาชาติอารยประเทศ การก่อสร้างทางรถไฟสายใต้ที่กำหนดให้มีทางแยกจากทุ่งสงมุ่งสู่ท่าเรือกันตัง เส้นทางรถไฟนี้ส่งเสริมนโยบายเมืองท่าค้าขายของพระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดียังได้มองการณ์ไกล ที่จะทำให้กันตังเป็นท่าเรือค้ากับต่างประเทศได้เต็มศักยภาพ โดยเสนอทางรัฐบาลจัดสร้างท่าเรือน้ำลึกแต่ไม่ได้รับการสนับสนุน ต่อมาในปี พ.ศ. 2435 ซึ่งเป็นปีที่สถาปนากระทรวงมหาดไทยและเริ่มการปกครองระบบมณฑลขึ้นเป็นครั้งแรก หัวเมืองฝ่ายทะเลตะวันตกเดิมเปลี่ยนเป็นมณฑลภูเก็ต เมืองตรังเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลภูเก็ต ต่อมาเมื่อมีประกาศข้อบังคับลักษณะการปกครองท้องที่ ร.ศ. 115 (พ.ศ. 2439) ได้แบ่งท้องที่การปกครองออกเป็นอำเภอ ทำให้ตรังถูกแบ่งไปเป็น 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง (กันตัง) อำเภอบางรัก (ปัจจุบันคืออำเภอเมือง) อำเภอเขาขาว (ปัจจุบันคืออำเภอห้วยยอด) อำเภอสิเกา และอำเภอปะเหลียน มีตำบลรวม 109 ตำบล ต่อมาในปี พ.ศ. 2458 สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตย้ายเมืองไปตั้งที่อำเภอบางรัก

9. เมืองตรังสมัยตั้งเมืองที่ทับเที่ยง (ปัจจุบัน)

เมื่อย้ายเมืองมาที่อำเภอบางรักแล้วในตอนแรกใช้ตำหนักพ่อนกายเป็นศาลากลางชั่วคราว ชื่ออำเภอบางรักเปลี่ยนเป็นอำเภอตรัง ในปี พ.ศ. 2459 พระยาตรังค-ภูมาภิบาล (เจิม ปันยารชุน) มารับตำแหน่ง และดำเนินการก่อสร้างศาลากลางจังหวัด และเปิดทำการได้ในปี พ.ศ. 2463 ต่อมาพระยาสุรินทรราชา (นกยูง วิเศษกุล) ดำรงตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต ได้เอาใจใส่พัฒนาเมืองตรังหลายด้าน จึงปรากฏชื่อเป็นอนุสรณ์ไว้ที่เมืองตรัง เช่น กะพังสุรินทร ถนนวิเศษกุล วัดควนวิเศษ ที่ตำบลทับเที่ยง ถ้าสุรินทร ที่อำเภอปะเหลียน ในปี พ.ศ. 2471 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม หัว

เมืองปักษาใต้ เมื่อเสด็จ เมืองตรังทรงจารึกพระบรมนามาภิไธยไว้ที่น้ำตกช่องและ
ถ้ำเขาปินะ ต่อมาอำเภอตรังก็ได้เปลี่ยนเป็นอำเภอเมืองตรัง ในปี พ.ศ. 2481 จนถึง
ปัจจุบัน

วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2471 เสด็จพระราชดำเนินประพาส เขาปินะ อำเภอห้วยยอด
จังหวัดตรัง ทรงจารึกพระบรมนามาภิไธยที่ถ้ำ

ที่มาของคำว่า "ตรัง"

"ตรัง" เป็นภาษามลายูแปลว่า "รุ่งอรุณ" ก่อนที่เมืองตรัง มาตั้งอยู่ ณ ที่
ปัจจุบัน ได้มีการย้ายที่และเปลี่ยนชื่อมาหลายครั้ง เช่น อยู่ที่ริมน้ำด้านเหนือเขาปินะ
ชื่อว่า "กรุงธานี" อยู่ที่คลองลำภูรา ชื่อว่า "ตรังคะปุระ" อยู่ที่บ้านอุตะเภา ชื่อว่า "ตรัง
นาแขก" ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นย้ายมาอยู่ที่ "ควนธานี" ในสมัยพระบาทสมเด็จพระ
นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ย้ายไปตั้งที่กันตัง ต่อมาครั้งสุดท้ายในรัชสมัย
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) ทรงโปรดให้ย้ายมาตั้ง ที่ ณ ปัจจุบันคือตำบล
ทับเที่ยง ในปัจจุบัน คำว่า "ตรัง" มีความหมายสันนิษฐานได้ 2 ทาง คือ

1. มาจากคำภาษามลายูว่า TERANG แปลว่า สว่าง หรือแจ่มแจ้ง จึงตีความว่า
เมืองตรังเป็นเมืองแห่งรุ่งอรุณ

2. มาจากคำภาษาสันสกฤตว่า ตรงฺค หรือ ตรังคะ แยกศัพท์เป็น ตร+องฺค แปล
ตรงตามคำ ตร จาก ตร ธาตุ ว่า ข้าม เดิน หรือเคลื่อนที่ไป องฺค แปลว่า อวัยวะ แปล

รวมว่า อวัยวะที่เคลื่อนที่ไปได้ในทะเล กล่าวคือ คลื่นหรือระลอก จึงตีความว่า เมือง
ตรังเป็นเมืองแห่งคลื่น ซึ่งหมายถึงคลื่นลมในทะเลหน้าเมืองตรัง

ตรัง หรือเมืองทับเที่ยง ในอดีตเคยเป็นเมืองท่าค้าขายกับต่างประเทศ เป็น
เมืองแรกที่มีต้นยางพารา โดยพระยาวิชฌานุประดิษฐ์มหิศรภักดี นำพันธุ์มาจาก
มาเลเซียมาปลูกเป็นแห่งแรกของภาคใต้ ในปี พ.ศ. 2442 และถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่
สำคัญของไทย ตรังมีแม่น้ำสำคัญ คือแม่น้ำตรัง มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหลวงและ
แม่น้ำปะเหลียน ซึ่งมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัด ตรังเป็นจังหวัดชายฝั่ง
มหาสมุทรอินเดีย มีฝั่งทะเลยาวทางด้านตะวันตก ประมาณ 119 กิโลเมตร
ประกอบด้วยหมู่เกาะในทะเลอันดามันที่อยู่ในการปกครองกว่า 46 เกาะ ภายใน
พื้นที่อำเภอกันตัง 12 เกาะ อำเภอปะเหลียน 13 เกาะ และอำเภอสิเกา 21 เกาะ
ช่วงเวลาที่เหมาะแก่การเดินทางท่องเที่ยว คือระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือน
พฤษภาคมของปี ตรัง มีพื้นที่รวม 4,941 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น
10 อำเภอ คืออำเภอเมือง อำเภอกันตัง อำเภอห้วยยอด อำเภอย่านตาขาว อำเภอปะ
เหลียน อำเภอสิเกา อำเภอวังวิเศษ อำเภอนาโยง อำเภอรัษฎา และอำเภอหาด
สำราญ

ลักษณะและสภาพโดยทั่วไป

การปกครอง จังหวัดตั้งแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ ประกอบด้วย

- อำเภอเมือง
- อำเภอกันตัง
- อำเภอห้วยยอด
- อำเภอย่านตาขาว
- อำเภอปะเหลียน
- อำเภอสิเกา
- อำเภอวังวิเศษ
- อำเภอนาโยง
- อำเภอรัชฎา
- อำเภอหาดสำราญ

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูล อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และช่องแคบมะละกาสมุทรอินเดีย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอควนขนุน อำเภอกงหรา อำเภอตะโหนด จังหวัดพัทลุง โดยมีเทือกเขาบรรทัดกั้นอาณาเขตตลอดแนว

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอคลองท่อม อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ และมหาสมุทรอินเดีย

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่เป็นเนินสูง ๆ ต่ำ ๆ สลับด้วยเขาเล็ก ๆ กระจายอยู่ทั่วไป พื้นที่ค่อนข้างราบเรียบมีจำนวนน้อยซึ่งใช้เพาะปลูกข้าว ทางทิศตะวันออกมีเทือกเขาบรรทัดยาวจากเหนือจดตอนใต้และเป็นเส้นแบ่งเขตแดนจังหวัดตรงกับจังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ป่าเกือบร้อยละ 20 ของเนื้อที่จังหวัด ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่แถบเทือกเขาบรรทัด ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย สภาพป่าเป็นป่าดิบชื้น มีป่าชายเลนสำหรับท้องที่ที่อยู่ติดชายทะเล และมีลำน้ำสำคัญ ๆ 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำตรัง ซึ่งมีต้นกำเนิดจากเขาวังหีบ เทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช แม่น้ำปะเหลียน เกิดจากเทือกเขาบรรทัด เขตอำเภอปะเหลียน คลองกะลาแสดและต้นน้ำที่เกิดจากควนปลวกร้อน ควนชะโน และควนน้ำแดง ชายแดนตรัง กระบี่ นอกจากนี้ยังมีลำห้วยบริวารที่คอยส่งน้ำให้อีกกว่า 100 สาย ทั้งยังมีชายฝั่งด้านตะวันตก ติดทะเลอันดามันที่ยาวถึง 111 กม. กับหมู่เกาะต่าง ๆ ที่กระจายอยู่กว่า 46 เกาะ และป่าชายเลนที่ยังคงอยู่ในสภาพที่อุดมสมบูรณ์

แหล่งท่องเที่ยว

อำเภอเมืองตรัง

1.อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง)

อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) อยู่ในบริเวณสวนสาธารณะเทศบาลเมืองตรัง ห่างจากศาลากลางจังหวัด 1 กิโลเมตร ตามเส้นทางสายตรัง-พัทลุง พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดีได้สร้างความเจริญแก่จังหวัดตรังเป็นอย่างมาก เช่น การคมนาคม เกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์ การศึกษา การปกครอง และเป็นผู้นำชาวพาราต้นแรกมาปลูกในพื้นที่อำเภอกันตัง จนแพร่หลายไปทั่วภาคใต้และประเทศไทย

อนุสาวรีย์พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง)

2. กระจังสุรินทรี

กระจังสุรินทรี อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัด 2 กิโลเมตร ใกล้กับอนุสาวรีย์พระยารัษฎานุฯ ลักษณะเป็นแอ่งหรือหนองน้ำตามธรรมชาติขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 50 ไร่ ได้รับการปรับปรุง สภาพแวดล้อมให้เป็นสวนสาธารณะ มีศาลา

กลางน้ำรอบบริเวณเป็นส่วนสาธารณะสำหรับนั่งพักผ่อนหย่อนใจ 3 หลัง เชื่อมถึงกันโดยตลอด

สระกระพังสุรินทร์

3. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ (ทุ่งน้ำพุตหรือเขาแป๊ะช้อย) อยู่ห่างจากตัวเมือง 3 กิโลเมตร เป็นส่วนสาธารณะอีกแห่งหนึ่งของเมืองตรังที่ร่มรื่นด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ ช่วงเย็นจะมีผู้คนมานั่งพักผ่อนและออกกำลังกายเป็นจำนวนมาก สวนสมเด็จพระฯ นี้ตั้งอยู่บนถนนสายท่ากลางเลี้ยวขวา บริเวณวัดตันตยาภิรมย์เข้าไปประมาณ 1 กิโลเมตร

สะพานแขวน สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

4. พระนอนทรงเครื่องมโนราห์วัดภูเขาทอง

พระนอนทรงเครื่องมโนราห์วัดภูเขาทอง ประดิษฐานอยู่ที่วัดภูเขาทอง หมู่ 1 ตำบลน้ำพุตก ห่างจากตัวเมืองประมาณ 20 กิโลเมตร ตามทางหลวงหมายเลข 5123 เป็นพระพุทธรูปโบราณ ปางปรินิพพาน สร้างสมัยศรีวิชัย ลักษณะเด่นคือพระเศียรทรงเทริดมโนราห์ตามศิลปะของภาคใต้ โดยเชื่อกันว่าเทริดเป็นเครื่องประดับที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นของสูง

พระนอนทรงเครื่องมโนราห์

อำเภอनाโยง

1. สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาช่อง

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาช่อง อยู่ห่างจากตัวเมืองตรังประมาณ 21 กิโลเมตรไปตามเส้นทางสายตรัง-พัทลุง ภายในร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่นานาพรรณ และมีน้ำตกต่าง ๆ ได้แก่ น้ำตกโตนปลิว น้ำตกโตนใหญ่ น้ำตกโตนน้อย เป็นแหล่งศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าแห่งแรก ของประเทศไทย มีเส้นทางศึกษาธรรมชาติ 2 เส้นทาง ระยะทาง 1.8 กิโลเมตร และ 2.8 กิโลเมตร ตามเส้นทางจะมีป้ายสื่อความหมายตามจุดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีอาคารพิพิธภัณฑ์และนิทรรศการเกี่ยวกับธรรมชาติ กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีบ้านพักและลานกางเต็นท์ แต่ต้องนำเต็นท์มาเอง

สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาช่อง

2. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าคลองลำขาน

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าคลองลำขาน เป็นที่อาศัยของเป็ดแดงและเป็ดน้ำชนิดอื่น ๆ จำนวนมาก ภายในบริเวณจะมีหนองน้ำขนาดใหญ่ เหมาะสำหรับนั่งพักผ่อน พร้อมทั้งมีศาลาริมน้ำไว้นั่งชมนก มีสะพานไม้และทางเดินศึกษาธรรมชาติไว้ให้นักท่องเที่ยวได้เดินศึกษา ช่วงที่มีนกมากคือเดือนมกราคม-มีนาคม

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าคลองลำขาน

3. บ้านนาหมื่นศรี

บ้านนาหมื่นศรี มีชื่อเสียงด้านผ้าทอพื้นเมืองของจังหวัดตรัง โดยมีการจัดตั้งกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรี เพื่อสืบสานการทอผ้าพื้นเมืองไม่ให้สูญหายไป ห่างไปจากที่

ทำการกลุ่มฯ 300 เมตร จะมีพิพิธภัณฑ์มรดกพื้นบ้านตำบลนาหมื่นศรี ซึ่งเป็นศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นของตำบลเพื่ออนุรักษ์ศิลปกรรมและหัตถกรรมของท้องถิ่น แสดงอุปกรณ์เครื่องใช้และวัตถุโบราณจำนวนกว่า 300 ชิ้น

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ้าทอนาหมื่นศรี

4. ถ้ำเขาช้างหาย

ถ้ำเขาช้างหาย เป็นถ้ำที่มีหินงอกหินย้อยสวยงามสลบซับซ้อนอยู่เป็นจำนวนมาก ถ้ำมีความลึกประมาณ 500 เมตร ใช้เวลาเดินชมประมาณ 20 นาที มีทางเดินคอนกรีต พร้อมทั้งติดไฟตามทางเดินไว้สำหรับเดินไปยังถ้ำต่าง ๆ อย่างสะดวก เช่น ถ้ำช้างหาย ถ้ำเพกา ถ้ำทรายทอง ถ้ำโถ่ง และถ้ำแม่เผ่าคล้าย

ถ้ำเขาช้างหาย

อำเภอกันตัง

1. พิพิธภัณฑ์พระยาวิชฌานุประดิษฐ์มหิศรภักดี

พิพิธภัณฑ์พระยาวิชฌานุประดิษฐ์มหิศรภักดี อยู่ห่างจากเทศบาลเมืองกันตัง ประมาณ 200 เมตร ตั้งอยู่เลขที่ 1 ถนนค่ายพิทักษ์ ตำบลกันตัง เป็นที่ตั้งของสถานที่ประวัติศาสตร์ที่สำคัญ คือจวนเก่าเจ้าเมืองตรังหรือบ้านพักพระยาวิชฌานุประดิษฐ์มหิศรภักดี อดีตเจ้าเมืองตรัง เป็นเรือนไม้ 2 ชั้นมีรูปปั้นหุ่นขี้ผึ้งและเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของท่านอย่างครบถ้วนโดยทายาทตระกูล ณ ระนอง เป็นผู้ดูแลรักษา

พิพิธภัณฑ์พระยาวิชฌานุประดิษฐ์มหิศรภักดี

2. ยางพาราต้นแรกของประเทศไทย

ยางพาราต้นแรกของประเทศไทย ตั้งอยู่ริมถนนก่อนเข้าสู่ตัวอำเภอกันตัง หน้าสหกรณ์การเกษตรกันตัง เป็นต้นยางพารารุ่นแรกที่พระยาวิชฌานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ได้นำมาปลูกไว้เพื่อบุกเบิกอาชีพสวนยางพาราของชาวตรัง เมื่อปี พ.ศ. 2442

ยางพาราต้นแรกของประเทศไทย

3. สวนสาธารณะควนตำหนักจันทร์

สวนสาธารณะควนตำหนักจันทร์ อยู่ห่างจากอำเภอเมืองฯ ประมาณ 24 กิโลเมตร มีเนื้อที่ ประมาณ 250 ไร่ สถานที่ตั้งของตำหนักจันทร์อยู่บนเนิน จึงได้ขนานนามใหม่ว่าสวนสาธารณะควน ตำหนักจันทร์ (ควนภาษาถิ่นใต้หมายถึงเนิน) รอบ ๆ บริเวณร่มรื่นด้วยต้นไม้และไม้ดอกไม้ประดับ มีศาลาพักผ่อน มีจุดชมวิวมองเห็นทิวทัศน์ของทะเลแล อำเภอกันตังได้กว้างไกล

สวนสาธารณะควนตำหนักจันทร์

4. หาดหยงหลิง-หาดสั้น

หาดหยงหลิง-หาดสั้น ลักษณะเป็นหาดทรายรูปโค้งขนานไปกับดงสน สุดชายหาดเป็นเขาสูง สามารถลอดออกไปสู่หน้าผาริมทะเล ที่มีโพรงถ้ำและโขดหินเหมือนป้อมโอบล้อมลานทรายไว้ สวยงามมาก เหมาะสำหรับเล่นน้ำ และพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทาง จากเมืองตรังไปตาม ทางหลวงหมายเลข 4046 ถึงหาดปากเมงเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 4162 เลียบชายหาด ประมาณ 10 กิโลเมตร และเลี้ยวเข้าเส้นทางสายบ้านน้ำราบ-หาดเจ้าไหม ประมาณ 6 กิโลเมตรจะมีทางแยกเข้าหาดหยงหลิงอีกประมาณ 2 กิโลเมตร

หาดหยงหลิง

5. หาดยาว

หาดยาว เป็นหาดทรายต่อจากโขดเขารูปกระโดงนิลามขึ้นมาทางด้านเหนือ มีสันทะเลขึ้นเป็นแนวมีชายหาดกว้าง และมีบริการที่พักของเอกชน จากหาดยาวนักท่องเที่ยวสามารถเช่าเรือไปเที่ยวตามเกาะต่าง ๆ ได้ การเดินทาง ใช้เส้นทางเดียวกับหาดหยงหลิง

หาดยาว

6. ถ้ำเจ้าไหม-ถ้ำเจ้าคุณ

เจ้าไหม-ถ้ำเจ้าคุณ อยู่ที่เขาโต๊ะแนะใกล้บ้านเจ้าไหม การเที่ยวชมต้องนั่งเรือจากหาดยาวไปตามคลองเจ้าไหม จากนั้นใช้เรือเล็กพายลอดไปตามคลองจระเข้ขาวทะเลถ้ำเจ้าไหม เพื่อไปเจอป่าชายเลนอันอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ระหว่างทางจะมีถ้ำเจ้าคุณ ซึ่งเป็นถ้ำ ที่ต้องเดินขึ้นไปชมหินงอกหินย้อยสวยงามแปลกตา ผู้ที่สนใจพายเรือคายักเที่ยวถ้ำเจ้าไหม-ถ้ำเจ้าคุณ สามารถเช่าเรือพายนั่งได้ 2 คน

ถ้ำเจ้าไหม

7. เกาะลิบง

เกาะลิบง เป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุดในทะเลตรัง มีพื้นที่ประมาณ 25.000 ไร่ รอบ ๆ เกาะเต็มไปด้วยหญ้าทะเล ซึ่งเป็นอาหารของพะยูน สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ใกล้สูญพันธุ์ แต่จะพบได้ เกาะลิบงได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง มีที่ทำการเขตฯ อยู่บริเวณแหลมจุโหย รอบ ๆ เกาะมีแหลมและ ชายหาดหลายแห่ง เช่น หาดตูป แหลมจุโหย แหลมทวด แหลมโต๊ะชัย ฯลฯ บริเวณแหลมจุโหย นั้นเป็นหาดทรายเวลาน้ำลงสามารถเดินไปถึงหาดตูป มีนกทะเลและนกชายเลนจำนวนมาก ซึ่งอพยพหนีหนาวบินมาอาศัย โดยเฉพาะเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม เกาะลิบงมีชาวบ้านอาศัยอยู่จำนวนมาก แบ่งเป็นหลายหมู่บ้าน มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ทำอาชีพประมง ส่วนยางพารา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม นอกจากนั้นบนเกาะยังมีเขามุกดาอยู่ทางทิศตะวันออก เป็นภูเขาหินปูนสูงประมาณ 200 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง บนยอดเขาจะมีจุดชมวิวสามารถมองเห็น หญ้าทะเล ซึ่งเป็นอาหารของพะยูน บางครั้งอาจเห็นพะยูนมากินหญ้าทะเลได้ และจากเกาะลิบงสามารถมองเห็นทิวทัศน์ที่สวยงามของแหลมเจ้าไหมและเกาะเจ้าไหม การเดินทางไปที่เกาะลิบงสามารถขึ้นเรือที่ท่าเรือหาดยาวบ้านเจ้าไหม แล้วมาลงที่บ้านพร้าว บนเกาะลิบง หรือเช่าเรือเหมาลำซึ่งนั่งได้ 10 คน โดยใช้เวลาเดินทางประมาณ 20 นาที บนเกาะมีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

เกาะลิบง

8. เกาะมุกและถ้ำมรกต

เกาะมุกและถ้ำมรกต เป็นแหล่งท่องเที่ยวเด่นที่สุดในทะเลจังหวัดตรัง ลักษณะของเกาะทางด้านทิศตะวันตก ส่วนใหญ่เป็นโขดผาหินสูงชันหน้าออกสู่ทะเล ทางฝั่งตะวันออกมีหมู่บ้านชาวประมงที่ยังคงวิถีชีวิตแบบเดิม ๆ ไว้อย่างดี ไม่ห่างจากเกาะมุกมีถ้ำมรกตที่งดงามตระการตา จากปากทางเข้าถ้ำเป็นโพรงเล็ก ๆ สูงพอให้นักท่องเที่ยวว่ายน้ำลอยคอเข้าไปตรงปากทางเข้าถ้ำ จะมีแสงจากภายนอกจะสะท้อนกับน้ำภายในถ้ำ ทำให้พื้นน้ำเป็นสีเขียวมรกตดูแปลกตา เมื่อเข้าไปด้านในจะเห็นหาดทรายขาวสะอาดล้อมรอบด้วยหน้าผาสูงชัน เกาะมุกมีที่พักของเอกชนเปิดให้บริการ การเดินทางสามารถลงเรือจากท่าเรือปากเมง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 40 นาที

เกาะมุก

ถ้ำมรกต

9. เกาะเชือก-เกาะแหวน

เกาะเชือก-เกาะแหวน เป็นเกาะเล็ก ๆ อยู่ระหว่างเกาะมุกและเกาะโหลง ในบริเวณเกาะจะมีปะการังน้ำตื้นและน้ำลึก รวมทั้งฝูงปลาจำนวนมาก การเดินทางไปเกาะลงเรือที่ท่าเรือปากเมง การเดินทาง ใช้เส้นทางเดียวกับเกาะมุกและเกาะกระดาน ใช้เวลาเดินทางประมาณ 50 นาที

เกาะเชือก

10. เกาะกระดาน

เกาะกระดาน เป็นเกาะที่สวยงามที่สุดของทะเลจังหวัดตรัง มีเนื้อที่ประมาณ 600 ไร่ 5 ใน 6 ส่วนของเกาะนี้อยู่ในความรับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม ที่เหลือเป็นส่วนยางและสวนมะพร้าวของเอกชน เกาะกระดานเป็นชายหาดที่มีทรายขาวละเอียด น้ำทะเลใสจนมองเห็นแนวปะการังน้ำตื้น และฝูงปลาหลากหลายพันธุ์ บนเกาะมีที่พักบริการทั้งของเอกชนและหน่วยพิทักษ์อุทยานฯ การเดินทางสามารถโดยสารเรือหรือเช่าเหมาลำจากท่าเรือปากเมงและท่าเรือควนตุงกู ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง

เกาะกระดาน

อำเภอสิเกา

1. อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล ครอบคลุมพื้นที่ 2 อำเภอ คืออำเภอกันตังและอำเภอสิเกา มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 20 กิโลเมตร ที่ทำการอุทยานฯ อยู่ที่ หาดนางกลาง แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ส่วน คือแหล่งท่องเที่ยวบนฝั่ง ได้แก่หาดปากเมง หาดนางกลาง หาดยาว หาดหยงหลิง หาดสั้น หาดเจ้าไหม ถ้ำเจ้าไหม และแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ ประกอบด้วยเกาะ 7 เกาะ ได้แก่เกาะมุก เกาะกระดาน เกาะเชือก เกาะปลิง เกาะแหวน เกาะเมง และเกาะเจ้าไหม นอกจากนี้บริเวณอุทยานฯ ยังมีศูนย์ศึกษาธรรมชาติทางทะเลวิจัยห้วยทะเล ซึ่งเป็นแหล่งคุณค่าทางนิเวศวิทยาของฝั่งทะเลอันดามัน

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม

2. เกาะไหง

เกาะไหง เป็นเกาะที่อยู่ในเขตอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ แต่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มของทะเลตรัง และการเดินทางจากจังหวัดตรังสะดวกกว่าบนเกาะมีหาดทรายขาวสะอาด น้ำทะเลใส มองเห็นปลาหลากหลาย รอบ ๆ เกาะพบปะการังที่สมบูรณ์ บนเกาะมีที่พักเอกชนบริการ หลายแห่ง การเดินทาง มีเรือโดยสารออกจากท่าเรือปากเมง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง

เกาะไหง

3. พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำราชมงคล

พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำราชมงคล ตั้งอยู่บริเวณหาดราชมงคล ภายในพิพิธภัณฑ์ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ส่วนด้านในจัดแสดงพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น ปลาการ์ตูน ปลาดาว ปลาไหล ไฟฟ้า ปลาปักเป้ากล่อง ปลาสิ่นสมุทร เป็นต้น ส่วนด้านนอกจัดแสดงทั้งสัตว์น้ำจืด สัตว์ทะเลที่พบในเขตน้ำขึ้นน้ำลง และทะเลลึกจากแหล่งต่าง ๆ ทั่วโลกในเขตร้อน

พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำราชมงคล

4. หาดปากเมง

หาดปากเมง เป็นหาดรูปพระจันทร์ครึ่งเสี้ยว ยาวประมาณ 5 กิโลเมตร มีความสวยงามและสงบเงียบ ชายหาดมีป่าสนตามธรรมชาติขึ้นเรียงรายไปตามชายหาด จากริมหาดมองไปกลาง ทะเลจะเห็นเกาะน้อยใหญ่สลับซับซ้อนกันมองดูคล้ายคนนอนหงายอยู่ในทะเล บริเวณหาดปากเมงมีท่าเทียบเรือปากเมงสามารถเช่าเรือไปเกาะต่าง ๆ

หาดปากเมง

อำเภอปะเหลียน

1. ชายทะเลปะเหลียน

ชายทะเลของอำเภอปะเหลียนมีความงามตามธรรมชาติ หาดที่มีชื่อเสียง ได้แก่หาดสำราญ หาดตะเสะ ส่วนเกาะต่าง ๆ เช่น เกาะสุกร เกาะเกตรา เกาะเหลาเหลียงพี่ และเกาะเหลาเหลียงน้อง เป็นต้น

2. อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเกตรา

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเกตรา ครอบคลุมพื้นที่อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง และอำเภอละงู จังหวัดสตูล ประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่ เช่น เกาะเกตรา เกาะเขาใหญ่ เกาะลันตี เกาะลิดี เกาะ บุกโหลน เกาะเหลาเหลียง เกาะเปรามะ การ

เดินทางสามารถเข้าเรือจากท่าเรือปากบารา จังหวัดสตูลหรือจากท่าเรือกันตัง จังหวัดตรัง ช่วงที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวคือเดือนธันวาคมถึงเมษายน

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเกตรา

3. เกาะสุกร

เกาะสุกร เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอปะเหลียน มีขนาดใหญ่อยู่ห่างชายฝั่ง 3 กิโลเมตร มีชาวบ้านอาศัยอยู่กว่า 2.500 คน มีอาชีพประมง ทำสวนยาง และเกษตรกรรมอื่น ๆ ประชากรส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาอิสลาม ในอดีตเกาะนี้เคยมี หมูป่าอยู่เป็นจำนวนมากจึงเป็นที่มาของเกาะสุกร

เกาะสุกร

4. น้ำตกโตนเต๊ะ

น้ำตกโตนเต๊ะเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาบรรทัด สูงประมาณ 320 เมตร ด้านล่างเป็นแอ่งน้ำสามารถเล่นได้ นอกจากนี้ยังมีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติโตนเต๊ะ โดยตามทางจะมีป้ายสื่อความหมายบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติและสิ่งมีชีวิต การเดินทางไปที่น้ำตกซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองตรังประมาณ 45 กิโลเมตร ใช้เส้นทางสายตรัง-พัทลุง ระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร ให้กั้ลบรรด (จะมีป้ายบอกทางไปที่น้ำตกโตนเต๊ะ) เลี้ยวซ้ายไปตามเส้นทางสายบ้านกะช่อง-บ้านหาดเลา ประมาณ 27 กิโลเมตร ถึงสี่แยกเลี้ยวซ้ายไปอีกประมาณ 10 กิโลเมตร

น้ำตกโตนเต๊ะ

5. น้ำตกโตนตก

น้ำตกโตนตก เป็นน้ำตกที่มีสายน้ำและลำธารไหลผ่านโขดหินเป็นชั้น ๆ ดูสวยงาม จึงเหมาะที่จะมาท่องเที่ยวในช่วงฤดูฝน และจาก น้ำตกโตนตกสามารถมองเห็นน้ำตกโตนเต๊ะซึ่งไหลจากภูเขาสูงเป็นสายน้ำสีขาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูฝนจะเห็นชัดมาก การเดินทางใช้เส้นทางเดียวกับน้ำตกโตนเต๊ะ อยู่ห่างกันประมาณ 1 กิโลเมตร

น้ำตกโตนตก

อำเภอห้วยยอด

1. ถ้ำเลเขากอบ

ถ้ำเลเขากอบนับเป็นความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ ที่ก่อให้เกิดธารน้ำไหลลอดถ้ำ โดยลำคลองที่ไหลมาจากเทือกเขาบรรทัดเมื่อไหลมาถึงบริเวณเขากอบ จะแยกออกเป็น 3 สาย โดย 2 สายจะไหลอ้อมภูเขา ส่วนอีกสายหนึ่งจะไหลลอดถ้ำใต้ภูเขา ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยสวยงาม

ถ้ำเลเขากอบ

อำเภอย่านตาขาว

1. ส่วนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย)

ส่วนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับผู้สนใจศึกษาธรรมชาติและพรรณไม้ โดยเฉพาะภายในส่วนพฤกษศาสตร์มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สวนรุกขชาติ สวนสมุนไพร ห้องสมุดพฤกษศาสตร์ พิพิธภัณฑ์พืช ศูนย์ประชุมทางวิชาการ ฯลฯ ภายในมีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติให้เลือกหลายเส้นทาง แต่ละเส้นทางจะตัดผ่านป่าดิบที่ลุ่มต่ำ รวมทั้งป่าพรุซึ่งมีพรรณพืชที่น่าสนใจมากมาย

เรือนดูยอดไม้ ส่วนพฤกษศาสตร์ภาคใต้ (ทุ่งค่าย)

2. น้ำตกไพรสวรรค์

น้ำตกไพรสวรรค์ เป็นน้ำตกขนาดกลางซึ่งประกอบด้วยชั้นย่อย ๆ 17 ชั้น นักท่องเที่ยวสามารถล่องแก่งได้เป็นระยะทาง 5 กิโลเมตร การเดินทางให้ใช้เส้นทางสายตรัง-พัทลุง ประมาณกิโลเมตรที่ 17 เลี้ยวขวาตามเส้นทางสายบ้านกะช่อง-บ้านหาดเลา ประมาณ 20 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายตรงป้ายชื่อน้ำตกอีก 4.5 กิโลเมตร

น้ำตกไพรสวรรค์

3. น้ำตกลำปลอก

น้ำตกกล้าพลอกเป็นน้ำตกสูง 6 ชั้น ซึ่งไหลจากหน้าผาสูงด้านล่างซึ่งมีแอ่งน้ำสำหรับเล่นน้ำได้ สามารถมองเห็นเกาะแก่งและทิวทัศน์ของปากน้ำปะเหลียนได้ การเดินทางใช้เส้นทางสายตรง-พัทลุง ถึงกิโลเมตรที่ 17 แล้วเลี้ยวขวาตามเส้นทางสายบ้านกะช่อง-บ้านหาดเลา ประมาณ 21 กิโลเมตร

น้ำตกกล้าพลอก

อำเภอรัษฎา

1. ถ้ำพระพุทธร

ถ้ำพระพุทธร ภายในถ้ำมีพระนอนองค์ใหญ่และพระยืนทรงเครื่องประดับพระเศียรด้วยเทริด (เครื่องประดับศีรษะรูปมงกุฎอย่างเต็ม มีกรอบหน้าอย่างมโนราห์) นอกจากนี้ยังมีสมบัติเครื่องใช้ของคนชั้นสูง เช่น เครื่องลายคราม เครื่องถมทอง เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ การเดินทางจากอำเภอรัษฎาเลี้ยวขวาสู่เส้นทางไปอำเภอชะอวด ประมาณ 10 กิโลเมตรจะถึงสามแยก เลี้ยวขวาไป อีกประมาณ 7 กิโลเมตร

พระพุทธรูปทรงเครื่อง

2. ถ้ำวังพระยาพิชัยสงคราม

ถ้ำวังพระยาพิชัยสงคราม ตั้งอยู่บ้านในวัง ตำบลหนองบัว เป็นถ้ำที่มีหินงอกหินย้อยงดงาม การเที่ยวชมถ้ำนี้ต้องลุยน้ำ นักท่องเที่ยวควรมีไฟฉายติดตัวไปด้วย การเดินทางใช้เส้นทางเดียวกับถ้ำพระพุทธเลี้ยวซ้ายเข้าบ้านในวัง (ทางหลวงหมายเลข 4151) ไปประมาณ 3 กิโลเมตร

ถ้ำวังพระยาพิชัยสงคราม

อำเภอหาดสำราญ

1. หาดสำราญ

หาดสำราญ บริเวณหาดมีต้นสนหนาแน่นและสามารถมองเห็นเกาะเล็กใหญ่ต่าง ๆ เหมาะสำหรับเป็นที่ตากอากาศ นักท่องเที่ยวนิยมมากินอาหารทะเลสด ๆ และชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวประมง และมีแหลมตะเสะที่สามารถดูนกทะเลได้ตลอดทั้งปีในช่วงน้ำลง การเดินทางใช้เส้นทางสายตรง-ปะเหลียน เลี้ยวขวาที่สี่แยกบ้านนา ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน เดินทางอีก 22 กิโลเมตร

หาดสำราญ

แผนที่จังหวัดตรัง

ชื่อบ้านนามเมือง

อำเภอเมืองตรัง

ตรัง มาจากคำมลายู อ่านออกเสียงว่า “เตอริง” (TERANG) หมายถึง ความสว่างสดใส สาเหตุที่เรียกชื่อติดังกล่าวว่าตรัง หรือเตอริง เนื่องจากชาวมลายูคนแล่นเรือมาถึงลำน้ำตรังยามท้องฟ้ารุ่งอรุณหรือเริ่มสว่างเรืองรอง ตรังมาจากคำบาลีสันสกฤต โดยเขียนเป็น “ตรังค์” มีกัณฑ์ที่ตัว “ค” คำบาลีสันสกฤตอ่านออกเสียง “ตะริงคะ” หรือ “ตรังคะ” หมายถึงลูกคลื่นหรือกระแสคลื่น อดีตเมืองตรังเป็นชุมชนโบราณ และเป็นหนึ่งในสิบสองเมือง นักชตรของนครศรีธรรมราช โดยถือตราม้า (ปีมะเมีย) เป็นตราประจำเมือง ช่วงสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองตรังตั้งอยู่ที่ควนธานี (ปัจจุบันควนธานีเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอกันตัง) ต่อมาปี พ.ศ. 2436 ในสมัยรัชกาลที่ 5 ตรังจึงย้ายไปตั้งเมืองใหม่ ณ ริมฝั่งทะเลที่กันตัง จากนั้นปี พ.ศ. 2458 ในสมัยรัชกาลที่ 6 ตรังก็ย้ายไปตั้งเมืองใหม่อีกครั้งที่ตำบลทับ

เที่ยง อำเภอบางรัก เมื่อตั้งที่ว่าการอำเภอหรืออำเภอเมืองตรัง ณ ตำบล ทับเที่ยง
เสร็จแล้ว จึงลดฐานะอำเภอบางรักเป็นตำบลบางรักมาจนถึงปัจจุบันนี้

อำเภอกันตัง

ชื่ออำเภอนี้มาจากคำมลายูว่า "กัวลาเตอริง" (KUALA TERANG) คำว่า "กัวลา"
หมายถึงปากน้ำ ส่วน "เตอริง" หมายถึงเมืองตรัง ดังคำอธิบายข้างต้น เมื่อรวมคำ
ทั้งสองเข้าด้วยกันจึงเป็น "กราดัง-กระตัง" จนในที่สุดก็กลายเป็นกันตัง อำเภอกันตัง
เคยเป็นที่ตั้งเมืองตรัง เมื่อปี พ.ศ. 2436 ต่อมามีการย้ายเมืองไปตั้งใหม่ที่ตำบลทับ
เที่ยง อำเภอบางรัก เนื่องจากกันตังอยู่ติดริมทะเล ทำให้ไม่ปลอดภัยจากข้าศึกที่ยก
ทัพมาทางเรือ และมักเกิดโรคหิวตักโรคในอำเภอกันตังบ่อย ๆ กันตัง มีชื่อเดิม
ว่า "กราดารังคะ" คือปากน้ำเมืองดารังคะ เมื่อหุดชื่อเมืองดารังคะลงเป็นเมืองตรัง
แล้ว ชื่อนี้ก็หุดตามไปเป็นกราดังหรือกระตัง แล้วจึงกลายเป็นกันตังไป ชื่อเมือง
ตรังซึ่งเดิมเรียกว่าเมืองดารังคะนี้มีพระบรมราชาธิบายในรัชกาลที่ 6 ยืนยันว่าที่ถูก
นั้นควรเรียกชื่อเมืองนี้ว่าเมืองดารัง(ค์) แต่เนื่องจากพากันเรียกว่าเมืองตรังเสียจน
เคยชินแล้วก็จำเป็นต้องปล่อยเลยตามเลยไป

อำเภอนาโยง

นาโยงหมายถึงหมู่บ้านที่มีที่นาเชื่อมโยงติดต่อกัน ซึ่งเป็นการแสดงถึงความ
นิยมในการทำนา ต่อมามีการทำนายน้อยลงเพราะชาวบ้านหันมาทำสวนยางพารา
เป็นหลัก นาโยงเดิมเป็นตำบลอยู่ในเขตอำเภอเมืองตรัง แบ่งเป็นตำบลนาโยง
เหนือและนาโยงใต้ จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อปี พ.ศ. 2533 และเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ.
2536

อำเภอปะเหลียน

ปะเหลียนเคยขึ้นกับเมืองพัทลุง ต่อมา พ.ศ. 2560 ทางการย้าย ไปตั้งตัว
อำเภอที่ตำบลหยงสตาร์ และเปลี่ยนเป็นอำเภอหยงสตาร์ ขึ้นต่อจังหวัดตรัง
จนกระทั่ง พ.ศ. 2551 เปลี่ยนเป็นอำเภอปะเหลียนตามเดิม ปะเหลียนมาจากชื่อเมือง
"ปะลันดา" (PALANDA) ในหนังสือภูมิศาสตร์ของคลอดิวส์ ปโตเลมี เมื่อ 1.850 ปี
มาแล้ว แต่ยังสรุปแน่นอนไม่ได้ บางตำนานกล่าวว่าปะเหลียนมาจากนิทานพื้นบ้าน

ที่เล่าถึงตาพันวังและยายคำพลี มีบ้านเรือนอยู่ที่บ้านในทองใกล้กับภูเขาบรทัด ทั้งคู่ไม่มีบุตรแต่เป็นเจ้าของแร่ทองที่อยู่ตามบริเวณหมู่บ้านแห่งนั้น เมื่อตาพันวังกับยายคำพลีตาย มักปรากฏทองบางส่วนที่มีลักษณะกลมเหมือนเหรียญขึ้นที่หน้าผา ต่อมาชาวบ้านในชุมชนแห่งนี้จึงเรียกบ้านนี้ว่า “เหลียน” ซึ่งมาจากคำว่าเหรียญ ต่อมาภายหลังเพิ่มคำว่า “ปะ” ลงไปข้างหน้าจึงกลายเป็นอำเภอปะเหลียนมาจนทุกวันนี้ แต่บางตำนานอ้างกันว่าปะเหลียนมาจากตำนานตาหมอเหลียนความงูข้างที่ติดตามข้างชื่อข้างราชา ตาหมอเหลียนมีเพื่อนเกลอมุสลิมชื่อศรีนังกริ ต่างคนต่างมีอาคมเก่งกล้า ภายหลังทั้งสองคนสิ้นชีพไปแล้ว แต่ชาวบ้านยังคงนับถือให้เป็นทวดศักดิ์สิทธิ์ จึงเรียกเป็นชื่อตาหมอเหลียน ต่อมาเติมคำว่า “ปะ” นำหน้า หมายถึงพ่อ จึงกลายเป็นปะเหลียนในปัจจุบัน

อำเภอย่านตาขาว

ชื่ออำเภอนี้ไม่เกี่ยวกับคนขลาดกลัว แต่เป็นชื่อไม้เถาชนิดหนึ่งชาวใต้เรียกไม้เถาว่า “ย่าน” เมื่อไม้เถาชนิดนี้โดนมีดตัดหรือกรีดจะมีน้ำยางสีขาวหยดลงมาเหมือนน้ำตาสีขาว จึงเรียกว่าย่านตาขาวย่านตาขาวเป็นชุมชนต่อแดนระหว่างเมืองตรังกับเมืองปะเหลียน ทางการจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอย่านตาขาวเมื่อปี พ.ศ. 2491 และจัดตั้งเป็นอำเภอย่านตาขาวเมื่อปี พ.ศ. 2499

อำเภอรัษฎา

ชื่ออำเภอนี้ตั้งเป็นอนุสรณ์แด่พระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) อดีตเจ้าเมืองตรังและสมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต (ตรังเป็นเมืองหนึ่งของมณฑลภูเก็ต) พระยารัษฎานุประดิษฐ์ มีคุณูปการแก่เมืองตรังอย่างยิ่ง และได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งยางพาราเมืองไทย โดยทางราชการได้จัดตั้งกิ่งอำเภอรัษฎาขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2534 โดยแบ่งเขตจากอำเภอห้วยยอด และจัดตั้งเป็นอำเภอรัษฎาเมื่อปี พ.ศ. 2539

อำเภอวังวิเศษ

วังในที่นี้หมายถึงวังน้ำลึกทั้งวังและภูเขาล้วนชื่อวังวิเศษและเขาวิเศษ ซึ่งมีเรื่องเล่ากันว่า มีพระสงฆ์รูปหนึ่งโดยสารมาทับเรือ โดยมีจุดประสงค์ที่จะนำสมบัติมี

คำไปร่วมสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ที่เมืองนครศรีธรรมราช แต่เรือเกิดอัปปางลง ณ บริเวณนั้นเดินทางต่อไปไม่ได้ จึงได้นำสมบัติที่ติดตัวมาไปซ่อนไว้ในถ้ำและเขียนลายแทงไว้ว่า “ตาแบกยายทูน ทองทั้งมุลอยู่ใต้ตาแบก ใครคิดแตกกินไม่รู้สิ้น” หลังจากพระรูปนั้นมรณภาพแล้ว มักมีผู้พบเห็นวิญญาณท่านปรากฏตนที่ภูเขาแห่งนั้นในช่วงฝนตกหนัก ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านจึงเรียกบริเวณนั้นว่าพระวิเศษ” ต่อมากลายเป็นชื่อสถานที่ ส่วนคำว่าพระเสียงกร่อนหายไปเหลือแต่ เขาวิเศษและวังวิเศษ โดยเนปะเขาวิเศษชาวบ้านมักเรียกสั้น ๆ ว่า “เขาเศษ” แต่เดิมวังวิเศษอยู่ในเขตอำเภอสีเกา ต่อมาทางการจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอ วังวิเศษเมื่อปี พ.ศ. 2524 และต่อมาจัดตั้งเป็นอำเภอวังวิเศษเมื่อปี พ.ศ. 2533

อำเภอสีเกา

สีเกาเป็นคำมลายูยืมคำสันสกฤตคือ “สีขรา” มาใช้ เนื่องจาก “สีขร” หรือ “สิงขร” ในคำไทยหมายถึงภูเขา ส่วน “สาครา” ในคำไทยว่า “สาคร” หมายถึงห้วงน้ำ บ้างลากให้เป็นคำจีนผสมคำไทยว่า “กงสีเก่า” แล้วกลายเสียงเป็น “สีเกา” อำเภอนี้จัดตั้งเป็นอำเภอขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2430

อำเภอห้วยยอด

ห้วยยอด เป็นชื่ออำเภออันเนื่องมาจากบริเวณนั้นเป็นแหล่งรวมของธารน้ำที่ไหลลงมาจากภูเขาและเนินที่อยู่รอบ ๆ เป็นผลให้เกิดลำห้วย 3 สาย คือห้วยไส่ถั่ว (ไส่หมายถึงป่าที่ถางเพื่อทำสวนทำไร่) ห้วยหลักแก้ว และห้วยยอด จุดที่เกิดสายธาร 3 สายนี้ชาวบ้านต่างเรียกว่า “ห้วยยอด” หมายถึงยอดของห้วยหรือธารน้ำ เดิมห้วยยอดมีชื่อว่าอำเภอเขาขาว ต่อมาในปี พ.ศ. 2460 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอห้วยยอด

อำเภอหาดสำราญ

อำเภอนี้แยกจากอำเภอปะเหลียน แล้วยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอเมื่อปี พ.ศ. 2537 เหตุที่มีชื่อว่าหาดสำราญ เพราะมีทัศนียภาพริมทะเลที่สวยงามและชวนให้มีความสุขสำราญ

ความสำคัญ

จังหวัดตรังเป็นจังหวัดหัวเมืองอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย ติดทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย ชายฝั่งทะเลตะวันตก เป็นเมืองที่ตั้งขึ้นใหม่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ จึงไม่ปรากฏว่ามีประวัติสมัยโบราณก่อนหน้านี้ และคาดว่า ในสมัยแผ่นดินพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรี-อยุธยา นั้น เมืองตรังยังไม่มีเพราะปรากฏในพระธรรมนุญ กล่าวถึงเมืองทางใต้เพียงนครศรีธรรมราช พัทลุง ไชยา ชุมพร เพชรบุรี กุยบุรี ปรานบุรี คลองวาฬ บางสะพาน ตะกั่วทุ่ง ตะกั่วป่า ตะนาวศรี มะริด ทวาย และสามโคก ดังนั้น เมืองตรังแต่เดิมมาน่าจะเป็นเพียงเส้นทางผ่านไปมาระหว่างนครศรีธรรมราชกับพัทลุงเท่านั้น ต่อมาเมื่อมีผู้คนตั้งถิ่นฐานอยู่มากขึ้นก็บังเกิดเป็นเมืองในภายหลัง เท่าที่พบหลักฐานความเป็นมาของจังหวัดตรัง เริ่มแรกได้จากจารึกวัดเสมาเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ว่าเมืองตรังเดิมเป็นหัวเมืองขึ้นต่อเมืองนครศรีธรรมราช สมัยนั้นกล่าว กันว่านครศรีธรรมราชเจริญรุ่งเรืองมาก มีหัวเมืองต่าง ๆ อยู่ในความปกครองถึง 12 เมืองด้วยกัน เรียกว่า 12 นักษัตรสัญลักษณ์ของเมืองใช้ตราม้า (ปีมะเมีย) เป็นตราประจำเมือง และพอจะแบ่งวิวัฒนาการของจังหวัดตรัง ออกเป็น 3 สมัยด้วยกัน คือ

1. สมัยตั้งเมืองที่ตำบลควนธานี (พ.ศ. 2345-2436) เท่าที่ทราบจากหลักฐานทำเนียบเมืองนครศรีธรรมราช ว่าครั้งสมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ได้ตั้งพระยาบริรักษ์ภูเบศร์ (น้อย) เป็นพระยานครศรีธรรมราช สืบแทนเจ้าพระยานคร (พัฒน์) และตั้งหลวงอุไทยธานีเป็นผู้พยาบาลเมืองตรัง หลวงอุไทยธานีเป็นบุตรเจ้าพระยานครฯ (น้อย) ในปี พ.ศ. 2345 ปรากฏจากทำเนียบกรมการเมืองตรังว่า หลวงอุไทยธานี ได้เป็นพระอุไทยธานี โดยมีตำแหน่งเป็นผู้ว่าราชการเมืองตรังเป็นคนแรก และได้สร้างหลักเมืองตรังที่ควนธานี (ศาลหลักเมืองตรังที่ตำบลควนธานี อำเภอกันตัง ปัจจุบัน) ห่างจากตัวจังหวัดปัจจุบัน ไปทางทิศใต้ 8 กม.

2. สมัยตั้งเมืองที่กันตัง (พ.ศ. 2436-2458) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสเมืองตรังเป็นครั้งแรก ทรงเห็นว่าเมืองตรัง (ที่ควนธานี) อยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก โจรผู้ร้ายชุกชุม ตรงกันข้ามกับที่ตำบลกันตัง (ที่ตั้งเมืองกันตังในปัจจุบัน) ปรากฏว่าได้กลายเป็นชุมชนใหญ่มีชาวจีนไปอยู่กันมาก

ประกอบอาชีพโดยการทำสวนพริกไทยสามารถส่งไปขายถึงเกาะหมาก (ปีนัง) จึงทรงมีพระราชปรารภว่า "เมืองตรัง ถ้าจัดการทำนุบำรุงให้ดีจะเป็นเมืองที่มีประโยชน์มาก เพราะที่ดินอุดมสมบูรณ์ ควรแก่การเพาะปลูก" เจ้าเมืองตรังสมัยนั้นคือ พระยาบริรักษ์ภูเบศร์ ทรงแต่งตั้งเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช แล้วโปรดเกล้าฯ ให้พระยารัษฎานุ-ประดิษฐ์มหิศรภักดี (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) ผู้ว่าราชการเมืองกระบี่ มาดำรงตำแหน่งในเจ้าเมืองตรัง ในปี พ.ศ. 2433 เมื่อพระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองตรังแล้ว ได้พิจารณาเห็นว่าที่ตั้งเมืองตรังที่ตำบลควนธานีนั้นอยู่ห่างจากฝั่งทะเลมาก ไม่เหมาะกับการขยายความเจริญของบ้านเมือง จึงได้กราบบังคมทูลขอย้ายที่ตั้งเมืองจากตำบลควนธานีไปตั้งที่ตำบลกันตังใน ปี พ.ศ. 2436 ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตเมื่อย้ายตัวเมืองไปตั้งที่ตำบลกันตัง พระยารัษฎานุประดิษฐ์ฯ ก็ได้เริ่มดำเนินการพัฒนาสร้าง ความเจริญเอนกประการให้แก่เมืองตรัง เช่น สร้างสถานที่ราชการ ตัดถนนเชื่อมระหว่างอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงโดยเนิเพาะการตัดถนนเชื่อมระหว่างเมืองตรังกับพัทลุงซึ่งต้องตัดผ่านภูเขาและต้องประสบความยากลำบากแต่ก็ทำได้ดี (ปัจจุบันนี้ถนนระหว่างจังหวัดตรังกับจังหวัดพัทลุงได้ปรับปรุงใหม่ บริเวณที่เป็นเขาพับผ้าถูกทำลายไปหมดแล้ว) นอกจากนี้ยังได้จัดวางผังเมืองใหม่เปิดการค้ากับต่างประเทศ โดยสร้างท่าเรือขึ้นที่กันตังมีสะพานท่าเทียบเรือ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ประธานนามว่า "สะพานเจ้าฟ้า" พยายามนำแบบนิตยการ ปกครองของต่างประเทศทั้งฝรั่ง จีนและมลายู มาใช้ผสมกับของไทย ดำเนินการพัฒนากันตังและเศรษฐกิจความเป็นอยู่ของประชาชน และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ได้นำพันธุ์ยางพาราจากแหลมมลายูมาปลูกที่เมืองตรังเป็นแห่งแรกของประเทศ ได้แพร่หลายไปทั่วภาคใต้และภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยในขณะนี้

3. สมัยตั้งเมืองที่ทับเที่ยง (พ.ศ. 2457-ปัจจุบัน) ในปี พ.ศ. 2458 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ได้เสด็จประพาสเมืองตรัง (ที่กันตัง) ขณะนั้นอยู่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 ทรงมีพระราชดำริว่าการตั้งเมืองที่กันตังนั้นไม่ปลอดภัยจากอริราชศัตรู ประกอบกับอหิวาตกโรคกำลังระบาด กันตัง

เป็นที่ลุ่มมักเกิดโรคระบาดและยากแก่การขยายเมือง ทรงเห็นว่าตำบลทับเที่ยง
อำเภอบางรัก (อำเภอเมืองตรังในปัจจุบัน) มีลักษณะภูมิประเทศเหมาะสมที่จะตั้ง
เมือง จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้ย้ายเมืองจากตำบลกันตังไปตั้งที่ตำบล
ทับเที่ยง ซึ่งกลายเป็นที่ตั้งของจังหวัดตรังปัจจุบันตั้งแต่ปีพ.ศ. 2458 มาจนถึง
ปัจจุบัน

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมาของอำเภอย่านตาขาว

ที่มาของชื่อย่านตาขาว

ปาริชาติ มณีมัย(2565 : 7-13) ได้กล่าวว่า คำว่า "ย่านตาขาว" นั้นอาจมีความหมายแยกเป็นสองพยางค์ พยางค์แรก คือ "ย่าน" ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีสามความหมายด้วยกัน คือ

"ย่าน" ความหมายที่ 1 หมายถึง แถว, ถิ่น เช่น เขาเป็นคนย่านนี้. บริเวณ เช่น ย่านบางลำพูย่านสำเพ็ง. ระยะทางตามกว้างหรือยาวจากตำบลหนึ่งไปตำบลหนึ่ง

"ย่าน" ความหมายที่ 2 หมายถึง เครือเถา เช่น ย่านวันยอ ย่านลิเภา. เรียกรากไทรที่ย้อยลงมาว่า ย่านไทร

"ย่าน" ความหมายที่ 3 หมายถึง ยัน พยางค์ที่สอง คือ "ตาขาว" ความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง แสดงอาการขลาดกลัว

ดังนั้น "ย่านตาขาว" น่าจะมาจากคำว่า "ย่าน" กับ "ตาขาว" มาผสมคำเรียกเป็น "ย่านตาขาว" เพราะมีประวัติกล่าวกันว่าตลาดย่านตาขาวมีภัยธรรมชาติจากน้ำท่วม ปีละ 2-3 ครั้ง แต่ครั้งน้ำจะท่วมอย่างรวดเร็ว ประชาชนที่อาศัยอยู่ละแวกนี้ต่างได้รับความเดือดร้อนจากภัยน้ำท่วมเป็นอย่างมาก ต้องเหน็ดเหนื่อยวุ่นวายกับการขนย้ายทรัพย์สิน สัตว์พาหนะ และสัตว์เลี้ยงไปไว้ที่ปลอดภัย สาเหตุที่น้ำท่วมแทบทุกปีเพราะตลาดย่านตาขาว มีคลองใหญ่ซึ่งมีแคว 3 แคว ไก้ ๆ ตลาดย่านตาขาว เมื่อถึงฤดูฝนจึงทำให้เกิดน้ำท่วมนับพัน ทำให้ผู้อาศัยอยู่บริเวณนี้ต้องตื่นตัวระมัดระวังภัยอยู่เสมอ ซึ่งเป็นเพียงคำสันนิษฐานเท่านั้น

อีกข้อสันนิษฐานหนึ่ง ชื่อบ้านย่านตาขาวนี้ มิได้หมายความว่า คนตาขาวอยู่ในย่านนี้ แต่มีที่มาของชื่อว่าเดิมทีพื้นที่ของอำเภอย่านตาขาว ซึ่งต่อเขตแดนกับอำเภอปะเหลียน มีลำคลองไหลผ่านย่านตาขาวหลายสาย เช่น คลองปะเหลียน คลองโพรงจระเข้ คลองพิกุล ไหลผ่านตำบลต่าง ๆ ในอำเภอย่านตาขาว ประชาชนปลูกบ้านเรือน ทำมาหากิน แถบริมลำคลอง ซึ่งรกไปด้วยต้นไม้และเถาวัลย์ที่ขึ้นตามริมคลองชนิดหนึ่ง เรียกว่า "เถาว์ตาขาว" เมื่อราษฎรเข้าไปตัด ถาก ถาง ต้นไม้ริมคลอง

เพื่อเพาะปลูกและเพื่อปลูกที่อยู่อาศัย จึงตัดโคนเถาวัลย์นี้ด้วย เมื่อตัดเถาวัลย์นี้จะมี น้ำสีขาวไหลออกมาจากตาของเถาวัลย์เหมือนร่องไห้ คนปักชำได้เรียกเถาวัลย์ว่า "ย่าน" และ เรียกชื่อพันธุ์ไม้นี้ว่า "ตาขาว" จึงรวมเรียกว่า "ย่านตาขาว" แล้วนำมา เรียกเป็นชื่อบ้านนี้ว่า "บ้านย่านตาขาว" อีกลักษณะหนึ่ง การปลูกบ้านริมคลองมี จำนวนมากขึ้นเป็นชุมชน ผู้คนเรียกชุมชนนั้นว่า "ย่าน" และ นำชื่อเถาวัลย์ที่มีมาก ในแถบนั้น คือ เถาวัลย์ตาขาว มาเรียกเป็นชื่อหมู่บ้านนี้ว่า "บ้านย่านตาขาว" จนถึงทุกวันนี้ เรื่องนี้เป็นการบอกเล่าต่อกันมา ข้อมูลจึงเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเท่านั้น (จากการสอบถามนายคล้าย มูลเมฆ ในวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2548)

พวงดอกย่านตาขาว

ดอกย่านตาขาว

ต้นดอกย่านตาขาว

ประวัติอำเภอย่านตาขาว

เดิมอำเภอย่านตาขาว เป็นเพียงตำบลที่ขึ้นกับอำเภอกันตัง ต่อมาเมื่อประชาชนเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้น ประกอบกับการติดต่อระหว่างตำบลกับอำเภอไม่สะดวกเพราะระยะทางห่างไกล และอาศัยการเดินทางด้วยเรือเป็นหลัก ตำบลย่านตาขาวจึงถูกยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอย่านตาขาว เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2491 โดยมีเขตการปกครอง 6 ตำบล คือ ตำบลย่านตาขาว ตำบลหนองบ่อ ตำบลทุ่งค่าย ตำบลนาขุมเห็ด ตำบลในควน และตำบลโพรงจระเข้ ตำบลต่าง ๆ เหล่านี้เดิมอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอกันตัง และได้ใช้อาคารโรงเรียนจีนของสมาคมพ่อค้าจีนเป็นที่ว่าการกิ่งอำเภอย่านตาขาว

ในปีพ.ศ. 2499 ทางราชการได้พิจารณาเห็นว่ากิ่งอำเภอย่านตาขาว มีความเจริญขึ้นพอสมควร มีประชาชนพลเมืองหนาแน่น การคมนาคมระหว่างกิ่งอำเภอจังหวัด สะดวกและไกลกว่าจะต้องผ่านไปอำเภอกันตัง จึงได้ยกฐานะเป็นอำเภอย่านตาขาว เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2499 และย้ายที่ว่าการกิ่งอำเภอเดิมไปปลูกสร้างขึ้นใหม่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ห่างออกไปประมาณ 1 กิโลเมตร ซึ่งเป็นที่ว่าการอำเภอปัจจุบัน

พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของเมืองย่านตาขาว

จากการศึกษาประวัติศาสตร์และพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของเมืองย่านตาขาว สามารถแบ่งช่วงของประวัติศาสตร์และพัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน ออกได้เป็น 6 ช่วง ได้แก่

- ช่วงที่ 1 บ้านย่านตาขาว (ก่อน พ.ศ. 2430)
- ช่วงที่ 2 ชุมทางการค้าย่านตาขาว (ประมาณ พ.ศ. 2430 – 2460)
- ช่วงที่ 3 ย่านตาขาวริมถนน ตรัง – ปะเหลียน (ประมาณ พ.ศ. 2460 – 2470)
- ช่วงที่ 4 ย่านตาขาวริมถนนสายรอง (ประมาณ พ.ศ. 2470 – 2500)
- ช่วงที่ 5 อำเภอย่านตาขาว (ประมาณ พ.ศ. 2500 – 2530)
- ช่วงที่ 6 ย่านตาขาวในปัจจุบัน (พ.ศ. 2530 – ปัจจุบัน)

ช่วงที่ 1 บ้านย่านตาขาว (ก่อน พ.ศ. 2430)

เมืองย่านตาขาว เป็นเมืองชุมทางการค้าที่เกิดขึ้นใหม่มีอายุเพียงประมาณ 120 – 130 ปี ดังนั้น ในช่วงเวลาก่อน พ.ศ. 2430 พื้นที่บริเวณริมคลองปะเหลียนซึ่งเป็นที่ตั้งของเทศบาลตำบลย่านตาขาวในปัจจุบัน ในอดีตเป็นเพียงหมู่บ้านเล็ก ๆ ขึ้นตรงต่อเมืองปะเหลียน โดยจากบันทึกจดหมายเหตุในนิราศเมืองปะเหลียน แต่งโดยพระยาโสภณพัทลุงกุล

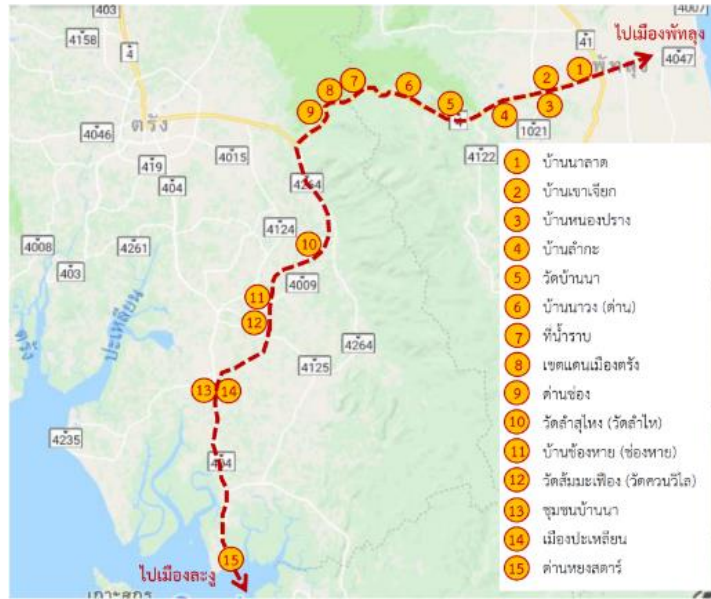
โดยจากการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม คำว่า เมืองปะเหลียนนั้นหลายท่านสันนิษฐานว่าเป็นคำที่มาจากภาษามลายู จากคำเดิมว่า “ปราเลียน” แปลว่า ทองหรือมาจากคำว่า “ปะเหลียน” หรือเป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า “ปลันดา” เพราะปรากฏตามหลักฐานว่าเคยเป็นเมืองท่าโบราณทางฝั่งทะเลอันดามันในจดหมายเหตุของปะโตเรมี นักภูมิศาสตร์ชาวกรีก ราวพุทธศตวรรษที่ 8 เรียกว่า “ป้อปลันดา” ซึ่งเป็นเมืองท่าที่สามารถที่จะข้ามแดนจากเมืองปะเหลียนมายังพัทลุง ในสมัยอยุธยา เมืองปะเหลียนเป็นเมืองขึ้นของเมืองพัทลุง และเป็นเมืองท่าทางฝั่งตะวันตกมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเจ้าเมืองพัทลุงส่งกรมการเมืองมาปกครองต่อมายกฐานะเป็นเมืองและมีเจ้าเมืองปกครอง ในช่วง พ.ศ. 2366 ย้ายที่ทำการเมืองไปอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลบ้านนา เจ้าเมืองปะเหลียนที่ทางเมืองพัทลุงส่งไปเป็นผู้ว่าราชการ

เมืองปะเหลียนคนสุดท้าย ราว พ.ศ. 2412 ถึง 2434 ชื่อพระปริยัตตเกษตรานุรักษ์ (ทองขาว) เป็นบุตรพระยาพัทลุงหรือพระยาอภัยบริรักษ์จักราวิชิตพิพิธภักดีพิยพาหะ (ทับ) ใน พ.ศ. 2430 ย้ายเมืองไปตั้งที่หมู่ที่หนึ่งตำบลท่าพญา ในราว พ.ศ. 2434 ได้ยกเมืองปะเหลียนตั้งเป็นอำเภอเรียกว่า อำเภอท่าพญา ขึ้นตรงกับจังหวัดตรัง ใน พ.ศ. 2440 ย้ายจากตำบลท่าพญาไปตั้งที่บ้านหยงสตาร์หมู่ที่ 2 ตำบลท่าข้ามเปลี่ยนชื่อจากอำเภอท่าพญาเป็นอำเภอปะเหลียน ใน พ.ศ. 2450 ย้ายจากบ้านหยงสตาร์ไปตั้งที่ตลาดท่าข้ามหมู่ที่ 1 ตำบลท่าข้าม เมื่อวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2460 และเปลี่ยนชื่ออำเภอปะเหลียนเป็นอำเภอหยงสตาร์ ต่อมาวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2481 ทางราชการก็ได้เปลี่ยนชื่ออำเภอหยงสตาร์เป็นอำเภอปะเหลียนตามเดิมและตั้งอยู่ที่ตลาดท่าข้ามจนถึงปัจจุบันนี้

หากพิจารณาตามประวัติของเมืองปะเหลียนแล้วจะพบว่าใน พ.ศ. 2434 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระบรมราชโองการให้ลดฐานะเมืองปะเหลียนมาเป็นแขวงเรียกว่า แขวงท่าพระยา มีราชการขึ้นต่อเมืองตรัง นิราศเรื่องนี้จึงจะต้องแต่งก่อนปี พ.ศ. 2434 เพราะผู้แต่งไปเมืองปะเหลียนตามไปบอกของเจ้าเมืองปะเหลียน คือ พระปริยัตตเกษตรานุรักษ์ (ทองขาว) ก่อนเดินทางไปรับตราตั้ง ที่กรุงเทพมหานคร เมื่อเทียบปีศักราชแล้วว่าปีใดบ้างที่ตรงกับปีเถาะก่อน พ.ศ. 2434 ก็จะต้องตรงกับปีเถาะ พ.ศ. 2410 ปีเถาะ พ.ศ. 2422 ปีเถาะ พ.ศ. 2434 และตามหนังสือตรวจสอบประวัติพระยาโสภณพัทลุงกุล เพื่อรับเบี่ยงเบนอำนาจของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติว่า พระยาโสภณพัทลุงกุลเข้ารับราชการตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2421 ในปีเถาะ พ.ศ. 2410 นั้นพระยาโสภณพัทลุงกุลมีอายุแค่ 15 ปี และ ปี พ.ศ. 2434 เดือนอ้ายขึ้นสามค่ำตรงกับวันพฤหัสบดีไม่ใช่วันเสาร์ตามที่กล่าวไว้ในนิราศ ความว่า

... ถ้าแผ่นดินเกิดจากราชการแล้ว	ไม่ตลาดแล้วอ่อนเรือนเจ้าเพื่อนเชิญ
พระศุกร์เข้าคราวเคราะห์เจ้าเพาะเป็น	ทุกเข้าเย็นวันสวาทขาดประโลม
วันเสาร์เดือนอ้ายยามขึ้นสามค่ำ	ปีเถาะจำใจร้างห่างเชยนิม
เข้านั่งแอบแนบสมรรถระโถม	แม่ออย่าโทมนัสพี่จะลา ..."

ปีที่แต่งนิราศเรื่องนี้จึงน่าจะเป็นปี พ. ศ. 2422 ดังที่กล่าวมาแล้ว นิราศเมืองปะเหลียนเป็นเสมือนจดหมายเหตุบันทึกการเดินทางและสิ่งทีกรวีได้พบเห็น สาเหตุสำคัญที่กรวีต้องเดินทางไปเมืองปะเหลียนก็เพราะมีใบบอกมาจากพระปะเหลียนเพื่อปรึกษาราชการและขึ้นไปรับท้องตราเป็นหลวงนาที่กรุงเทพมหานคร ตามที่พระปะเหลียนได้ฝากฝังไว้กับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ โดยเดินทางด้วยช้างไปพร้อมกันคุณโต (พระยาศิรินทรเทพสัมพันธ์ ต้นตระกูล ศิริธร) พร้อมด้วยพวกบ่าวไพร่ กรวีออกเดินทางผ่านศาลหลักเมืองหรือเมืองเก่าพัทลุงที่ลำปำ มาถึงวัดวังพบกับคณะที่จะร่วมเดินทางไปด้วยในครั้งนี้ ผ่านวัดเบิก บ้านรักหมู๋ บ้านหัวควน บ้านแร่ บ้านควนมะพร้าว บ้านทุ่งไหม้ บ้านคูหา บ้านเขากัง บ้านนางลาด บ้านเขาเจ็ยก บ้านนาท่อม บ้านหนองปราง บ้านล่ำกะ บ้านขุนไกรพลเดช วัดบ้านนา บ้านนางง สำนักต้นมะปราง ที่น้ำราบ ยอดเขาพระ ด่านช่อง บ้านลำสุโขง บ้านช่องหาย บ้านสัมมะเฟือง บ้านพระ บ้านหินขวาง บ้านนา ซึ่งเป็นที่ตั้งทำเนียบหรือจวนของเจ้าเมืองปะเหลียนในช่วง พ.ศ. 2366 - 2430 (เมืองปะเหลียนตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านนา) การเดินทางเป็นไปด้วยความยากลำบากต้องผ่านป่าเขาและเส้นทางที่สูงชันเมื่อถึงทำเนียบพระปะเหลียนแล้วก็ได้ปรึกษาข้าราชการและในครั้งนี้พระปะเหลียนต้องการให้กรวีเดินทางไปกรุงเทพมหานคร เพื่อรับท้องตราเป็นหลวงนาหรือจมนาดด้วย (ตำแหน่งนี้เดิมเรียกว่าหลวงทิพมนตรีศรีสมโภชน์กรมนา) ตามที่พระปะเหลียนได้ฝากฝังกับหัวหน้ากระทรวงในกรุงเทพมหานครไว้แล้ว กรวีจึงได้ออกเดินทางจากเมืองปะเหลียนโดยเรือเล็กผ่านบ้านหยงสตาร์ บ้านหัง แขวงเมืองละงูและนั่งเรือแสมไปยังเกาะหมากและต่อไปถึงเกาะสิงคโปร์

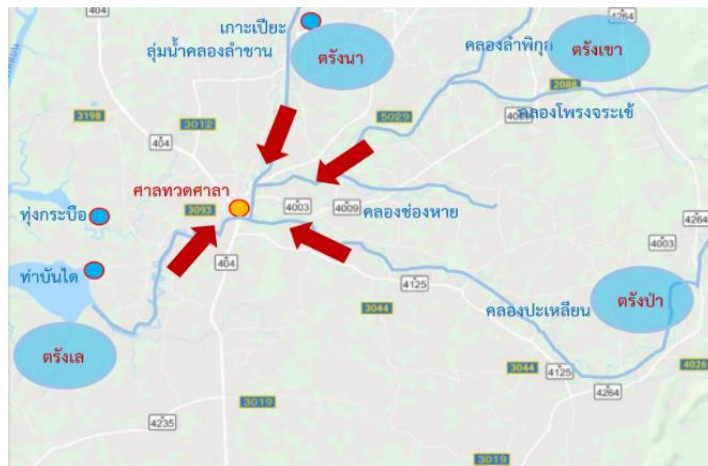

เส้นทางการเดินทางตามนิราศเมืองปะเหลียนของพระยาโสภณพัทลุงกุล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากนิราศเมืองปะเหลียนของพระยาโสภณพัทลุงกุลซึ่งบรรยายสภาพบ้านเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2422 ทำให้ทราบว่าพื้นที่บริเวณริมคลองปะเหลียนบริเวณที่เชื่อมต่อกับปากคลองพิกุลฝั่งทิศเหนือ ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองย่านตาขาวในปัจจุบัน ในขณะนั้นเป็นเพียงหมู่บ้านที่มีบ้านชาวบ้านตั้งอยู่จำนวนน้อยมากกระจัดกระจายในพื้นที่ป่าและพื้นสวนผลไม้ ไม่มีความสำคัญในฐานะเมืองเนื่องจากโดยปกติการเดินทางเพื่อไปราชการต่างเมืองมักจะเลือกพักอาศัยในชุมชนหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นเมืองมากกว่าชนบท หรือพักอาศัยกับวัดระหว่างเส้นทาง แต่เมื่อพิจารณาเส้นทางการไปราชการในครั้งนี้ ผู้เดินทางเลือกที่จะพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนเก่าแก่ที่มีวัดเป็นศูนย์กลาง เช่น วัดลำสุโขง (ปัจจุบัน คือ วัดลำไ้) บ้านช่องหาย (ปัจจุบัน คือ บ้านช่องหาย) และ วัดสัมมะเฟือง (ปัจจุบัน คือ วัดควนวิไล) แต่ไม่ได้กล่าวถึงชื่อ “ย่านตาขาว” เลย และเมื่อเทียบกับประวัติการสร้างวัดนิกรรังสฤษฎ์หรือวัดย่านตาขาว ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนย่านตาขาวในอดีตพบว่าสร้างขึ้นใน พ.ศ. 2454 ดังนั้นจึงสันนิษฐานว่าเมืองย่านตาขาวมีลักษณะเป็นชุมชนหนาแน่นหลัง พ.ศ. 2450 นั่นเอง

ช่วงที่ 2 ชุมทางการค้าย่านตาขาว (ประมาณ พ.ศ. 2430 – 2460)

ที่ตั้งของเมืองย่านตาขาว ตั้งอยู่ริมคลองปะเหลียนบริเวณจุดเชื่อมต่อของคลองปะเหลียนกับคลองลำพิกุลบริเวณระหว่างหลักเขตที่ 6 กับหลักเขตที่ 7 ของเทศบาลตำบลย่านตาขาว ด้วยเหตุนี้ในยุคแรกของการตั้งถิ่นฐานเป็นเมืองย่านตาขาว (ระหว่าง พ.ศ. 2430 – 2460) จึงเกิดชุมทางการค้าขึ้นบริเวณดังกล่าวคือพื้นที่ริมคลองปะเหลียนฝั่งทิศเหนือ โดยตั้งชุมทางการค้าบริเวณศาลทวดศาลาใต้ต้นไทรใหญ่ ซึ่งเป็นเคารพบูชาของผู้ที่เดินเรือผ่านไปผ่านในบริเวณซึ่งเดิมในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นเพียงศาลเจ้าเล็ก ๆ ที่ชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อเป็นสักการะบูชาทวดงูเท่านั้น ชุมทางการค้าดังกล่าวเกิดขึ้นจากการเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกลุ่มชนชาวตรังกลุ่มต่างๆ คือ ตรังเขา ตรังป่า ตรังนา ตรังเล และตรังหลาด

การเป็นศูนย์กลางของการแลกเปลี่ยนสินค้าบริเวณศาลทวดศาลา

คลองปะเหลียนบริเวณชุมชนหัวสะพานเก่า

คลองลำพิกุล

คลองลำขาน

คลองชองหาย

คลองโพรงจระเข้

ท่าบันได

โดยตรงเขาคือพื้นที่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือตามเส้นทางน้ำคลองลำพิกุล ซึ่งมีต้นน้ำมาจากน้ำตกสายรุ้ง และพื้นที่ฝั่งตะวันออกของเมืองย่านตาขาวริมคลอง

ปะเหลียนซึ่งมีต้นน้ำมาจากน้ำตกโตนเต๊ะ สินค้าและทรัพยากรธรรมชาติสำคัญ จากกลุ่มตรังเขาส่วนใหญ่จะเป็นผลไม้ มูลค่าสูง กล้วย ไข่ขัน เป็นต้น ส่วนชุมชนตรังป่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าริมเส้นทางน้ำสายสำคัญๆ เช่นเดียวกับชุมชนกลุ่มตรังเขา บริเวณเชิงเขาบรรทัด สินค้าส่วนใหญ่เป็นของป่า เช่น สมุนไพรตากแห้ง ไม้หอม และสินค้าจากป่าอื่นๆ ส่วนชุมชนกลุ่มตรังนา ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณริมคลองลำชานซึ่งมีต้นน้ำมาจากอุทยานนกน้ำนาโงย บริเวณตำบลเกาะเป๊ะซึ่งเป็นที่ยาบลุ่มน้ำด้านทิศเหนือของเมืองย่านตาขาว สินค้าที่สำคัญ คือ ข้าวเปลือก ส่วนชุมชนตรังเล คือพื้นที่ที่ติดทะเลทางด้านทิศใต้ของเมืองย่านตาขาวบริเวณชุมชนหาดสำราญ หงษ์สตาร์ ทุ่งกระบือ สินค้าที่สำคัญของกลุ่มตรังเล คือ เกลือ ปลาเค็ม กุ้งแห้ง มะพร้าว และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากทะเลอื่นๆ สินค้าทั้งหมดจากกลุ่มตรังเขา ตรังป่า ตรังนา และตรังเล จะมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกันที่ตรังตลาดบริเวณที่ตั้งของศาลทวดศาลา ฝั่งทิศเหนือของคลองปะเหลียนนั่นเอง

ศาลทวดศาลา

ชุมชนการค้าย่านตาขาวบริเวณศาลทวดศาลาเดิมเป็นเพียงตลาดชั่วคราวมีกิจกรรมการค้าเฉพาะช่วงเวลา จนกระทั่งกิจกรรมการค้าขยายตัวมากขึ้น จึงเกิดเป็นตลาดการค้าขึ้นเป็นชุมชนตลาดหัวสะพานเก่า เป็นถนนที่ตั้งฉากกับคลองปะเหลียนมีการตั้งบ้านเรือนเป็นเรือนแถวไม้กันอย่างหนาแน่น เป็นแหล่งค้าขายสินค้าที่มาจากเมืองตรัง เช่น อุปกรณ์การเกษตร อุปกรณ์เครื่องใช้ในครัวเรือน โดยมีศาลทวดศาลาเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในช่วงระยะเวลาประมาณ 30 ปีของการตั้ง

ชุมทางการค้าของชุมชนหัวสะพานเก่าเกิดชุมชนการค้าที่หนาแน่นตลอดแนวถนน จนกระทั่งมีการสร้างถนนสายตรง-ปะเหลียน บทบาทของการเป็นชุมทางการค้าริมคลองปะเหลียนบริเวณชุมชนหัวสะพานเก่าจึงค่อยลดบทบาทลง อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางจากทางน้ำเป็นทางบกมากขึ้น อย่างไรก็ตามชุมชนตลาดย่านตาขาวที่หัวสะพานเก่าและศาลทวดศาลายังมีความสำคัญในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวเมืองย่านตาขาวในขณะนั้น

ชุมทางการค้าหัวสะพานเก่าริมคลองปะเหลียน

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ใน พ.ศ. 2454 มีการสร้างวัดย่านตาขาว (ปัจจุบันคือ วัดนิกรรังสฤษฎ์) ขึ้นฝั่งตรงข้ามชุมชนย่านตลาดหัวสะพานเก่า ทำให้เกิดชุมชนเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยของชาวไทยพุทธขึ้นบริเวณรอบวัดขึ้นอีกชุมชนหนึ่ง ช่วงที่ 3 ย่านตาขาวริมถนน ตรง - ปะเหลียน (ประมาณ พ.ศ. 2460 - 2470)

ถนนสายตรง-ปะเหลียน เดิม เป็นเส้นทางการเดินเท้าหรือทางเกวียนที่ชาวบ้านจากอำเภอปะเหลียน อำเภอย่านตาขาว ใช้เดินทางสัญจรและขนส่งสินค้าไปยังเมืองบางรัก (ปัจจุบันคือเทศบาลนครตรัง) ซึ่งเป็นชุมทางการค้าขนาดใหญ่ที่สุดของเมืองตรังในขณะนั้น ในช่วงที่มีการพัฒนาเส้นทางตรง-ปะเหลียน เป็นช่วงเดียวกับที่มีการพัฒนาและตั้งวัดย่านตาขาว (วัดนิกรรังสฤษฎ์) ใน พ.ศ. 2571 ประกอบกับการพัฒนาเส้นทางถนนท่าบันไดซึ่งจะเชื่อมต่อกับท่าเรือบริเวณท่าบันได ทำให้เมืองย่านตาขาวขยายตัวออกไปยังฝั่งตะวันตกของถนนตรง-ปะเหลียน มากขึ้น จนกระทั่งมีการย้ายตลาดย่านตาขาวออกมาอยู่ริมถนนตรง-ปะเหลียน ใช้ชื่อว่า ตลาดทรัพย์สินส่วนจังหวัดตรัง (ปัจจุบัน คือ ตลาดองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง)

ทำให้ตัวเมืองย่านตาขาวมีแนวโน้มนขยายตัวออกมาตั้งอยู่ริมถนนสายตรัง-ปะเหลียน มากขึ้น

วัดนิกรรังสฤษฎ์ (วัดย่านตาขาว)

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ ได้เกิดเหตุการณ์เพลิงไหม้ชุมชนหัวสะพานเก่า ทำให้เรือนแถวไม้บางส่วนถูกเพลิงไหม้ไปหลายหลัง เป็นปัจจัยที่ทำให้ชุมชนตลาดย่านตาขาวเดิมบริเวณชุมชนหัวสะพานเก่ายิ่งซบเซาลงมากกว่าเดิมในขณะที่ชุมชนย่านตาขาวบริเวณริมท่าบันไดกลับมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจคึกคักมากขึ้นอันเนื่องมาจากการตั้งวัดย่านตาขาว (วัดนิกรรังสฤษฎ์) และการพัฒนาถนนสายตรัง ปะเหลียน ขึ้นนั่นเอง

ชุมชนทางการค้าริมถนนสายตรังปะเหลียน

ภาพที่ 30 ตลาดทรัพย์สินส่วนจังหวัดตรัง (ย่านตาขาว)

ช่วงที่ 4 ย่านตาขาวริมถนนสายรอง (ประมาณ พ.ศ. 2470 – 2500)

หลังจากการพัฒนาเส้นทางถนนตรัง-ปะเหลียน ในช่วง พ.ศ. 2460 – 2470 ทำให้เมืองย่านตาขาวขยายตัวออกไปทางทิศตะวันตกและทางทิศเหนือของเมือง ย่านตาขาวเดิมมากขึ้น จนกระทั่งหลังประมาณปี พ.ศ. 2570 เริ่มมีการพัฒนาถนนสายย่อยเป็นแขนงออกจากถนนตรัง – ปะเหลียน โดยมีถนนสายสำคัญฝั่งตะวันตก คือ ถนนท่าบันได ถนนสายสำคัญฝั่งตะวันออก คือ ถนนสุนทรนนท์ (ถนนในควน) ถนนวรคีรี (ถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4142) และ ถนนพิกุลทอง (ถนนบ้านย่านตาขาว-วัดพิกุลทอง) เพื่อเชื่อมต่อเมืองย่านตาขาวกับอำเภออื่นๆ ที่อยู่โดยรอบ

เรือนแถวไม้ในชุมทางการค้าย่านถนนท่าบันได

การพัฒนาถนนสายย่อยซึ่งเป็นแขนงของถนนสายตรง-ปะเหลียน ทั้ง 4 สาย ทำให้เนื้อเมือ่งย่านตาขาว เริ่มขยายตัวออกไปตั้งอยู่ริมถนนสายย่อยเหล่านี้มากขึ้น โดยเฉพาะริมถนนท่าบันได เนื่องจากเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อกับท่าเรือออกสู่ทะเลที่ท่าบันไดหรือทุ่งกระบือ ประกอบกับในช่วงเวลานั้นมีโรคระบาดในเมืองย่านตาขาว ชาวจีนในพื้นที่ ได้ัญเชิญด้วยธูปจากศาลเจ้า 108 – 109 ที่ชุมชนหินคอกควาย ตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง มาเพื่อตั้งศาลเจ้า 109 ที่ริมถนนท่าบันได เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านในเมืองย่านตาขาว ซึ่งเชื่อว่าเป็นสถานที่ที่สิ่งสถิตของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มาปรากฏในเขตเมืองย่านตาขาวมากเป็นอันดับ 2 รองจากทวดศาลา ศาลเจ้าพระ 109 ชุมชนริมถนนท่าบันไดในขณะนั้นถือเป็นชุมชนหนาแน่น และมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่คึกคักอย่างมากมีอาคารเรือนแถวไม้ตั้งอยู่เรียงรายริมถนนท่าบันไดโดยเฉพาะบริเวณทางแยกสู่นนตรัง – ปะเหลียน แต่ในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2530 ได้เกิดเพลิงไหม้ครั้งใหญ่ที่ชุมชนท่าบันไดทำให้บ้านแถวไม้เดิมถูกเพลิงไหม้เกือบทั้งหมดและเจ้าของพื้นที่คือกรมธนารักษ์ได้สร้างอาคารพาณิชย์โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กขึ้นมาแทนที่ดังที่เห็นได้ในปัจจุบัน

ในช่วงเวลานี้เมืองย่านตาขาวมีการขยายตัวค่อนข้างมากแต่การขยายตัวของเมืองเป็นการกระจุกตัวอย่างหนาแน่นในพื้นที่ตลาดสดย่านตาขาวซึ่งตั้งอยู่บริเวณริมถนนสายตรง – ปะเหลียน ปัจจัยของการตั้งตลาดทำให้เกิดชุมชนเมืองหนาแน่นด้านหลังของตลาดสด ซึ่งในระยะแรกๆ การกระจุกตัวของบ้านเรือนและร้านค้าจะเกิดขึ้นบนพื้นที่ระหว่างถนนวรคีรี (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4124) และถนนสุนทรนที (ถนนในควน) รูปแบบการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในย่านนี้มีโครงสร้างแบบตาราง (GRID SYSTEM) ซึ่งเป็นรูปแบบโครงสร้างชุมชนที่พบเห็นได้ทั่วไปในย่านพาณิชย์กรรมของเมือง ส่วนในระยะหลังชุมชนตลาดย่านตาขาวเริ่มขยายตัวเข้าไปในพื้นที่ทางด้านทิศเหนือระหว่างถนนวรคีรี (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4124) กับถนนพิกุลทอง (ถนนบ้านย่านตาขาว – วัดพิกุลทอง) ซึ่งการตั้งถิ่นฐานบริเวณมีการกระจุกตัวหนาแน่นน้อยกว่าพื้นที่แรกพอสมควร โดยสรุปแล้วการพัฒนาโครงสร้างการคมนาคมย้อนหลังไปประมาณ 80-90 ปีก่อนของเมืองย่านตาขาว

เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเมืองย่านตาขาวที่เห็นได้ชัดเจน ทั้งการเปลี่ยนจากการเป็นเมืองฐานน้ำ (WATER BASED CITY) มาเป็นเมืองฐานบกที่เกาะติดกับเส้นถนน และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างของเมืองที่เคยเป็นแบบเส้น (LINEAR SYSTEM) เป็นโครงสร้างระบบตาราง (GRID SYSTEM)

ช่วงที่ 5 อำเภอย่านตาขาว (ประมาณ พ.ศ. 2500 – 2530)

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของเมืองย่านตาขาวครั้งหนึ่งคือ ในปี พ.ศ. 2499 ซึ่งมีการตั้งเมืองย่านตาขาวขึ้นเป็นอำเภอและการสร้างที่ว่าการอำเภอขึ้นริมถนนตรง – ปะเหลียน ฝั่งตะวันตก ด้านทิศเหนือของเทศบาลตำบลย่านตาขาว โดยสร้างแล้วเสร็จ ใน พ.ศ. 2500 ประกอบกับ ในช่วงเดียวกันนั้น ประมาณ ปี พ.ศ. 2497 มีการตั้งโรงเรียนสามัญ ขึ้นบริเวณฝั่งตรงข้ามของที่ว่าการอำเภอย่านตาขาว ซึ่งปัจจุบันคือโรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ การก่อตั้งสถานที่สำคัญของเมืองทั้งสองแห่งส่งผลให้เนื้อเมืองเริ่มขยายตัวตามเส้นถนนตรง-ปะเหลียน ทางด้านทิศเหนือของเมืองเดิมบริเวณโดยรอบที่ว่าการอำเภอย่านตาขาวและโรงเรียนสามัญในขณะนั้น อย่างไรก็ตามชุมชนเมืองใหม่ที่เกิดขึ้นทางทิศเหนือของเมืองเดิมนี้ไม่ได้มีการตั้งถิ่นฐานที่หนาแน่นมากนัก เป็นชุมชนที่กระจายตัวห่างๆ กัน ในขณะที่ชุมชนเมืองดั้งเดิมด้านทิศใต้ยังคงมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องออกมาบริเวณริมถนนตรง-ปะเหลียน อาคารบ้านเรือนในช่วงเวลานี้ส่วนใหญ่เป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กและยังคงปรากฏให้เห็นจนกระทั่งทุกวันนี้

ในช่วง พ.ศ. 2500 – 2530 เกิดเหตุการณ์เพลิงไหม้ขึ้น 2 ครั้ง ครั้งแรกเกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนหัวสะพานเก่าประมาณ พ.ศ. 2510 ทำให้เรือนแถวหลายหลังถูกไฟไหม้ทั้งหลัง และถูกสร้างแทนที่ด้านอาคารโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กแบบสมัยใหม่ ส่วนเพลิงไหม้ครั้งที่ 2 เกิดขึ้นในชุมชนท่าบันได ประมาณ พ.ศ. 2530 เป็นเพลิงไหม้ครั้งใหญ่ทำให้เรือนแถวไม้ของชุมชนท่าบันไดเกือบทั้งหมดถูกไฟไหม้ จนกระทั่งกรมธนารักษ์ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ได้ก่อสร้างอาคารพาณิชย์โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กแบบสมัยใหม่ขึ้นมาแทนที่อาคารเรือนแถวไม้เดิม

ช่วงที่ 6 ย่านตาขาวในปัจจุบัน (พ.ศ. 2530 – ปัจจุบัน)

ในระยะหลังปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา เมืองย่านตาขวามีอัตราการขยายตัวของเมืองค่อนข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของเมืองต่าง ๆ ในจังหวัดตรัง และอัตราการขยายตัวโดยเฉลี่ยของเมืองในประเทศไทย โดยการจากการศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนของจำนวนประชากรและบ้านระหว่างปี พ.ศ. 2544 - 2560 โดยอาศัยข้อมูลสถิติจำนวนประชากรและบ้านของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลย่านตาขาว เปรียบเทียบกับอัตราการเปลี่ยนแปลงประชากรของประเทศ และอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรในเขตเทศบาลอื่นๆ ที่เป็นที่ตั้งของอำเภอในจังหวัดตรัง พบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลย่านตาขาว ในช่วงปี พ.ศ. 2544 - 2560 โดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 0.98 ต่อปี ซึ่งมากกว่าอัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรโดยเฉลี่ยของประเทศในช่วงเวลาเดียวกันซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 0.38 ในขณะที่เมืองสำคัญซึ่งเป็นเมืองขนาดใหญ่ที่สุด 3 เมืองของจังหวัดตรังมีอัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรโดยเฉลี่ยในช่วงเวลาเดียวกันติดลบ ได้แก่ เทศบาลตำบลห้วยยอด เทศบาลเมืองกันตัง และเทศบาลนครตรัง มีอัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเท่ากับร้อยละ - 0.68 - 0.73 และ - 0.30 ตามลำดับ ในขณะที่เมืองขนาดเล็ก เช่น เทศบาลตำบลทุ่งยาว และเทศบาลตำบลสิเกา มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากรค่อนข้างสูง

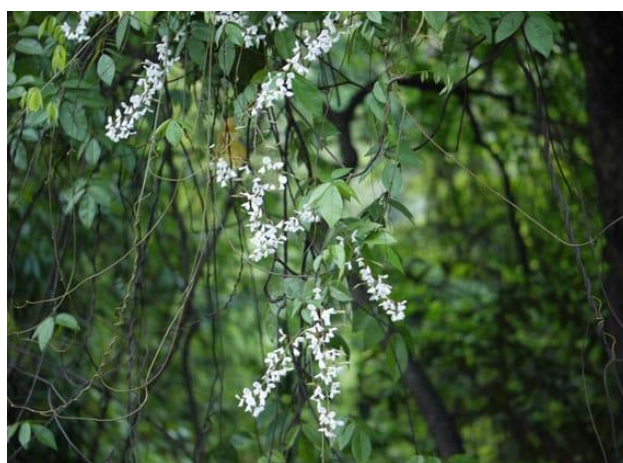
เถาว์ตาขาว

เถาว์ตาขาว หรือเถาว์วัลย์เปรียง ชื่อสามัญ JEWEL VINE เถาว์วัลย์เปรียง ชื่อวิทยาศาสตร์ DERRIS SCANDENS (ROXB.) BENTH. จัดอยู่ในวงศ์ถั่ว (FABACEAE หรือ LEGUMINOSAE) และ อยู่ในวงศ์ย่อยถั่ว FABOIDEAE (PAPILIONOIDEAE หรือ PAPILIONACEAE)

สมุนไพรเถาว์วัลย์เปรียง มีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ ว่า เครือตาปลา เครือไหล (เชียงใหม่). เครือตับปลา (เลย). เถาตาปลา เครือเขาหนั่ง ย่านเหมาะ (นครราชสีมา). พานไสน (ชุมพร). เครือตาป่า เครือตับปลา เครือเขาหนั่ง เครือตาปลาโคก (หากเกิดบนบก) เครือตาปลาน้ำ (หากเกิดในที่ลุ่ม) (ภาคอีสาน).

เถาวัลย์เปรียงขาว เถาวัลย์เปรียงแดง (ภาคกลาง). ย่านเหมาะ ย่านเมราะะ (ภาคใต้)
เป็นต้น

ลักษณะของเถาวัลย์เปรียง ต้นเถาวัลย์เปรียง จัดเป็นไม้เถาเลื้อยขนาดใหญ่ สามารถเลื้อยไปได้ไกลถึง 20 เมตร มีกิ่งเหนียวและทนทาน กิ่งแตกเถายืดยาวอย่างรวดเร็ว เถามักเลื้อยพาดพันตามต้นไม้ใหญ่ เถาแก่มีเนื้อไม้แข็ง เปลือกเถาเรียบและเหนียว เป็นสีน้ำตาลเข้มอมสีดำหรือแดง เถาใหญ่มักจะบิด เนื้อไม้เป็นสีออกน้ำตาลอ่อน ๆ มีวงเป็นสีน้ำตาลไหม้คล้ายกับเถาต้นแดง (เนื้อไม้มีรสฝาดและเอียน) ตามกิ่งอ่อนและยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ดหรือวิธีการแยกไหลใต้ดิน ชอบอากาศเย็นแต่แสงแดดจัด ทนความแห้งแล้งได้ดี หากปลูกในที่แล้งจะออกดอกดก แต่จะมีขนาดเล็กกว่าปลูกในที่ชุ่มชื้น พรรณไม้ชนิดนี้มักขึ้นเองตามชายป่าและที่โล่งทั่วไป เป็นพรรณไม้ที่มีมากที่สุดในประเทศไทยและใช้กันทุกจังหวัด

ต้นเถาวัลย์เปรียง

ใบเถาวัลย์เปรียง ใบเป็นใบประกอบแบบขนนกออกเรียงสลับกัน มีใบย่อย 4-8 ใบ ลักษณะของใบย่อยเป็นรูปรี ปลายใบเป็นรูปหอก โคนใบมน ขอบใบเรียบ ใบย่อยมีขนาดกว้างประมาณ 1-1.25 เซนติเมตรและยาวประมาณ 3-5 เซนติเมตร หลังใบเรียบเป็นมันสีเขียวเข้ม ท้องใบเรียบ

ใบเตาวัลย์เปรียง

ดอกเตาวัลย์เปรียง ออกดอกเป็นช่อตามซอกใบและปลายยอด ช่อดอกเป็นสี
ขาวห้อยลง ดอกเป็นสีขาวอมสีม่วงอ่อนคล้ายกับดอกถั่ว กีบดอกมี 4 กีบและมี
ขนาดไม่เท่ากัน ส่วนกลีบเลี้ยงดอกมีลักษณะเป็นรูปถ้วย สีม่วงแดง

ดอกเตาวัลย์เปรียง

ผลเตาวัลย์เปรียง ออกผลเป็นฝักแบน โคนฝักและปลายฝักมน ฝักเมื่อแก่เป็น
สีน้ำตาลอ่อน ภายในฝักมีเมล็ดประมาณ 1-4 เมล็ด

ภาพที่ 35 ผลเดาวัลย์เปรียง

สรรพคุณ ตำรายาไทย เถา รสฝืดเย็น ต้มรับประทานถ่ายเส้น บรรเทาอาการปวดเมื่อย แก้ไข้ ถ่ายเสมหะ ถ่ายเส้นทำให้เส้นอ่อนและหย่อนดี ไม่ทำให้ถ่ายท้อง เถาดากแห้งคั่วไฟให้หอม ชงกินแทนน้ำชา ใช้ขับปัสสาวะ แก้ปัสสาวะพิการ แก้เหน็บชา แก้กระษัย แก้บิด แก้เส้นเอ็นขด แก้เส้นเอ็นพิการ แก้เมื่อยขบตามร่างกาย ราก รสฝืดเมา ใช้เบื่อปลา ม้าแมลงใช้ขับปัสสาวะ ใช้เป็นยาอายุวัฒนะ

บทที่ 3

ศิลปะการแสดงพื้นบ้านจังหวัดตรัง

ประชาชนในจังหวัดตรัง ได้รับการถ่ายทอดศิลปะการแสดงจาก บรรพบุรุษ จนมีจิตวิญญาณในสายเลือด จึงมีคำกล่าวถึงเมืองตรังว่า “มาแต่ตรัง ไม่หนังก็โนราห์” หมายความว่าคนที่มาจากเมืองตรัง ถ้าไม่หนังก็เป็นมโนราห์ คำกล่าวนี้เกิดขึ้นด้วยความประทับใจ ในไหวพริบและปฏิภาณของตรัง ที่มีโหราอันเนียบขาด การแสดงพื้นบ้านจึงสืบสานมรดกตรังให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายโดดเด่นในรูปแบบของคนตรัง นอกจากนี้ ยังมีศิลปะการแสดงลิเกป่า ลิเกบก ลิเกرامةนา หรือแขกแดง กาหลอ กลองยาวรองเง็ง หรือล้อแหงิ่ง หรือเพลงตันหยง ดังนี้

หนังตะลุง

หนังตะลุง เป็นศิลปะการแสดงของเมืองที่โดดเด่น ในการแสดงหนังตะลุงคณะหนึ่งประกอบด้วยบุคคล 8 - 9 คน มีนายหนังเป็นคนพากษ์ ทำหน้าที่บรรยาย เจรจา และเชิดรูป เบ็ดเสร็จไปในตัว มีเครื่องดนตรีที่สำคัญ คือ ทับ 1 คู่ สำหรับเป็นตัวคุมจังหวะและโหม่ง 1 คู่ สำหรับประกอบเสียงขับกลอนกลองตุ๊ก 1 ใบ สำหรับขัดจังหวะทับ นึ่ง 1 คู่ สำหรับขัดจังหวะโหม่งและปี่ไฉน 1 เล่า สำหรับเดินทำนองแต่ในระยะหลังมีเครื่องดนตรีอื่นๆ เข้าไปประสมหรืออาจใช้แทนดนตรีดั้งเดิม เช่น ใช้กลองชุดและกลองแทนกลองตุ๊ก ใช้ไวโอลิน ออร์แกน กีตาร์ แคน ซอ ปี่ เป็นต้น

หนังตะลุงเมืองตรัง

มโนราห์

มโนราห์ เป็นศิลปะการแสดงที่โดดเด่นของเมืองตรังคู่กับหนังตะลุง สามารถใช้เป็นเครื่องวัดมาตรฐานคุณภาพของชายหนุ่มว่า เมืองตรังในสมัย จนกล่าวกันว่า เป็นธรรมเนียม ผู้ชายไปขอลูกสาวฝ่ายเจ้าสาวจะต้องถามว่ารำมโนราห์เป็นหรือไม่ และลักควายเป็นหรือไม่ และถ้าไม่เป็นทั้งสองอย่างก็หมดโอกาส จะได้ลูกสาวเพราะ บิดามารดาของผู้หญิงเห็นว่าไม่สามารถเลี้ยงภรรยาได้ การเป็นมโนราห์ต้องเป็นคน ที่คล่องแคล่วและมีไหวพริบปฏิญาณส่วนการขโมยควายเป็นการแสดงความกล้าหาญ ทำรำมโนราห์ มี 15 ท่า ได้แก่ ท่าแม่ลาย ท่าบัวตูม ท่าเขาควาย ท่าราหูอมจันทร์ ท่าบัวบาน ท่ากนิษฐ ท่าบัวคลี่ ท่าจับระบำ ท่าบัวแย้ม ท่าลงนิาก ท่าองลีลา ท่าแมงมุมชักใย ท่านิากน้อย ท่าช้างประสาธนา และท่าพาลา ซึ่งเป็นท่า แบบฉบับของมโนราห์มาจนทุกวันนี้

โนราเมืองตรัง

กาหลอ

กาหลอ เป็นเครื่องประโคมเก่าแก่นิยมเล่นในงานศพมานาน เสียงปี่กาหลอ ผสมผสานกับเสียงฆ้องและกลองประโคมนี้ เชื่อกันว่าเป็นการปลุกวิญญาณผู้ตายให้ คลายโศก รวมทั้งได้ปลอบประโลม ญาติมิตร ที่อยู่ข้างหลังด้วย

กาหลอ

กลองยาว

กลองยาว เป็นดนตรี ที่นิยม บรรเลง ประกอบงานต่าง ๆ เช่น หน้าค นำ ขบวนศพ ขบวนขันหมากแต่งงาน ขบวนลากพระ ฯลฯ มีผู้ร่วมขบวนรำยรำอย่าง สนุกสนาน สร้างบรรยากาศครื้นเครง ให้ผู้คนเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความ สนุกสนานในโอกาสต่าง ๆ เป็นอย่างดี กลองยาวคณะหนึ่งใช้ผู้ตีกลอง 12 - 18 คน เครื่องดนตรี ประกอบด้วย นาบ 1 คู่ ตีพร้อมกับโหม่งและนาบอีก 1 คู่ คอยตีขัดจังหวะ กับโหม่ง

รองเง็ง

รองเง็ง หรือแห็ง หรือ หล้อแห็ง หรือเพลงตันหยง เป็นศิลปะการเต้นรำพื้นเมือง ของไทยมุสลิม ที่นิยมเล่นกันในท้องถิ่นภาคใต้ในจังหวัดตรัง มีรองเง็งตามหมู่บ้าน มุสลิม ชายฝั่งและเกาะ สถานที่เล่นใช้ลานดินกว้าง ๆ หรือหาดทรายใช้ตะเกียงเจ้า พายุ หรือจุดไม้ปักกรอบ ๆ ลาน มีเสื่อปูหรือใช้เก้าอี้วางรอบวงสำหรับผู้ชม การเล่น รองเง็งจะมี 2 ลักษณะ คือ การแสดงที่มีการรำวง เป็นการแสดงให้ดูโดยมีแต่การ ร้องรำของพ่อเพลงแม่เพลง ส่วนอีกแบบหนึ่ง คือ มีการขายบัตรให้ผู้เข้าชมเข้าไป โค้งขอรำกับนางรำเหมือนรำวง

ลิเกป่า

ลิเกเมืองตรัง

ความหมายของลิเกป่า

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความหมายของลิเกป่าจาก วิทยานิพนธ์เรื่องลิเกป่าคณะศิลปกรรมศาสตร์ระดับปริญญาตรีของ ญาณี ชูศรีขวัญ และ วิทยานิพนธ์เรื่องหนังตะลุง โนรา ลิเกป่า หล่อแห่งใจของ มาลี แก้วละเอียด ผู้วิจัยทำการวิจัยสรุปความหมายของลิเกป่าได้ดังต่อไปนี้

ลิเกป่าเป็นมหรสพการแสดงพื้นบ้านทางภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทยมีชื่อเรียกที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น โดยในอดีตลิเกป่ามีชื่อเรียก เช่น "แขกแดง" หรือ "ลิเกแขกแดง" เป็นการเรียกตามขนบและตัวละครที่ใช้ในการแสดง โดยบางพื้นที่ก็เรียก "ลิเกป่า" เนื่องจากเรียกชื่อตามลิเกภาคกลางแต่เพิ่มคำว่าป่าเข้าไปเพื่อไม่ให้สับสนไขว้เขวกับลิเกภาคกลาง หรือในบางท้องถิ่นเรียก "ลิเกรามะนา" ซึ่งเป็นการเรียกตามชื่อของดนตรีหลักที่ใช้ประกอบการแสดง และ ในแถบจังหวัดสงขลาเรียกการแสดงชนิดนี้ว่า "ลิเกบก" โดยคำว่า บก เป็นความหมายหนึ่งแปลว่าสภาพล้าหลัง

ประวัติความเป็นมาของลิเกป่า

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของลิเกป่าจาก วิทยานิพนธ์ เรื่องการศึกษาและพัฒนาศักยภาพศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ : กรณีศึกษาลิเก ป่าและสวดมาลัยของ เจริญศรีประดิษฐ์ วิทยานิพนธ์เรื่องการแสดงลิเกบก โรงเรียน บ้านโคกพะยอม อำเภอละงู จังหวัดสตูล ของสุทธิดา พรหมจรรย์ และ วิทยานิพนธ์ เรื่องแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาลิเกป่าในจังหวัดนครศรีธรรมราชของ ชีรวัฒน์ ช่างสาน ผู้วิจัยทำการวิจัยสรุปความหมายของประวัติความเป็นมาของลิเกป่า ได้ ดังต่อไปนี้

ลิเกป่าเป็นมหรสพการแสดงการเล่นตั้งแต่โบราณในอดีต ได้รับอิทธิพลทาง วัฒนธรรมจากแขกเปอร์เซีย ที่เดินทางไปค้าขายยังดินแดนและแคว้นต่างๆ ในยุคที่ ตะวันออกกลางรุ่งเรืองภาษาเปอร์เซีย จะเป็นภาษาที่ใช้กันแพร่หลายในอ่าวเบงกอล ทั้ง นำ ศิลปวัฒนธรรมและความเชื่อ ศาสนา ไปเผยแพร่เกือบทุกเมืองในคาบมหาสมุทร อินเดียรวมไปถึงหัวเมืองทางชายฝั่งทะเลอันดามันของไทยในอดีตจะเป็นเส้นทาง การติดต่อทางทะเล มีการแลกเปลี่ยนค้าขายสินค้า มีการอพยพย้ายถิ่นฐานของ ชาวต่างชาติซึ่ง ได้แก่ ชาวอินเดีย ชาวเปอร์เซีย โดยแหลมมลายูเป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ การตั้งถิ่นฐานชุมชนเมืองใหญ่ในอดีตจะมีการก่อตั้งในบริเวณ พื้นที่ราบลุ่มที่มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่าน เนื่องจากการดำรงชีวิตของคนไทยในอดีตจะ มุ่งเน้นในเรื่องเกษตรกรรมเป็นหลัก ในยุคสมัยนั้นมีพ่อค้า นักบวช นักบุญ ชาว อินเดีย ชาวเปอร์เซีย พราหมณ์ นักปราชญ์เดินทางมาจากชมพูทวีปผ่านมาทาง ชายฝั่งทะเลอันดามันเพื่อขึ้นฝั่งที่บริเวณหัวเมืองต่าง ๆ ของไทยโดยมีหลักฐานจาก การพบโบราณวัตถุ ทั้งถ้วยชาม ภาชนะดินเผา รวมไปถึงลูกปัดโบราณในบริเวณที่ เป็นเมืองท่าสำคัญในอดีตทุกเมืองจะมีเส้นทางการค้าโบราณทางเท้าเชื่อมทางฝั่ง ทะเลตะวันตกสู่ชายฝั่งทะเลตะวันออกของแหลมมลายูหรือเมืองอื่นทางด้านชายฝั่ง ทะเลอันดามัน เมื่อแผ่ขยายการค้าตลอดจนการสร้างชุมชนเป็นเมืองใหญ่ อาณาจักร ศรีวิชัยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และ อาณาจักรตามพรลิง (พุทธศตวรรษที่ 13 -18) เป็น ยุคทองแห่งศาสนาและศิลปวัฒนธรรมในภูมิภาคแหลมมลายูโดยในอดีตจังหวัด

นครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางแผ่อิทธิพลและอำนาจการปกครองสู่หัวเมืองหน้าด่าน
สำคัญของแหลมมลายู

จากหนังสือนครศรีธรรมราช ได้พูดถึงความเป็นมาของลิเกป่าเอาไว้ว่า " มีผู้
กล่าวว่า ลิเกป่าได้แบบอย่างมาจากพวกแขก กล่าวคือคำว่า " ลิเก " มาจากการร้อง
เพลงเพื่อสรรเสริญพระผู้เป็นเจ้าของพวกแขกเจ้าเซ็นที่เรียกว่า " ดิเกร์ " ซึ่งเป็น
ภาษาเปอร์เซีย หรืออาหรับ ที่ได้เข้ามามีอิทธิพลตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และเป็นชน
ที่ก่อตั้งอาณาจักรตามพรลิงค์ สมัยพระเจ้า ศรีธรรมโศก ที่เรืองอำนาจและมี
อาณาจักรครอบคลุมพื้นที่แหลมมลายูหลังจากนั้นก็มีคนไทยเริ่มหัดร้องเพลงดิเกร์
กันบ้างซึ่งในชั้นแรกก็มีทำนองการใช้ถ้อยคำเหมือนกับเพลงสวดของแขก แต่เมื่อมี
คนไทยนำมาร้องมากขึ้นก็กลายเป็นแบบไทยแต่จะคงสำเนียงเสียงพูดกันไว้บ้าง
และคำว่า "ดิเกร์" ก็เพี้ยนมาเป็น "ลิเก" หรือ "ยี่เก" ของภาคกลางไทยเรา ส่วนลิเก
ป่า ทางภาคกลาง ก็มีบันทึกไว้ว่า คำว่า "ลิเก" เพี้ยนมาจากคำว่า "ซิเกร์" ในภาษา
เปอร์เซีย ที่ยืมมาจากคำว่า "ซิกรุ" ในภาษาอาหรับ อันหมายถึงการอ่านบท
สรรเสริญเป็นการรำลึกถึงอัลลอห์ พระเจ้าในศาสนาอิสลาม โดยพวกเจ้าเซ็น(แขก
ชาวเปอร์เซียหรือชาวอิหร่านที่นับถือศาสนาอิสลาม นิกายชีอะห์) เข้ามาอยู่ใน
เมืองไทย ตั้งห้าง และค้าขายตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อต้นแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระ
พระบรมราชาทรงธรรม เป็นต้นมา ส่วนหนึ่งก่อนหน้านั้นก็เข้ามาตั้งรกรากกันทาง
ภาคใต้ของไทย การประกอบพิธีเจ้าเซ็นจึงเป็นที่มาของบทร้องลิเกرتونออกแขก
เพราะพิธีเจ้าเซ็นนี้มีเสียงไพเราะ ร้องเพลงเป็นเสียงแปลกแต่นิยมฟังกันทั่วไป
ต่อมาไม่นานนอกจากพวกเจ้าเซ็นแท้ ๆ ร้องแล้ว ก็มีคนไทยหัดร้องเพลงดิเกร์ขึ้น
ชั้นแรกก็มีทำนองการใช้ถ้อยคำเหมือนกับเพลงสวดต่อมาเมื่อคนไทยนำมาร้องก็
กลายเป็นแบบไทย และคำว่าดิเกร์ก็เพี้ยนมาเป็นลิเก หรือยี่เกของภาคกลาง พระครู
ศรีมหาโพธิคุณรักษ์ก็ได้กล่าวถึงลิเกไว้ในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 3 ฉบับที่
1 หน้า 43 ว่า พวกมุสลิมนิกายชีอิท หรือเจ้าเซ็นจากเปอร์เซีย นำสวดลิเกที่เรียกว่า ดิ

เกอร์ เข้ามาในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งกรมพระยา
ดำรงราชานุภาพก็ทรง บันทึกว่า ยี่เก่นั้น เพี้ยนมาจาก ดิเกอร์ ซึ่งพวกแขกเจ้าเซ็นได้
สวดถวายตัวในการบำเพ็ญพระราชกุศล เมื่อ พ.ศ. 2423

ในการทบทวนวรรณกรรมพบว่าลิเกป่าเป็นการละเล่นที่มีอยู่วิวัฒนาการ
สืบเนื่องจากการเล่นลิเกของภาคกลาง มีนักวิชาการหลายท่านสรุปใกล้เคียงกันว่า
"ลิเก" เป็นคำที่มาจากรากศัพท์เปอร์เซียว่า "ดิเกอร์" โดยแปลว่าการขับร้อง หรือ บท
สวดของมุสลิม ในการสวดแต่ละครั้งจะมีบรรดาผู้เข้าร่วมพิธีประมาณ 10 คน สวด
พร้อมกับจังหวะรำมะนา หลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่าในบรรดาแขกทั้งหลายที่
เข้ามาในเมืองไทยปรากฏว่า "แขกเจ้าเซ็น" เป็นพวกหนึ่งที่ได้รับพระราชูปถัมภ์มา
ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเมื่อมีงานพระราชพิธีสำคัญต่างๆ พวกเจ้าเซ็นได้เข้าร่วมสวด
สรรเสริญถวายพระพรพระผู้เป็นเจ้า และ ถวายพระพรแด่พระมหากษัตริย์ บทสวดหรือ
เพลงร้องนั้นเรียกว่า "เพลงดิเกอร์" นอกจากแขกเจ้าเซ็นแต่มีบทบาทเป็นผู้ช่วยใน
การสรรเสริญ และ ขอพรเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่พระมหากษัตริย์แล้ว กลุ่ม
ขุนนางในราชสำนักก็ยังมีนิยมเชิญให้ไปสวดตามบ้านเรือนเมื่อมีงานพิธีสำคัญ
เช่นกัน โดยต่อมาก็มีคนไทยหัดร้องเพลงลิเกตามแบบขึ้นมาบ้างโดยใช้ทำนอง
เหมือนกันแล้วก็ค่อยเริ่มดัดแปลงมากขึ้น โดยสันนิษฐานว่าลิเกป่าเป็นการแสดงที่
พัฒนามาจากการขับร้องบทสวดของแขกเจ้าเซ็นแต่เป็นการพัฒนาโดยหล່หลอม
วัฒนธรรมถิ่นได้เข้าไปผสมผสานดังที่เห็นได้จากเครื่องดนตรีพื้นบ้านในท้องถิ่น
ภาคใต้ ที่ถูกนำเข้ามาใช้ในการแสดงลิเกป่าเช่น โหม่ง กลองตุ๊ก ทับ ปี ที่นิยมใช้ใน
การแสดงมโนราห์และหนังตะลุง

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2543 : 161) ได้กล่าวไว้ว่า ลิเกน่าจะเป็นการเล่นเพลงแบบ
ลำตัดซึ่งในปัจจุบัน คือ มีศิลปิน 2 ฝ่าย ฝ่ายละ 2 - 4 คนกล่าวแกกกลอนกันแบบต้น
กลอนสดมีวงรำมะนาเป็นลูกคู่ประมาณ 4-6 คน ภาษาที่ใช้เดิมเป็นภาษามลายู
เนื้อหาเป็นการสวดสรรเสริญพระอัลลาห์ ต่อมาในชั้นลูกหลานก็เจือภาษาไทย และ

เล่นเรื่องทางโลกทางตลกโปกฮา เดิมแสดงเอาบุญในกลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลาม ต่อมากลายเป็นรับจ้างแสดงทั่วไปเข้าใจว่าการแสดงลิเกแต่เริ่มต้นนี้มีปรากฏใน สมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยพัฒนามาจากการแสดงต่างๆ เช่น จากการสวดคฤหัสถ์ซึ่งมีมาแต่การสวดพระมาลัยในงานศพ ที่พระสงฆ์สวดเป็นแนวตลก จนกระทั่งรัชกาลที่ 1 ทรงห้ามแต่ก็ยังมีการเล่นต่อๆกันมา โดยคฤหัสถ์เล่นกัน เป็นแบบอาชีพเก็บภาษีมหรสพในรัชกาลที่ 4 เรียกว่า จำอวดสวดศพ สวดคฤหัสถ์ แสดงเลียนแบบพระสวดสำหรับหนึ่งมี 4 คน เป็นคอหนึ่ง คอสอง ตัวตุ้ย และ ตัว เบ็ดเตล็ด เรื่องที่แสดงเป็นชุดออกภาษาต่างๆ อีกทางหนึ่งเป็นส่วนมุสลิมเรียกว่า "ยี่เก" หรือสวดแขกติดมากับพวกมาเลย์อพยพจากปัตตานีขึ้นมาหลายระลอกในต้น กรุงรัตนโกสินทร์ เดิมยี่เกเป็นการสวดสรรเสริญพระอัลลาห์เป็นภาษามาเลย์ ประกอบกลองรำมะนา และ แสดงในกรุงเทพแต่ครั้งรัชกาลที่ 3 โดยลูกหลานมาเล มุสลิมในกรุงเทพมหานครยุคสมัยรัชกาลที่ 5 กลายเป็นไทยจึงขับร้องเป็นภาษาไทย การตรวจเขตในยุคนี้ขึ้นต้นด้วยสวดทางศาสนาแล้วจะเป็นเรื่องทางโลก โดยการด้น กลอนสดปะทะคารมกันให้เกิดความสนุกสนานเรียกว่า "ปิ่นตุน" คล้ายลำตัดในปัจจุบันแต่ยังคงเรียกว่า "ยี่เก" คนไทยเรียกตามสะกดปากว่า "ยี่เก"

ในการออกภาษาของสวดคฤหัสถ์นั้น พวกปี่พาทย์เสภานำไปบรรเลงเพลงลูก หมัด หรือ ลูกบทส่งท้ายเพลงหลักก่อนจบการบรรเลง และเห็นว่ายี่เกเป็นการออก ภาษามาเลย์ หรือ ภาษาแขกอีกภาษาหนึ่งและเป็นการร้องสรรเสริญพระอัลลาห์ซึ่ง เป็นการแสดงที่อยู่ในฐานะศักดิ์สิทธิ์ จึงกำหนดให้เป็นการแสดงชุดแรกและคง รำมะนาไว้ด้วยเป็นเครื่องดนตรีหลักชุดถัดไปซึ่งเป็นปี่พาทย์การมีชุดแรกและคง รำมะนาไว้ด้วยเป็นเครื่องดนตรีหลัก ชุดถัดไปจึงเป็นปี่พาทย์การมีชุดยี่เกขึ้นต้นคน ไทยจึงเรียกการแสดงทั้งหมดนี้ว่ายี่เกเหมือนกัน ต้นทางลิเกแหล่งหนึ่งน่าจะมาจาก การเล่นเพลงพื้นบ้านซึ่งรับจ้างเล่นเหมาในวิก โรงบ่อน เช่นกันกับลิเก ลักษณะการ เล่นเพลงพื้นบ้านมีลำดับการแสดงเป็นชั้น คือไหว้ครู เกริ่น ประ(จับเรื่อง) แล้วลา

ในการจัดเรื่องก็จะแสดงเป็นโครงเรื่องมาตรฐาน เช่น แข็งขู้ ขิงขาย ลักหาพาหนะแต่ไม่มีตัวละครผู้แสดงเป็นตัวของตัวเอง ที่สำคัญคือการด้นกลอนสดต่อว่าต่อขานกันเพื่อความเผ็ดร้อนและตลกโปกย้าถึงใจคนดู การแต่งกายก็เป็นแบบพื้นบ้านคือสวมเสื้อนุ่งโจงกระเบนทั้งชายหญิง เมื่อยิเกรำมะนามาผสมผสานกับเพลงพื้นบ้าน การแสดงออกภาษาของปีพาทย์สภาก็กลายเป็นยี่เกขึ้นต่อมายี่เก ต่อมายี่เกที่เป็นชุดนำยังคงลักษณะเดิมไว้คือร้องสรรเสริญพระเจ้าและขยายเป็นสรรเสริญเจ้าภาพคนดู แต่ชุดถัดไปลดจำนวนลงเหลือชุดเดียวและแสดงเป็นเรื่องยาวอย่างละครนอก

ลิเกในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่เป็นละครอย่างที่พระยาเพชรปानी ริเริ่มก็น่าจะเกิดการผสมผสานการละเล่นที่มาแต่ก่อนดังกล่าว ลิเกกลายเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายเรียกว่าระบดไปทั่ว กรุงอย่างรวดเร็วด้วยหัตถ์จ่ายค่าจ้างถูกสนุกถึงใจ ลิเกเกิดมาท่ามกลางละครพื้นทางและละครดึกดำบรรพ์ และละครร้องตั้งนั้นในเชิงธุรกิจการค้าลิเกย่อมต้องพัฒนาการแสดงของตนให้ทันสมัยคู่แข่งได้เช่นเมื่อละครดึกดำบรรพ์มีช้างพลายมงคลมาแสดง บนเวทีลิเกก็คงเอาอย่างบ้างอย่างเช่นลิเกวิกขุนวิจารณ์ที่ยานนาวาเล่นเรื่องราชาธิราชตอนมะกะโทเลี้ยงช้างก็มีการนำช้างจริงๆมาแสดง เช่นกันครั้งปลายรัชกาลที่ 5 ประมาณ พ. ศ. 2450 ลิเกก็แสดงเป็นละครมากขึ้นถึงขั้นที่วิกลิเกหม่อมสุภาพ กฤษดากร นำบทพระราชนิพนธ์อิเหนามาแสดงอย่างละครรำคือร้องรำละครไม่ร้องอย่างลิเกเมื่อลิเกในภาคกลาง เป็นต้น เค้าของการแสดงที่มีมาตรฐาน

ซึ่งจากประเด็นนี้ น่าจะเป็นเรื่องราวความเป็นมาของลิเกทางภาคกลาง แต่มีอยู่อีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับเนื้อหาลิเกภาคกลางในช่วงแรก ๆ ที่มีบางอย่างคล้ายกับลิเกป่าของปักษ์ใต้ ตามที่ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ แห่งคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำมาเขียนไว้ในหนังสือ " ลิเก " โดยคัดมาจากหนังสืออนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพพลตรีพระยาอนุภาพไตรภพ (จำรัส เทพหัสดิน ณ อยุธยา ซึ่งผู้ถึงแก่กรรมเล่าเอาไว้เองว่า ได้ดูลิเกเมื่อ พ. ศ. 2435 " เท่าที่ข้าพเจ้าเคยเห็นเมื่อ

เป็นเด็กหลายครั้ง ลีเกเล่นเรื่องเดียว เครื่องพิณพาทย์ราดตะโพนก็ไม่เห็น ใช้แต่ รำมะนา 2 - 3 ใบ เรื่องที่ลีเกเล่นจะเรียกว่าอะไร ข้าพเจ้าก็ไม่ทราบอีก แต่พวก เด็ก ๆ เรียกกันว่าเรื่อง " นางหอยแครง " คือ พอเปิดฉากก็มีแขกเทศแต่งตัวด้วย เครื่องขาวล้วน 1 แว่ววาวด้วยตีนเลื่อม ถือเทียนออกมาร้องเบิกโรง ให้ศิลาให้พรแก่ เจ้าของงานและคนดูแล้วก็มีตัวตลกออกมาซักถาม เป็นการเล่นตลกไปในตัว ร้อง และเต้นอยู่ประมาณ 1 ชั่วโมงก็เข้าโรง เขาเรียกลีเกตอนนี้ว่า " ออกแขก " ต่อจากนั้นก็ถึงชุด แยกแดง คือแต่งตัวด้วยชุดแขกแดงสวยงาม มีบริวารออกมาด้วย หลายคน ล้วนแต่งตัวเป็นแขก กิริยาของตัวนายท่านเองเป็นเจ้า คือเป็นราชาหรือ สุลต่านอะไรสักอย่างหนึ่งออกมาแสดงพอสมควร ก็สั่งบริวารให้เตรียมเรือไปชม ทะเล ในการชมทะเลมีการตีฉิ่ง ตอนนี้มีการเล่นตลกขบขันเด็กชอบมาก ในที่สุด หอยแครงตัวใหญ่ก็ติดแห ในหอยมีนางงามเรียกว่า " นางหอยแครง " เมื่อตัวนาย เกี่ยวพาราศีนางหอยแครงเป็นที่ตกลงกันแล้วก็เล่นเรือกลับเป็นจบเรื่อง การร้อง เพลงตลอดจนการพูดตัดเสียงแปร่งเป็นแขกทั้งหมด " เนื้อหาของลีเกทางภาคกลาง ที่ใกล้เคียงกับลีเกป่าของปักษ์ใต้ก็คือ การออกแขกถือเทียนมาร้องเบิกโรง แนะนำ ตัวตัวต่อชม และบอกเรื่องราวที่จะแสดง มีบทเดินและบทร้องในทำนองแขก

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ ตอบคำถามในรายการ " คู่กันเรื่องเก่า ๆ " ที่กอง จดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร ว่า มุสลิมกลุ่มหนึ่ง เรียกว่า " เจ้าเซ็น " เข้ามา อยู่ในกรุงศรีอยุธยา และกล่าวว่า " ที่นี้คนไทยเรานี้ครับ ไปเห็นพวกเจ้าเซ็นเขา เข้าไปร้องเพลงสวดฟังแล้วไพเราะ และก็สวดถวายนิพาทะพระเจ้าแผ่นดิน คนที่มีบุญ วาสนาอื่น ๆ ก็เกิดนึกขึ้นมา เอ๊ะ ! วันเกิดเราหรืองานบ้านเราถ้าไม่มีเจ้าเซ็นมาร้อง เพลงคุ้มกันจะเบา 1 ไป มันไม่ใหญ่ก็เลยไปเที่ยวติดต่อผู้มีอำนาจวาสนาไปพูดเข้าก็คง เกรงกลัวอำนาจ เขาก็มาร้องเพลงสวดให้ก็เรียกว่าสวด " ดิเกลอ " นี้ละมันกลายเป็น เพลงฮิตขึ้นมา แขกร้องได้ ไทยก็ร้องดี ต่อไปแม้แต่ชาวบ้านธรรมดาอยากจะให้เจ้า เซ็นมาร้องหรือให้พร ก็ไม่ต้องไปตามที่ภูมิจเจ้าเซ็นละ หาเอาข้าง ๆ บ้านนี้แหละ ไทย

ก็ร้องได้ ก็มาร้องเพลงแขกนี้แหละครับอวยพรเพลงแขก อวยพรแค่นั้นจบแล้วมันก็ไม่สะอึกสะใจ มันไม่ได้ดูอะไรกันต่อ ก็เริ่มร้องเพลงไทยนี้แหละ ไปตามเรื่องตามราวในที่สุดก็เอาเรื่องละครนอกนี้ละมาเล่นและก็ตัดแปลง แต่เพื่อให้รู้เป็นยี่เกหรือเป็นติเกรินะ ก็ออกแขกก่อนบอกยี่ห้อไว้ เสร็จแล้วก็จับเรื่อง มีแยกออกเป็นยี่เกบันตน ยี่เก อะไรก็ว่าไปจนถึงยี่เกทรงเครื่องมาจนถึงทุกวันนี้ (ประเสริฐ อนุสร. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่มที่ 8. 2528 : 3195)

รูปแบบการแสดงลิเกป่าจะยึดตามความถนัดของชุมชนตนเองในการนำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนมานำเสนอทั้งการแต่งกาย ภาษาพูด บทร้องมาพัฒนาเล่นกันเสริมเครื่องดนตรีที่มีในท้องถิ่น เล่นเป็นเรื่องเป็นราวอย่างลิเกในกรุงเทพ และมาเล่นกันตามชนบทจึงเรียกการแสดงชนิดนี้ ว่าลิเกป่า ทั้งนี้จากการศึกษาโครงสร้างของการเล่นลิเกในภาคใต้นั้นส่วนใหญ่ นำโครงเรื่องที่มาจากตำนานแขกแดงนำมาเสนอเป็นแบบฉบับกล่าวว่าแขกแดงจากเมืองลัทธิกะตาได้เดินทางมาทางเรือทำการค้าขายตามหัวเมืองชายฝั่งทะเลทางฝั่งตะวันตกของประเทศไทย (ฝั่งอันดามัน) แขกผู้นี้ได้ทำการค้าขายไปตามเมืองต่างๆหลายเมืองจนในที่สุดได้ภรรยาเป็นคนไทยที่อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ต่อมาก็คิดถึงบ้านเมืองของตนและเป็นห่วงพ่อแม่ที่แก่ชรามากแล้วจึงได้เข้าเมือง เพื่อขอพบเจ้าเมือง (ผู้ว่าราชการจังหวัด โดยได้ขอคนงามให้ติดตามไปด้วย 1 คน เจ้าเมืองก็อนุญาต แขกแดงกลับไปบอกยายภรรยาของตนเพื่อให้เตรียมตัวเดินทางไปด้วยกันแต่ยังไม่ยอมไปเพราะเป็นห่วงพ่อแม่ได้เห็นว่าการเดินทางนั้นเป็นระยะทางไกล แขกแดงต้องอ่อนนอนแต่ไม่สำเร็จจนต้องทิ้งขู้งั่งปลอบ ยายหียจึงยอมเดินทางไปด้วยด้วยความจำใจแขกก็สั่งให้ยายลาพ่อแม่พี่น้องตลอดถึงผู้ชม คือ ทั้งแขก ยายหีย คนรับใช้ (เสนา) ผลัดกันว่าลาในระหว่างเดินทาง แขกกลัวว่ายายหียจะเบื่อและเหงาแขกจึงได้ชี้ชวนให้ยายชมความงามของธรรมชาติชมปลาชมกิ้งก่าชมดาว ที่ได้พบเห็นระหว่างทางจนถึงเมืองกัลลัตตา จากนั้นอาจมีเรื่องราวของบทละครท้องถิ่นต่างๆนำมาเสนอต่อซึ่งเป็นแบบ

ฉบับของการละเล่นตามท้องถิ่นนั้นๆนั่นเอง

อย่างไรก็ตามตำนานเกี่ยวกับลิเกป่าั้นจากการศึกษาผู้ศึกษาพบว่ายังมีอีก
หนึ่งตำนานมีการเล่ากันมาว่ามีลักษณะคล้ายกับตำนานของมโนราห์โดยมีความว่า
พระยาชูรินมีธิดาชื่อนางยวนบุตรซึ่งนางยวนบุตรได้เสียดกับท้าวไผวงผู้เป็นพี่ชายใช้
จนครั้นตั้งครรภ์ พระยาชูรินจึงจับตัวทั้งสองและนายเทศผู้เป็นทหารรับใช้ใส่แพลอย
ทะเล แพาได้ไปติดอยู่ที่เกาะสีชังทั้ง3จึงมีชีวิตรอด และได้คิดการละเล่นแก้เหงาขึ้นโดย
ใช้ฝ่าหอย กะลามะพร้าวมาเคาะให้เกิดจังหวะ ครั้นต่อมานางยวนบุตรคลอดลูก
ออกมาเป็นหอยสังข์ 2 ตัว อยู่มาวันหนึ่งหอยสังข์ทั้งสองแอบกระโดดลงน้ำและถูก
ยายทองมีที่กำลังช้อนหอยช้อนขึ้นมาได้ ยายจะนำหอยไปต้มแต่ทารกทั้ง 2 ร้อง
ขอชีวิต ยายจึงเรียกทั้งสองออกมาจากหอยแล้วตั้งชื่อหนุ่มน้อยว่านายเพียร และ
เรียกสาวน้อยว่า นางสร้อยกำพลอง ภายหลังจึงได้พาเด็กทั้งสองไปพบนางยวนกับ
ท้าวไผวงผู้เป็นบิดามารดา และครั้นต่อมาจึงได้ฝึกหัดร้องรำตามแบบที่เกิดขึ้น ใน
เวลาต่อมาพ่อค้าแวะมาที่เกาะสีชังและชื่นชอบการแสดงจึงแจ้งให้พระยาชูรินส่ง
ขันหมากมารับไปเล่นในเมือง (อุดม หนูทอง.ลักษณะไทย) จากตำรานี้แม้จะเป็น
เรื่องเหลือเชื่อแต่ผู้เล่นลิเกป่าได้ยอมรับอย่างจริงจังและบุตรคนที่ได้ปรากฏชื่อใน
ตำนานก็ได้รับการยอมรับนับถือให้เป็นครูต้นของลิเกป่า

จากผลการศึกษาในเรื่องประวัติความเป็นมาของลิเกป่าผู้ศึกษาได้สรุปข้อมูล
ได้ว่า ลิเกป่าเป็นการแสดงพื้นบ้านของชาวบ้านในท้องถิ่นภาคใต้ที่มีมาจากการร้อง
สวดเพลงติเกร์ของพวกแขกเจ้าเซ็นที่เข้ามาอยู่ในกรุงศรีอยุธยาในสมัยก่อน ลิเกป่า
กับลิเกภาคกลางมีต้นเค้าเดียวกันเนื่องด้วยมีขนบในการแสดงเหมือนกันคือการ
ออกแขกและคำว่าลิเกมาจากรากศัพท์เปอร์เซียร์ คือ "ติเกร์" สันนิษฐานว่าการแสดง
ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นมาจากมลายูเนื่องด้วยมีการใช้เครื่องดนตรีเหมือนกันในการแสดง
ของชาวมลายูคือ "กลองราบานา " ตำนานของลิเป่ามีการวิเคราะห์ได้ว่ามีปรากฏอยู่

ด้วยกันทั้งสิ้น 3 ตำนาน คือ นางหอยแครง แยกแดง และ ตำนานของนางยวน
องค์ประกอบของการแสดง

องค์ประกอบในการแสดงลิเกป่าประกอบด้วย ผู้แสดง เครื่องแต่งกาย เครื่อง
ดนตรี บทร้อง และโรงลิเกป่า

ผู้แสดง ลิเกป่าคณะหนึ่งจะมีประมาณ 13-18 คนทั้งผู้แสดงและนักดนตรีทำ
หน้าที่ลูกคู่ 5-6 คนและที่เหลือเป็นนักแสดงที่เหลือรับบทบาทในการแสดงตามนิยาย
ที่แต่ละคณะหยิบยกมาเล่น ตัวแสดงหลักประกอบด้วย แยกแดง ยายหี และเสนา

เครื่องแต่งกาย การแต่งกายของลิเกป่าแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ แยกแดง
ยายหี เสนา และ ตัวละครประกอบ

แยกแดง แต่งกายจะเลียนแบบตามแขกอินเดียผสมกับมุสลิมเครื่องแต่งกาย
เท่าที่พอจะหาเสื้อผ้าได้ไม่ยึดตามรูปแบบ ประกอบด้วย กางเกงขายาว ผ้าโสร่งพับ
เพียงเข้านุ่งไว้ข้างนอกเรียกว่า "กาอัน" สวมเสื้อเชิ้ตแขนยาวสีขาวแล้วสวมทับด้วย
เสื้อนอกสีดำ สวมหมวกแบบอิสลามเรียกว่า "หมวกหนึบ" สวมสร้อยคอลูกประคำไว้
หมวดเครารุงรัง แต่งหน้าตาให้ดูเข้มแบบแขกทั่วไป

แยกแดง

ยายี แต่งกายแบบหญิงไทยมุสลิมภาคใต้ หรือ แบบผู้หญิงมุสลิมทั่วไปคือ สวมเสื้อที่ชาวไทยมุสลิมจังหวัดตรังเรียกว่า "เสื้อหยอหย่า" เป็นเสื้อที่ตัดเย็บด้วย ลูกไม้ทั้งตัวเข้ารูป ตัวเสื้อยาวถึงขา แขนยาว คอสี่เหลี่ยมเล็ก นุ่งโจร่งปาเต๊ะมีวลาย สดใส โปกศีรษะ หรือจะแต่งกายแบบผู้หญิงทั่วไปก็ได้จะเป็นเสื้อเข้ารูปคอกลมแขน กระบอก ตัดเย็บด้วยผ้าพื้นสีต่าง ๆ ส่วนผ้านุ่งจะใช้โจร่งปาเต๊ะหรือผ้านุ่งลายไทย คลุมศีรษะด้วยผ้าบางให้โผล่แต่หน้า สวมเครื่องประดับต่างหู สร้อยคอ กำไล แต่งหน้า ปกติทั่วไป ยายีเป็นตัวละครที่เด่นจึงต้องพิถีพิถันในการแต่งการเพื่อดึงดูดความ สนใจจากผู้ชม

ยายี

เสนา เป็นตัวตลกของเรื่องแต่งตัวตามสบายแบบชาวบ้านบทเพื่อให้ดูตลก ขบขันอาจจะนุ่งโจร่งไม่สวมเสื้อ หรือสวมกางเกงสวมเสื้อมีผ้าผูกคอ สวมหมวก ไล่ถุงเท้า และมีการแต่งหน้าคือแป้งให้หน้าขาว วาดคิ้ว เขียนปาก เมื่อเห็นแค่เพียง การแต่งกายก็จะเรียกเสียงหัวเราะได้ทันที

เสนา

ตัวละครประกอบ การแสดงส่วนใหญ่จะแสดงเกี่ยวกับละครจักร ๆ วงศ์ ๆ และ นิยายพื้นบ้าน ตัวละครจะแต่งไปตามเนื้อเรื่องที่มีการหยิบยกนำมาเล่น การแต่งกาย ในสมัยก่อนจะเป็นการแต่งกายที่พิถีพิถันเนื่องจากใช้ในการแสดงที่เป็นที่นิยมใน สมัยนั้นแตกต่างกับปัจจุบันที่ใช้แสดงในยามว่างเพื่อความสนุกสนานไม่ได้แสดง เป็นอาชีพอย่างจริงจัง (ชวาลา จินดาพอง. 2533)

เครื่องดนตรี ดนตรีประกอบในการแสดงลิเกป่ามี 2 ชุดคือ ชุดธรรมดา และชุดใหญ่

ชุดธรรมดา

1. รำมะนา หรือ โทน 3 ใบ ขนาดใหญ่ 2 ใบ ขนาดเล็ก 1 ใบ
2. โหม่ง 1 คู่
3. นิ่ง 1 คู่
4. ขลุ่ย หรือ ปี่ไฉน 1 เล่า
5. กรับ 1 คู่

ชุดใหญ่

1. รำมะนา หรือ โทน 4 ใบ ขนาดใหญ่ 1 ใบ ขนาดกลาง 1 ใบ ขนาดเล็ก
2. โหม่ง 1 คู่

3. นึ่ง 1 คู่
4. ชอด้วง 1 คัน
5. กรับ 4 คู่
6. ปี่ 1 เล่า
7. อาจมีระนาดเอกประสมด้วยก็ได้ (วิภาดา เพชรโชติ. 2551)

รำมะนา

บทร้อง การแสดงลิเกป่ามีบทบาทเหมือนการแสดงละคร มีคำพากษ์ คำเจรจา ซึ่งมีแบบแผนในการแสดงระบุไว้ ดังนี้

ไหว้ครู เป็นการร้องเคารพครูและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แล้วอันเชิญมาพิทักษ์คุ้มครองคณะลิเกป่าใช้ ทำนองเพลงเช่นเดียวกับการว่าดอกไม้

(คำร้อง) บิดรมารดา พิทักษ์รักษา ใต้รอดตัว (ข้า)

เมตตาการุญ ยกพระคุณไว้เหนือหัว ยกพระคุณไว้เหนือหัว

(รับ) โอมพร้อมมหาพร้อม มานั่งห้อมล้อม ทั้งซ้ายขวา (ข้า) ราชครูทั้งหก ยก
ไว้เหนือเกศา ยกไว้เหนือเกศา

สำหรับครูลิเกปาที่นับว่าเป็นครูต้นดั้งเดิมคือ "นางยวน" ตามตำนานเล่าคล้าย
ตำนานโนราแต่สาระต่างกันมีความว่า นางยวนเป็นธิดาพระยาชูริน วันหนึ่งเกิดได้
เสียดกับท้าวไพลงผู้เป็นพี่จึงถูกบิดาขับไล่อลอยแพไปจากเมืองพร้อมพี่ชายและนายเทศ
ซึ่งเป็นคนรับใช้ แพลอยไปติดเกาะแห่งหนึ่ง ณ เกาะแห่งนี้นางได้คิดการละเล่น
ชนิดนี้ขึ้นและสอนให้นายเพียรและนางสร้อยกำพลองผู้เป็นบุตร และธิดาสืบมา
ภายหลังพระยาชูรินได้รับบุคคลทั้งหมดกลับเข้ามายังเมือง บทไหว้ครูที่กล่าวถึง
นางยวน ดังบทตัวอย่าง

ข้าไหว้ นางยวน ได้ชักได้ชวน หัดร้องรำ (ข้า)

คืนนี้ลูกยา ขอเชิญแม่มา แม่งามขำ

ขอเชิญแม่มา แม่งามขำ

การไหว้ครูกับการว่าดอกร บางคณะว่าไปพร้อม ๆ กันเลยก็มี เช่น

(ไหว้ครู) คำแล้วเชิญครู มาอยู่เหนือเกล้าเกศา (ข้า) ราชครูของน้อง

ลอยแล้วลอยล่อง กันเข้ามา ลอยแล้วลอยล่อง กันเข้ามา

(ว่าดอกร) เจ้าช่อมะกอก พี่รักเจ้าดอกร ยังไม่ไป (ข้า) รักน้องแต่น้ำใจ

ไม่ที่ใช้ใคร ไปขอให้ ขอให้น้องเฝ้าไปขอให้

บอกชุด เป็นการร้อง การเล่าเรื่องจากนิยายต่างๆ เรื่องสั้นๆ และบอกกล่าวให้
ผู้ชมทราบว่า ผู้ชมประสงค์จะชมเรื่องใด คณะลิเกจะได้จัดเสนอให้ชม แต่ต่อมากการ
เล่นทำนองนี้เลิกไปคงเหลือบอกชุดไว้ตามธรรมเนียม

ตัวอย่าง การบอกชุดของลิเกป่าจรัสศิลป์

ชุดที่หนึ่ง ผมจะออกแขกแดงเอเยเป็นผู้จัดแจงเองเอเยแทงเพกาแทงแล้ว..รอ
รำหนอยเอเยมานาหรือรอรำหนอยเอเยมานาเข้าท่าถ้าข่มกันตาเจ้าข้อมาลีเอเอเอเยเอ
เอเยเองเอเย

ชุดที่สอง ผมจะออกแขกเทศเป็นผู้วิเศษเองเอเยเทศของลังกาจัดแจงแต่งองค์
ไปลงแพกาแต่งองค์ไปลงแพกาไปขายค้าที่หน้าเมืองไทยเอเอเอเยเอเอเยเองเอเย

ชุดที่สาม ยังไม่งามดีเอเยเรื่องภัยมณีเองเอเยศรีสุวรรณชวนพี่ชวนน้องไปนอน
กลางไพรวัลย์พี่น้องพี่น้องไปนอนกลางไพรวัลย์..มีนางกุมภพันมาลักพาเอาไป

ชุดที่สี่ ยังไม่สิ้นสุดเล่นเอเยเรื่องโคบุตรเองเอเยพอสำใจมาใช้สาลีกามาขับพา
ลักไป ใช้สาลีกามาขับพาลักไป ไปถึงนางใหญ่อำพันเทวีเอเอเอเยเองเอเยเองเอเย

ชุดที่ห้า จะออกพม่าเองเอเยมองอาชาไรไปตีกลองยาวกล่าวเป็นเพลงไทย
กลองยาวกลองยาวกล่าวเป็นเพลงไทย นายโหม่งชาไรเป็นคนชำนาญ..เอเอเอเยเอ
เอเยเองเอเย

ชุดที่หก เองเอเยเอเยเจิงเม้ยเจิงมีมังกลายานามันนามันขายยังนาไปขายค้าที่
หน้าเมืองไทยตกมอญมาถึง

ชุดที่เจ็ด ยังไม่เหม็ดหมดเล่นเรื่องพระรถชักชวนเมรีหนอยหรือธิดาไปชมสวน
สำให้สำราญใจ

ชุดที่แปด นั้นจะเล่าเรื่องเอเยอย่าโกธอย่าเคื่องแก่พระทัยมาเล่นเรื่องร้าน
ทองน้องเอเยพองใจ สำนเอเยสำนทองน้องเอเยพองใจมาพามาลัยไปชมสวนเผ่าเอเอ
เอเยเอเอเยเองเอเย

ชุดที่เก้า เรื่องพระวรรณหงส์เองเอเยเหนือตอกม้วยบรรลัยมาส่งสารนางแก้วที่
เล่นตามไปนางเกศนางเกศเสียงแผดตามไปไปถึงนางใหญ่อำพันเทวี

ชุดที่สิบ ประดิษฐ์แต่งตั้งเองเอเยพี่น้องมานั่งเอเยฟังเรื่องไรจะฟังคำแขกหรือว่า
คำไทยคำแขกคำแขกหรือว่าคำไทยจะฟังเรื่องไรละญาติกาเอเองเอเอเอเย

ชุดที่สิบเอ็ด ผมจะขอคำขอออกไอล่าเองเออัยทั้งพาราเป็นพระจิ้นน้อยเองเออัย
เข้ามาจิ้นน้อยจิ้นน้อยเองเออัยเข้ามา มาจากพาราให้พี่น้องฟัง

ชุดที่สิบสอง เล่นเรื่องสายบัวเองเออัยมีฤทธิ์น่ากลัวเองเออัยขอบุญเรื่องลักนาง
แวนแก้วพาไปจากเมือง แวนแก้วแวนแก้วพาไปจากเมืองบิดาแค้นเคืองยกพลตาม
ไป

ครบสิบสองชุดสมสุติไหวแล้วเองเออัยขอให้คลาดแคล้วเองเออัยเหมือนกับคำว่า
พวกเราทั้งหลายเร่งลงรามะนา ทั้งหลายทั้งหลายเร่งลงรามะนาให้แขกชวาออกมา
ทันใด

ออกแขกแดง เป็นเรื่องตามธรรมเนียมที่ทุกคณะแสดงเนื้อเรื่องในตอนนี
เหมือนกันหมด เนื้อเรื่องมีว่า เข้าตรู่วันหนึ่ง นำเรือมาจอดเทียบที่ ได้พบเจอกับ
เสนาพุดจากันไม่รู้เรื่อง เสนาจึงได้นำความไปทูลเจ้าเมือง เจ้าเมืองออกมาพบแขก
แดงทราบความว่าจะขอลูกเรือสักคน เพื่อเดินทางกลับเมือง เจ้าเมืองจึงยกเสนาให้
ไปกับแขก แล้วจึงได้พาเสนาไปจัดแจงเอาของขึ้นเรือและได้พานางยาหยีผู้เป็น
ภรรยากลับไปยังบ้านของตนที่เคยจากมา แรกนางไม่ยอมไปด้วยแต่แขกอ้อนวอน
จนนางยอมเดินทางมาด้วย และได้กล่าวลาพ่อแม่ ลังลาเครื่องใช้ไม้สอย บ้านเรือน
ห้องหอดตลอดจนผู้คนแล้วไปลงเรือ ระหว่างได้ชมเกาะ ชมทะเล ชมดาวจนถึงเมือง
(เจริญ ศรประดิษฐ์. 2551) ตัวอย่างบทร้อง

ตัวอย่าง การออกแขกของลิเกป่าพันปี

(คำร้อง) ปีกินั้นหนา..ลาลาลา..จาลาลา..เอเลวะกาต้า...กอไ่ก่กอกา....บิน
หลามาแล

(ลูกคู่) เอ..ลาเอहनอย..ตาลาहनอย...นอยहनอย..นอยहनอย..ละ
นอยहनอย..ละเอ้อเหอ..นอยहनอย..นอยहनอย..ละนอยहनอย

(คำร้อง) ปีกินั้นหนา..ลาลาลา..ลาลาลาลา...เอเลวะกาต้า...แขกมารำ
ให้หรั่งแล

(ลูกคู่) เอ..ลาเอहनอย..ตالاहनอย...นอยहनอย..นอยहनอย..ละ
นอยนอย..เอ็งเอย..ละเอ้อเหอ..เอ็งเอย

(คำร้อง) อะไรกระดุกกระดิก....เอเลเวกาต้า...สระอิ..สระอา...สระเอ

(ลูกคู่) เอ..ลาเอहनอย..ตالاहनอย...นอยहनอย..นอยहनอย..ละ
นอยนอย..เอ็งเอย..ละเอ้อเหอ..เอ็งเอย

(คำร้อง) อะไรกระดุกกระดิก....เอเลเวกาต้า...สระอิ สระอา....สระเอ

(ลูกคู่) เอ..ลาเอहनอย..ตالاहनอย...นอยहनอย..นอยहनอย..ละ
นอยนอย..เอ็งเอย..ละเอ้อเหอ..เอ็งเอย

โรงลิเกป่า การปลูกโรงลิเกป่าสามารถทำขึ้นได้ง่าย 1 ด้วยวัสดุพื้นบ้านที่หาง่าย เช่น ไม้ไผ่ ไม้หมาก ทางจาก ทางมะพร้าว โดยจะมีการยกโรงขึ้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาด

ประมาณ 4-6 x 10-18 เมตร หลังคาเป็นแบบเพิงหมาแหงนหรือแบนราบ มุงหลังคาด้วยตับจากทางมะพร้าว หรือผ้าเต็นท์ ส่วนของโรงประกอบด้วย 2 ส่วนต่อเนื่องกัน ส่วนหน้าจะใช้เป็นเวทีในการแสดง จะปล่อยให้โล่งทั้ง 3 ด้าน ส่วนหลังโรงจะใช้นที่พักผ่อนและแต่งตัวของนักแสดงระหว่หน้าและส่วนหลังจะมีผ้าม่านกัน เช่นเดียวกับม่านโนรา (มาลี แก้วละเอียด. 2551)

โอกาสในการแสดง

ลิเกป่าจะทำการแสดงในทุกโอกาส ไม่ว่าจะเป็นงานรื่นเริง เช่น งานบวช นาค งานแต่งงานบ้านใหม่ งานประจ่างานอนุรักษ์ และ เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน งานเฉลิมฉลองพิธีการต่าง ๆ และ ยังมีการแสดงในงานศพงานกำบังต่างๆ อีกด้วย ในปัจจุบันมีการแสดงภายในหมู่บ้านแต่ไม่ได้แพร่หลายเหมือนเมื่อก่อน เนื่องด้วยลิเกป่าไม่มีการพัฒนาตนเองและอีกประเด็นหนึ่งคือมีการละเล่นชนิดอื่น

เข้ามาแทนที่ซึ่งทำให้ผู้คนส่วนมากหันไปให้ความสนใจกับการแสดงชุดอื่น แต่ก็มีส่วนน้อยที่สนใจในการแสดงลิเกป่าและร่วมอนุรักษ์ศิลปะการละเล่นชนิดนี้ไว้

วิธีการขั้นตอนในการแสดงงานรื่นเริงจะเหมือนกันทุกครั้งแต่ในการแสดงบางงานจะมีวิธีการแตกต่างออกไปบ้างแรก

ประเภทแรก คือ งานศพในสมัยก่อนลิเกป่ามักไม่ค่อยไปแสดงถ้าหากในคณะไม่มีศาสตร์ที่เก่งกล้าที่จะทำพิธีให้เพราะถือว่าความจัญไรหรือผีสง่าต่างๆ จะเข้ามารบกวนลิเกป่าจึงต้องมีการทำพิธีปัดรังควานเสกคาถาทำน้มนมดัดประพรมในโรงและให้ผู้แสดงตีหมากก่อนแสดงเชื่อกันว่าจะทำให้การแสดงดำเนินไปได้ด้วยดี โดยในปัจจุบันความเชื่อดังกล่าวได้คลี่คลายลงไปมากงานศพก็สามารถแสดงได้อย่างปกติ แต่ก็ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการพรมน้มนมดัดอยู่บ้าง เพื่อป้องกันสิ่งธรรมชาติที่มองไม่เห็นและเพื่อความสบายใจความเชื่อเกี่ยวกับการปลุกโรงแสดงในงานยี่ดถืออยู่คือจะไม่หันหน้าโรงลิเกไปยังหน้าอุตุ (ด้านหัว - ท้ายโรงศพ) ถือว่าผีจะแรงถ้าเกิดเสียดจัญไรขึ้นโรงแล้วจะไม่สามารถแก้ไขได้

ประเภทที่สอง คือ งานแก้บนแก้หมอย การบนบานศาลกล่าวเป็นสิ่งที่ควบคู่กันไปวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน โดยเชื่อว่าสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ เช่น ผีสง่า เทวดาหรือสิ่งที่มองไม่เห็นตัวมีอำนาจเหนือคน สามารถบันดาลสิ่งดีหรือร้ายให้ก็ได้ คนจึงเกิดความกลัวและจำเป็นต้องมีการบนบานศาลกล่าว ให้สิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านั้นมาขจัดปัดเป่าความทุกข์ต่าง ๆ ให้เมื่อประสบความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนา ก็จะมีการแก้บน หรือ แก้หมอยขึ้น โดยเนปะมะหรรสพพื้นเมืองภาคใต้หลายชนิดที่มีความเชื่อว่ามีครุหมอรักษาอยู่ เช่น โนรา หนังกะลุม และ ลิเกป่า เป็นต้น การบนบานจึงมักรับมหรสพเหล่านี้มาแสดง เชื่อว่ากลุ่มหมอจะทำให้เกิดผลสำเร็จได้ดังต้องการ ลิเกป่าก็เป็นการแสดงชนิดหนึ่ง

คนมักนิยมบนบานกันและต้องมีการแก้บนในภาษาท้องถิ่นภาคใต้เรียกกันว่า แก้หมอยมี 2 ชนิดคือ หมอยปาก เป็นการบนบานด้วยปากเปล่า และ หมอยหอ

เป็นการขนานด้วยการเขียนสิ่งขนานไว้ในกระดาษแล้วนำไปห่อรวมกับหมากพลู 3 คำ ผูกไว้ในส่วนใดส่วนหนึ่งของบ้านถือว่ามีความขลังกว่าเหมยปาก วิธีการแก้มหรือทั้งสองนี้คล้ายกันแต่เหมยห่อจะมีขั้นตอนมากกว่า

ขั้นตอนในการแสดงลิเกป่า

- การลงโรง
- การว่าดอ
- การไหว้ครู
- การบอกชุด
- การออกแขก
- การบอกเรื่อง
- การแสดงเรื่อง
- การลาโรง

การลงโรง การลงโรงหรือโหมโรงเป็นการบอกกล่าวให้ผู้ที่มาชมการแสดงได้รู้ว่าการแสดงลิเกป่ากำลังจะเริ่มต้นขึ้นแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นการบอกให้นักแสดงเตรียมความพร้อมก่อนทำการแสดงอีกด้วย การลงโรงเริ่มต้นโดยจะมีลูกคู่และนักดนตรีมานั่งล้อมวงบริเวณหน้าเวทีแสดงแล้วบรรเลงดนตรี บทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงส่วนใหญ่เป็นเพลงไทยเดิม ได้แก่ เพลงพัดชา เพลงลาวสามเตีจ เพลงเขมรปี่แก้ว เพลงเขมรปากท่อ เพลงจีนแฉะ เพลงลาวดวงเดือน เพลงชายคลั่ง เพลงสุดสงวน เพลงนางครวญ เพลงสะบัดสะบั้ง เพลงเขมรพวง เพลงชะนีร้องไห้ เหล่านี้เป็นต้น

การว่าดอ เป็นการเริ่มร้องหลังจากลงโรงเรียบร้อยแล้วการว่าดอเป็นการผลัดกันร้องทีละคน เมื่อผู้ร้องร้องจบแต่ละตอนแล้วลูกคู่ที่นั่งอยู่จะมีการรับในท่อนท้าย เนื้อหาของบทร้องส่วนใหญ่จะเป็นการชมความงามของหญิงสาว การบอกกล่าวเรื่องราวที่เกิดขึ้นในชุมชน เป็นต้น

การไหว้ครู เป็นการระลึกถึงพระคุณของครูอาจารย์ที่เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา สำหรับการแสดงในแขนงนี้ การไหว้ครูยังกล่าวถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พระคุณของบิดา มารดาและผู้ที่ยกย่องช่วยเหลืออื่น ๆ ในการแสดงรวมไปถึงชีวิตประจำวันอีกด้วย ในการไหว้ครูส่วนใหญ่จะใช้ทำนองเพลงเดียวกับการว่าดอกไม้และมีบางคณะที่นำการ ไหว้ครูและการว่าดอกไม้กล่าวพร้อมๆกันเพื่อประหยัดเวลา

การบอกชุด เป็นการขบร้องหลังจากที่การไหว้ครูเสร็จ ผู้ร้องและลูกคู่จะนั่งเป็น วงกลมร้องบอกชุดจะมีผู้ผลัดกันบอกและผลัดกันรับเปลี่ยนกันไปจนครบทั้ง 12 ชุด การบอกชุดมีทั้งหมด 12 ชุดสามารถดัดแปลงการบอกชุดได้แล้วแต่ความเหมาะสม ของเวลาในการแสดง

การออกแขก เป็นขั้นตอนสำคัญในการแสดงถือเป็นหัวใจของลิเกป่าก็ว่าได้ เพราะก่อน จะทำการแสดงเรื่องต่างๆต้องมีการออกแขกให้จบก่อน โดยการออก แขกจะมีแขกออกมาต้อนรับในสมัยก่อนใช้ตัวแขกขาวในการออกแขกแต่ ปัจจุบันส่วนใหญ่จะใช้แขกแดงในการออกแขก การแต่งกายแต่งเป็นแขกแดง ต้น ตามจังหวัดระยองเรียกว่า "ต้นสามขา"หรือบางคณะมีลักษณะการเต้นที่พิเศษ เรียกว่า "ต้นกระตุกมาน"โดยใช้ม่านหรือนากเป็นส่วนประกอบ

การบอกเรื่อง เป็นการแสดงหลังจากออกแขกเสร็จแล้วตามธรรมเนียม การ บอกจากการบอกกล่าวให้ผู้ชมทราบว่า จะแสดงเรื่องอะไร ลักษณะการดำเนินเรื่อง เกิดขึ้นที่ไหน และมีความเป็นไปอย่างไร

การแสดงเรื่อง เป็นการนำเสนอเรื่องราวตามเค้าเรื่องที่ได้กำหนดไว้ในการ แสดงต้องอาศัยทักษะและไหวพริบในการแสดงเพราะการแสดงจะมีบทร้อง บท บรรยาย และบทเจรจาประกอบกัน ในการแสดงเรื่องนี้มีลักษณะเหมือนกับการแสดง ละครทั่วไปมีการเปลี่ยนฉาก มีการใช้เพลงดนตรีในการประกอบเรื่องราวเพื่อให้เกิด อรรถรสในการชมการแสดง

การลาโรง เป็นการแสดงลิเกป่าชั้นตอนสุดท้าย ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที หลังจากการเล่นเรื่องจบลง สำระสำคัญของลาโรงเป็นการบอกกล่าวที่มาของคณะการแสดง โอกาสในการรับงานแสดง และในโอกาสต่อไปคณะนี้จะทำการแสดงที่ไหน ในการนี้นอกจากนี้บอกลาเจ้าภาพและกล่าวขอบคุณที่รับคณะนี้มาแสดงอีกด้วย (เจริญ ศรประดิษฐ์. 2551)

สรุปบท

การแสดงพื้นบ้านภาคใต้เป็นการแสดงที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์หลักคือใช้ให้ผ่อนคลายทางจิตใจภายหลังจากการว่างงาน การแสดงจะสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม ซึ่งการแสดงพื้นบ้านภาคใต้แบ่งออกเป็น 2 วัฒนธรรมคือ วัฒนธรรมไทยพุทธ และ วัฒนธรรมไทยมุสลิม

ลิเกป่าเป็นมหรสพการแสดงพื้นบ้านทางภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทยมีชื่อเรียกที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น เช่น ลิเกป่า ลิกแขกแดง ลิเกรามะนา ลิเกใต้มีผู้กล่าวไว้ว่าลิเกป่า เกิดขึ้นมาจากการร้องเพลงดิเกร์ ซึ่งมีรากศัพท์มาจากเปอร์เซียเป็นบทสวดที่ใช้สวดสรรเสริญพระเจ้าแขกเจ้าเซ็นที่ได้รับพระราชูปถัมภ์จากพระมหากษัตริย์ของไทยในโดยเกิดการสวดแต่แขกเ็นผู้เป็นเจ้าของ และ ต่อมาจึงได้มีการสวดให้แก่พระมหากษัตริย์เทศกาลต่างๆเพราะถือว่าเป็นสิริมงคล คนไทยได้เห็นจึงชื่นชอบและนำมาร้องดัดแปลงเป็นของคนไทยในปัจจุบัน ตอนแรกก็มีการร้องเป็นภาษาแขกแต่พักหลังเพี้ยนมาเป็นของไทยอย่างสมบูรณ์

ลิเกป่ากับลิเกภาคกลางได้มีการกล่าวไว้ว่า เป็นการแสดงที่มีต้นเค้ามาจากที่เดียวกันและมีความหมายคล้ายคลึงกันคือการร้องสวดสรรเสริญพระเจ้า และเนื่องด้วยการแสดงลิเกและลิเกป่ามีขนบ และขั้นตอนของประการเหมือนกันคือการออกแขกแดง

ตำนานลิเกป่าจากการศึกษามีทั้งหมด 3 ตำนานได้แก่ ตำนานแรกคือ ตำนานนางหอยแครง สรุปลความว่ามีกษัตริย์ได้ออกไปชมทะเลและได้ทรงทอดแห ปรากฏว่าติดหอยแครงตัวใหญ่ขึ้นมาภายในมีผู้หญิงสวยมากเรียกชื่อนาง หอยแครง ทั้งสองได้เกี่ยวพาราศิกันและพากันกลับเมือง ตำนานที่ 2 คือตำนาน ตำนานของแขกแดงคือเรื่องราวของแขกแดงที่เล่นอยู่ในคณะลิเกป่าปัจจุบัน สรุปลความว่ามีแขกจากอินเดียมาอยู่เมืองไทยทำการค้าขายและได้มีภรรยาชื่อว่า ยายี ต่อมาแขกแดงต้องการกลับไปเยี่ยมบิดามารดาที่บ้านเกิดจึงได้ชวนยายีไปด้วย แต่ยายีไม่ไปจึงได้มีปากเสียงกันจนทำ

ให้ยายีเดินทางไปด้วย ระหว่างทางมีการชมเกาะ ชมปลา ชมดาวและถึงอินเดียใน เช้าวันรุ่งขึ้น ตำนานที่ 3 ลักษณะคล้ายกับตำนานโนรา สรุปลความว่า มีกษัตริย์ พระองค์หนึ่งนามว่าพระยาชูรินมีธิดาชื่อนางยวน บุตร โดยนางยวน บุตรได้เสียกับ ท้าวไผวงผู้เป็นพี่ชายใช้จนครั้งตั้งครรรภ์ พระยาชูรินจึงจับตัวทั้งสองและนายเทศผู้ เป็นทหารรับใช้ใส่พลอยทะเล แปะได้ไปติดอยู่ที่เกาะสีชังทั้ง 3 จึงมีชีวิตรอดและได้คิด การละเล่นแก้เหงาขึ้นโดยใช้ฝ่าหอย กะลามะพร้าวมาเคาะให้เกิดจังหวะ ครั้นต่อมา นางยวน บุตรคลอดลูกออกมาเป็นหอยสังข์ 2 ตัว อยู่มาวันหนึ่งหอยสังข์ทั้งสองแอบ กระโดดลงน้ำและถูกยายทองมีที่กำลังช้อนหอยช้อนขึ้นมาได้ ยายจะนำหอยไปต้ม แต่ทารกทั้ง 2 ร้องขอชีวิต ยายจึงเรียกทั้งสองออกมาจากหอยแล้วตั้งชื่อหนุ่มน้อยว่า นายเพียร และ เรียกสาวน้อยว่า นางสร้อยกำพลอง ภายหลังจึงได้พาเด็กทั้งสองไป พบนางยวนกับท้าวไผวงผู้เป็นบิดามารดา และครั้นต่อมาจึงได้ฝึกหัดร้องรำตาม แบบที่เกิดขึ้น ในเวลาต่อมาพ่อค้าแวะมาที่เกาะสีชังและขึ้นขอรับการแสดงจึงแจ้งให้ พระยาชูรินส่งขันหมากมารับไปเล่นในเมือง

องค์ประกอบของการแสดงลิเกป่า ได้มีมีองค์ประกอบหลักในการแสดง

ส่วนที่ 1 ผู้แสดงในคณะจะประกอบด้วยนักดนตรี และนักแสดง จะมี ด้วยกัน 10-15 คน

ส่วนที่ 2 คือเครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายตัวละครมีตัวละครหลัก 3 ตัว คือ แยกแดง ยายี และ เสนา

ส่วนที่ 3 คือเครื่องดนตรีประกอบการแสดง

ส่วนที่ 4 คือบทร้อง หรือบทที่ใช้ในการแสดง

ส่วนที่ 5 คือ โรงลิเกป่า

โอกาสที่ใช้ในการแสดงลิเกป่า ผลการศึกษาสามารถแบ่งได้ 3 โอกาสได้แก่

1.โอกาสในการแสดงงานรื่นเริง งานบุญ งานบวช

2.โอกาสในการแสดงงานศพ หรือ หน้าศพ

3.โอกาสในการแสดง งานแก้บน แก้หมอย

ขั้นตอนและการแสดงลิเกป่าโดยทั่วไปนั้นมีขนบและธรรมเนียมคล้ายๆกันซึ่งจะนิยมแสดงตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ การลงโรง การว่าดอกร การไหว้ครู การบอกชุด การออกแขก การบอกเรื่องการแสดงเรื่อง และการลาโรง

บทที่ 4

ก่อนสิ้นตำนาน เล่าขานลิเกป่า

การแสดงลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนที่จะนำเสนอในบทนี้จะกล่าวถึงหัวข้อที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียน องค์ประกอบของการแสดง และ ขั้นตอนและรูปแบบของการแสดงลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียน ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษาไว้ ดังนี้

- ประวัติลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียน
- องค์ประกอบในการแสดง
- ขั้นตอนและรูปแบบการแสดง
- สรุปบท

โดยมีรายละเอียดการศึกษา ดังนี้

ประวัติลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียน

ลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนเป็นคณะลิเกป่าที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2530 ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 3/1 หมู่ 2 ตำบลทุ่งกระบือ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง โดยมี นายด้วน คลองดี เป็นเจ้าของคณะ การก่อตั้งคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียนเป็นการก่อตั้งขึ้นเพื่อสืบทอดคณะลิเกป่าต่อจาก คณะกุ่มทองคลองปะเหลียน โดยมี นาย กุ่ม คลองดี ผู้เป็นบิดาได้ก่อตั้งขึ้นในอดีตเมื่อปี พ.ศ.2480การก่อตั้งคณะลิเกป่าคณะ กุ่มทองคลองปะเหลียนจากการให้สัมภาษณ์ของนายด้วน คลองดีได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในสมัยนายกุ่ม คลองดี ลิเกป่าเข้ามามีบทบาทกับคนในชุมชนสมัยก่อนมีการเล่นลิเก ป่ากันโดยทั่วไปแต่ไม่มีการรวบรวมก่อตั้งขึ้นเป็นคณะจะมีเพียงการเล่นเพื่อผ่อนคลายหลังเสร็จภารกิจจากการทำงาน ภายหลังจึงมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแสดงเป็น อาชีพเสริมและได้ก่อตั้งเป็นคณะลิเกป่าขึ้นชื่อว่าคณะลิเกป่า

คณะกุ่มทองคลองปะเหลียน ภายหลังนายกุ่ม คลองดีได้เสียชีวิตลง ในช่วง ภาวะเศรษฐกิจซบเซาทำให้นักแสดงในคณะลิเกป่าในตอนนั้นต่างแยกย้ายกันไป

ประกอบอาชีพเสริมอย่างอื่น ทำให้ลีเกป่าในชุมชนบ้านคลองปะเหลียนซบเซาลง เป็นระยะเวลาปีกว่า ต่อมานายด้วน คลองดีได้มีความคิดที่จะอนุรักษ์ศิลปะการแสดง ชนิดนี้ไว้เนื่องด้วยคิดว่าเป็นศิลปะการแสดงที่มีมาตั้งแต่ต้นยังเด็กๆ และไม่อยากจะให้ สูญหายไปจึงได้ฟื้นฟูการเล่นลีเกป่าที่บ้านคลองปะเหลียนขึ้นอีกครั้ง

การก่อตั้งคณะลีเกป่าบ้านคลองปะเหลียนในระยะแรกเริ่มเกิดขึ้นโดยนายด้วน คลองดี เป็นแกนนำของคนในชุมชนทำให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อก่อตั้งเป็นลีเกป่า คณะบ้านคลอง ปะเหลียนเจตนารมของการก่อตั้งคณะคือ การอนุรักษ์ สืบสาน และเผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านลีเกป่าโดยได้นำเอาขนบการแสดงลีเกป่าในอดีตมาเป็นรูปแบบเพื่อการสานต่อยุวชนรุ่นหลัง เอกลักษณะที่โดดเด่นของการแสดง ลีเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนคือ มีayahี 2 คนในการแสดงซึ่งแตกต่างจากคณะ อื่นที่ใชyahีในการแสดงเพียงคนเดียว ส่วนองค์ประกอบต่างๆ ของเครื่องดนตรีและ บทร้องก็ยังคงมีความโดดเด่นอีกด้วยเพราะเป็นการนำบทลีเกป่าในอดีตที่เป็นแบบ นิบบมาใช้แสดงในปัจจุบัน อีกทั้งยังใช้รำมาเป็นเครื่องดนตรีหลักในการแสดง และ ปรับใช้เอาคีย์บอร์ดเข้ามามีบทบาทในการแสดงอีกด้วยเพื่อเพิ่มความไพเราะทั้งเป็น เอกลักษณะของคณะ ในส่วนของลักษณะการแสดงจะมุ่งเน้นถึงสาระมากกว่าความ ตลกขบขันกล่าวคือ มีการไหว้กล่าวผู้มีพระคุณ พระเจ้าแผ่นดิน ผู้นำประเทศ ผู้ว่า ราชการจังหวัด ทั้งผู้ว่าการอำเภอ ส.ส. ส.จ. ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ตลอดจนผู้แทน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก่อนการทำการแสดง ลักษณะการแสดงจะต่างจากคณะ อื่นตรงที่การแสดงจะมุ่งเน้นเนื้อหาสาระมากกว่ามุขตลกไปก่หากมีเวลาในการ แสดงน้อยก็จะตัดทอนการแสดงในส่วนขอเนื้อหาให้พอเข้าใจไม่นิยมตัดทอนใน ส่วนตอนต้น และตอนท้าย ทั้งนี้เพื่อไม่ให้การแสดงลีเกป่าสูญหายทางคณะจึงได้มีการ ถ่ายทอดการแสดงให้กับยุวชนรุ่นหลังเพื่อสืบทอดต่อมา ลีเกป่าคณะบ้านคลอง ปะเหลียนทำการแสดงในโอกาสต่างๆ ที่ได้รับงานให้ไปแสดง โอกาสในการแสดง ส่วนใหญ่จะแสดงในงานมงคล งานรื่นเริง เช่น งานบวช งานเฉลิมฉลอง งาน สังสรรค์ และงานประจำปี ปัจจุบันสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจังหวัดตรังได้จัดหา เวทีสำหรับการแสดงลีเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนโดยการจัดการแสดงในงาน

ต่าง ๆ ซึ่งได้นำการแสดงพื้นบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ของจังหวัดตรังเข้ามาร่วมแสดงด้วย

ลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนมีบทบาทต่อคนในชุมชนเนื่องจากนักแสดงที่ใช้ในการแสดงทั้งตัวละครและนักดนตรีต่างก็เป็นคนในชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการที่จะช่วยกันอนุรักษ์และสืบสานการแสดงนี้ไว้เพราะได้มีการถ่ายทอดสู่ชุมชนทำให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญ ต่อมาได้มีหน่วยงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนโดยเกิดจากการเข้ามาดูแลผู้ป่วยสูงอายุ และได้จัดตั้งเป็นชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านท่าบันได กลุ่มศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านลิเกป่า เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ อนุรักษ์ เผยแพร่ และถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกป่าขึ้นในปี พ.ศ. 2557 โดยมีนายเกียรติก้อง แก้วละเอียด ผู้จัดการคณะลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนเป็นแกนนำสมาชิกในโครงการ ซึ่งกิจกรรมภายในหน่วยงานก็คือ การให้ความรู้เรื่องลิเกป่า และได้ถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน โรงเรียน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และ หน่วยงานต่างๆ และได้มีการนำลิเกป่าของชมรมไปขับต้อนรับอธิบดีกรมสุขภาพจิตซึ่งเป็นตัวแทนของ อสม.ย่านตาขาวในงาน อสม.ระดับชาติเมื่อ เดือนมีนาคม ปีพ.ศ.2559 และนอกจากนั้นก็ยังได้รับความร่วมมือจากสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมจังหวัดตรังซึ่งได้จัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน "ของดีบ้านนั้นเพื่อการท่องเที่ยว" โดยได้เชิญให้คณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียนไปทำการแสดงด้วย นอกจากนี้ลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนยังมีผลงานด้านการแสดงอีกมากมาย เช่น

- งานเนลิมนิลองพระชนพรรษาฯ ประจำปี 2558 วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ.2558 (สนามกีฬาเทศบาลนครตรัง 2 (ทุ่งแจ้จ้ง))

- งานเนลิมนิลองพระชนพรรษาฯ ประจำปี 2558 วันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2558 (สนามกีฬาเทศบาลนครตรัง 2 (ทุ่งแจ้จ้ง))

- งานเนลิมนิลอง 70 พรรษามหาราชาฯ ประจำปี 2559 วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2559 (สนามกีฬาเทศบาลนครตรัง 2 (ทุ่งแจ้จ้ง))

- งานนิลองรัฐธรรมนุญและงานกาชาดจังหวัดตรังประจำปี 2559 วันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2559(สนามกีฬาเทศบาลนครตรัง 2 (ทุ่งแจ้))
- งานรากวัฒนธรรมของดีบ้านนั้นใน 10 อำเภอ วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2559 (สนามกีฬาเทศบาลนครตรัง 2 (ทุ่งแจ้))
- งานวันสุนทรภู่เทศบาลนครตรัง ณ อาคารอเนกประสงค์โรงเรียนเทศบาล 2 วัดกะพังสุรินทร์ วันที่ 29 มิถุนายน 2559
- งานชมรมสร้างศิลป์ถิ่นตรัง
- งานวันเด็กแห่งชาติปี 2560 วันที่ 14 มกราคม พ.ศ.2560 ณ เวทีหาดสำราญ จังหวัดตรัง
- งานลากพระจังหวัดตรังปี 2559 วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2559 (สนามกีฬาเทศบาลนครตรัง 2(ทุ่งแจ้))
- ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านลิเกป่า 18 มีนาคม พ.ศ.2559
- อบรมเชิงปฏิบัติการจัดการสุขภาพชุมชน 13 - 14 ตุลาคม พ.ศ.2558 ณ ห้องประชุมโรงแรมตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
- การคัดเลือก อ.ส.ม.ดีเด่นระดับชาติ ณ โรงเรียนวิเชียรมาตุ 2 วันที่ 2 มีนาคม 2559
- งานเนลิมนิลอง 100 ปี "เสวนาสำธารณะ 100 ปี เมืองทับเที่ยง" ณ สวนสาธารณะเทศบาลนครตรัง วันที่ 4 มีนาคม 2558
- งาน "ของดีบ้านนั้นเพื่อการท่องเที่ยว" ณ ลานวัฒนธรรมจังหวัดตรัง วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2560

องค์ประกอบการแสดงลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียน

ตัวละคร

ตัวละครลิเกป่าในคณะบ้านคลองปะเหลียนมีความแตกต่างจากคณะอื่นๆ เนื่องจากมีการใช้ยาหยี 2 คนในการแสดง ซึ่งคณะอื่นจะใช้แค่ตัวละครเดียว สาเหตุที่

เป็นเช่นนี้เพราะบทลิเกป่าของคณะบ้านคลองปะเหลียนได้กล่าวในตอนออกแขก
แดงไว้ว่า "อยู่กับเที่ยงกะเทศเลี้ยงเมียสอง เมีย
หนึ่งชายทองเมียสองชายผ้า" ซึ่งบทลิเกป่าของคณะบ้านคลองปะเหลียนได้มีมา
ตั้งแต่อดีตไม่มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุง จึงเป็นที่มาให้มีการใช้ยาหยีคนในการ
แสดงโดยมีตัวละคร ดังนี้

1. แยกแดง รับบทโดย นายบุญโชค โยธารักษ์ อายุ 40 ปี อาชีพทำสวน ที่อยู่
84 หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งกระบือ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง
2. ยาหยี รับบทโดย นางบุญมี แก้วละเอียด อายุ 70 ปี อาชีพค้าขาย ที่อยู่
หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งกระบือ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง
3. ยาหยี รับบทโดย นางบุญจันทร์ รักษารักษ์ อายุ 66 ปี อาชีพทำสวน ที่อยู่
135 หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งกระบือ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง
4. เส่นา รับบทโดย นายนพแก้ว เศษคง อายุ 48 ปี อาชีพทำสวน ที่อยู่ 23 หมู่
ที่ 2 ตำบลทุ่งกระบือ อำเภอย่านตาขาว จังหวัดตรัง

นักดนตรี

นักดนตรีลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนได้เกิดการรวมกลุ่มกันของคนใน
ชุมชนโดยเกิดจากการรวมตัวกันของผู้สูงอายุซึ่งเป็นเพื่อนสนิทมิตรสหายกันได้
ชักชวนกันมาเล่นดนตรี ซึ่งได้มีการรวมตัวกันตั้งแต่มีการก่อตั้งคณะลิเกป่าบ้าน
คลองปะเหลียน รายชื่อนักดนตรีมีดังนี้

1. นายเกียรติก้อง แก้วละเอียด อายุ 62 ปี เครื่องดนตรีที่เล่น ปี
2. นายกลอด รักษารักษ์ อายุ 78 ปี เครื่องดนตรีที่เล่น รำมะนา
3. นายสิทธิ์ ส้ายญ อายุ 63 ปี เครื่องดนตรีที่เล่น รำมะนา
4. นายขุม รักษารักษ์ อายุ 75 ปี เครื่องดนตรีที่เล่น รำมะนา
5. นายสมจิตร รักษารักษ์ อายุ 70 ปี เครื่องดนตรีที่เล่น 닝
6. นายสัดบ เศษคง อายุ 78 ปี เครื่องดนตรีที่เล่น โหม่ง ม้อง
7. นายอำนวย สองเมือง อายุ 50 ปี เครื่องดนตรีที่เล่น คีย์บอร์ด
8. นายเศียร คชเวช อายุ 62 ปี เครื่องดนตรีที่เล่น รำมะนา

เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายของคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียนมีลักษณะคล้ายกับการแต่งกายของลิเกป่าในคณะทั่วไป คือมีการแต่งตัวแยกตามแบบแขกอินเดีย มีการแต่งตัว ยากหียีในลักษณะของสาวไทยมุสลิม และ การแต่งตัวเสนา ใช้การนุ่งโสร่งแต่งหน้า แต่งตาเพื่อความตลกขบขัน ซึ่งรูปแบบการแต่งกายของคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียนได้ยึดรูปแบบการแต่งกายของอดีตไว้ให้มากที่สุด หากมีการปรับเปลี่ยนก็จะหาเครื่องแต่งกายที่ใกล้เคียงมาแทน เช่น เสื้อของยากหียี เป็นต้น

เครื่องแต่งกายแขกแดง

ลักษณะการแต่งกายของแขกแดง เนื่องจาก แขกแดง คือ แขกอาหรับหรือแขกเทศการแต่งกายจึงออกมาในแนวของแขก ประกอบด้วย สวมเสื้อเชิ้ตสีขาว กระดุมผ่าหน้าไว้เป็นเสื้อตัวในสวมเสื้อสูทสีดำหรือโทนสีทึบไว้ด้านนอก สวมใส่กางเกงขายาวนุ่งด้วยผ้าโสร่งทับด้านนอกใช้ผ้าคาดสะเอวคาดทับ สวมหมวก และเครื่องประดับได้แก่ สร้อยคอหิน สร้อยคอลูกประคำ และ หนวดปลอม

เครื่องแต่งกายยาย

ลักษณะการแต่งกายของยาย ยายนี้เป็นสาวไทยมุสลิมรับบทเป็นภรรยาของ
แขกแดงเป็นตัวละครที่ค่อนข้างจะมีความโดดเด่นเพราะรับบทเป็นเสมีอนนางเอก
การแต่งกาย จะมีความสวยงามการแต่งกายจะสวมใส่ผ้าคลุมศีรษะ สวมใส่เสื้อแขน
กระบอกเข้ารูปกระดุมผ่าหน้า นุ่งผ้าปาเต๊ะติดเข็มกลัด สวมใส่เครื่องประดับตามความ
เหมาะสม ลักษณะของการแต่งการมีสีสันสดใส

เสนา(ตัวตลก)

ลักษณะการแต่งกายของเสนา เสนา คือ กะลาสีหรือเป็นลูกน้องของแขกแดง มีความตลกในการได้รับบาทบาทต่างๆจากในเรื่องราว การแต่งกายจึงไม่พิถีพิถัน เน้นความฮา ความตลก การแต่งกายโดยนุ่งผ้าโสร่ง ใช้ผ้าเช็ดตัวหรือผ้าขาวม้าพาดบ่า แต่งหน้าเพื่อเพิ่มความตลกให้เป็นบุคลิกที่โดดเด่นของตัวละคร

เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้ในลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนจะมีความแตกต่างจากคณะอื่น คือ จะเน้นเครื่องดนตรีที่มีความเป็นต้นฉบับดั้งเดิมของการแสดงในอดีต และได้มีการผสมผสานเครื่องดนตรีสมัยใหม่เข้าไปเพื่อให้เกิดความไพเราะยิ่งขึ้น โดยประกอบไปด้วย รำมะนา ปีนอก โหม่ง ฆ้อง และคีย์บอร์ด เครื่องดนตรีเกือบทั้งหมดล้วนเป็นเครื่องดนตรีที่ได้มีการใช้มาตั้งแต่อดีต ยกเว้นคีย์บอร์ดที่ได้มีการเพิ่มเข้ามาใช้ในปี พ.ศ.2558 เพื่อให้การบรรเลงไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น

ร่ำมะนา

ร่ำมะนา เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี เป็นกลองที่ซึงหนังหน้าเดียวหนังที่
ลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียนใช้ในการทำร่ำมะนาคือ หนังแพะเพราะมีความแข็งแรง
ให้จังหวะหนักแน่น และกึ่งก้อง ใช้ในการตีเพื่อให้จังหวะและทำนองเป็นเครื่อง
ดนตรีที่สำคัญที่สุดในการแสดงลิเกป่า เนื่องด้วยร่ำมะนาเป็นเครื่องดนตรีที่บ่งบอก
ถึงเอกลักษณ์ของลิเกป่าได้ และทางคณะยังใช้ร่ำมะนาเป็นเครื่องดนตรีหลักในการ
แสดง ต่างจากบางคณะที่ใช้กลองและร่ำมะนาเป็นตัวควบคุมจังหวะ

โหม่ง

โหม่ง หรือ ม้องคู่ เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ลักษณะเป็นลูกโหม่งทำด้วยทองเหลืองที่ผูกเชือกร้อยในกล่องไม้แกะสลัก ไม้ที่ใช้จะหุ้มยางส่วนปลายไว้ ใช้ตีประสานเสียงกันระหว่างปีกับระฆังนา คุณสมบัติเป็นตัวหลักในการตั้งเสียง

ปี่นอก

ปี่นอก เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ทำด้วยไม้แข็งเจาะภายในกลวงตลอดเลามีรูสำหรับเปลี่ยนเสียงทั้งหมด 6 รู ลิ้นปี่ทำด้วยใบตาลแห้งซ้อนเป็น 4 ชั้น ใช้ในการเป่าในช่วงรับและส่งบทลิเกให้มีความไพเราะและน่าฟังยิ่งขึ้น ปี่ที่คณะบ้านคลองปะเหลียนใช้คือปี่นอกซึ่งต่างจากลิเกป่าคณะทั่วไปที่ใช้ปี่ภาคใต้ มูลเหตุที่ทำให้ใช้ปี่นอกเพราะต้องการยึดรูปแบบเครื่องดนตรีที่มีมาตั้งแต่ในอดีตเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้คณะ

นึ่ง

นึ่ง เป็นเครื่องดนตรีประเภทตี ทำด้วยทองเหลือง ลักษณะคล้ายถ้วยเจาะรูตรงกลางเชือกให้เป็นคู่กันสำหรับตีบอกจังหวะ เสียงจะมีลักษณะที่ดังแตกต่างกันคือ "นึ่ง" และนำไปใช้จะใช้ในการตีเพื่อประกอบจังหวะ

โรงลิเกป่า

โรงลิเกป่า เปรียบเสมือนเวทีที่ใช้ในการแสดงโดยหน้าเวทีจะมีนักดนตรีนั่งอยู่บริเวณขวามือของนักแสดง โรงลิเกป่าของคณะบ้านคลองปะเหลียน มีการปรับลักษณะโรง คือ ในอดีตจะใช้โรงลิเกป่าโดยมีการลุกโรงแต่ต้องเสียเวลาในการผูกโรงลิเกก่อนทำการแสดง ต่อมาจึงได้มีการใช้เวทีปกติในการแสดงและใช้ผ้ากั้นคล้ายๆกับฉากของโรงมโนราห์ในกรณีที่เป็นเวทีลานกว้างอย่างไรก็ตามโรงลิเกป่าขึ้นอยู่กับเวทีที่ไปแสดงด้วยบางทีก็ใช้หน้าเวทีและหลังเวทีแทนการกั้นผ้า เนื่องจากการแสดงลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียนมุ่งเน้นถึงการอนุรักษ์ไม่ได้แสดงเป็นอาชีพ จึงไม่มีการปลุกโรงลิเกป่าขึ้นเพราะทำให้เสียเวลาในการปลุกโรง

โรงลิเกป่า

ขั้นตอนและรูปแบบการแสดง

การแสดงลิเกป่าคณะบ้านคลองปะเหลียนมีลักษณะคล้ายๆกับลิเกป่าคณะอื่นๆ คือมีการโหมโรงก่อนการแสดงเพื่อเป็นการบอกให้คนดูทราบว่ากำลังจะเริ่มแล้วจากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนต่อไปในการแสดง ซึ่งได้ปฏิบัติมาตามแบบนิยมในสมัยก่อน โดยขั้นตอนและรูปแบบในการแสดงมีดังนี้

1. การโหมโรง
2. กาศเบิกโรงและเชิญครู
3. ซ้ำดอก หรือ ว่าดอก
4. บอกชุด
5. ออกแขก
6. การลาโรง

โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนการแสดง ดังนี้

การโหมโรง

การโหมโรง เป็นการบรรเลงของดนตรีเพื่อบ่งบอกถึงการเริ่มต้นการแสดง อีกนัยหนึ่งเป็นการบ่งบอกให้ทราบว่า การแสดงกำลังจะเริ่มขึ้นและเสมือนเป็นการเรียกผู้ชมให้มาชมการแสดงนั่นเอง การโหมโรงของคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน เป็นการใช้เพลงไทยเดิมในการโหมโรงเพลงที่มีมาตั้งแต่อดีตและเป็นเพลงที่ไพเราะ เพลงที่ทำมาใช้ในการโหมโรงประกอบด้วย เพลงค้ำควากินกล้วย ตารีกี่ปีส ส้ารวย ลีมคำ หักคอไอ้เท่ง เป็นต้น การโหมโรงในแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับเวลาที่ใช้ในการแสดงถ้าเวลาการแสดงน้อยก็จะโหมโรงแค่ 1 - 2 เพลงเพื่อให้พอเป็นพิธี

การเบิกโรงและเชิญครู

การเบิกโรง เป็นการกล่าวอัญเชิญครูหมอลิเกป่ามาเป็นสิริมงคล ปกป้อง พิทักษ์รักษานักแสดง และนักดนตรี เพื่อให้การแสดงไม่ติดขัด และ ยังเป็นการกล่าวเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เจ้าที่ เจ้าทางเพื่อขอให้การแสดงราบรื่นไปด้วยดี ทั้งนี้เป็นการกล่าวการรำลึกถึงพระคุณของครูบาอาจารย์ ที่ได้ถ่ายทอดการแสดง ระลึกถึง ผู้มีพระคุณ ต่างๆ และ เพื่อความสบายใจของตัวผู้แสดง จึงได้มีการไหว้ครูก่อนการแสดง เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยการกล่าวเบิกโรงของคณะลิเกป่าบ้านคลองปะเหลียน กล่าวเบิกโรงโดยเจ้าของคณะคือนายด้วน คลองดี ขับกล่าวบทเน้นเสียง และ มีการโดยนักดนตรีที่อยู่ในคณะลิเกป่าลักษณะเดียวกันกับการขับร้องบทมนโรร่าห์

บทเบิกโรง (ขับกาดครู)

(แม่เพลง) คำแล้วเชิญครู มาอยู่เหนือเกล้า เกสา เชิญมาแม่มา

พิทักษ์รักษา ลูกด้วยกัน... ด้วยกันแหละเหงอลูกด้วยกัน

(ขึ้นดอก) คลองเหลียนป่ากก มั่นรทปนป่าเตย ความรักความซ้อง

หมดแล้วหรือน้องว่ายังเหลย...เอิงเอย...เอ่อเหอ...เอิงเอย...ะติงน้อย...น้อย

เหอ...เอิงเอย

* คลองเหลียนแก้วข้า มีนกเขาวาเพียงสอนขัน ใครดักใครต่อได้

นั้นจะให้รางวัล...เอิงเอย...เอ่อเหอ...เอิงเอย

* ต้นพร้าวทางเขียว มีลูกหน่วยเดียว หวงไว้ใคร หวงไว้นาน ใ้ให้บ่าวใน
บ้านมันลานใจ...เอ็งเอย...เอ๋อเหอ...เอ็งเอย...ชะติงน้อย...น้อยเหอ...เอ็งเอย

(แม่เพลง) คำแล้วเชิญครู มาอยู่แล้วเหนือเกล้าเกศา เชิญมาแม่มา พิทักษ์
รักษาลูกด้วยกัน...ด้วยกันแหละเหอ...ลูกด้วยกัน

* ต้นพร้าวทางแดง ทั้งวีทั้งแวงไปทุกทิศ คลองเหลียนบ้านใหญ่ บังตั้งหัวใจ
ไว้ทุกทิศ...เอ็งเอย...เอ๋อเหอ...เอ็งเอย...ชะติงน้อย...น้อยเหอ...เอ็งเอย

ต้นกล้วยพังลา ชูปลีหันหน้าทิศพายัพ คลองเหลียนถาวร ทำให้บังนอนไม่ค่อย
เอย...เอ๋อเหอ...เอ็งเอย...ชะติงน้อย...น้อยเหอ...เอ็งเอย

เข้าดอก หรือ ว่าดอก

เข้าดอก หรือ ว่าดอก เป็นการร้องบทโดยนักดนตรีจะร้องกันเพื่อความ
สนุกสนานก่อนที่จะทำการแสดงจะมีนักดนตรีหนึ่งคนกล่าวนำและนักดนตรีคนอื่น
กล่าวรับบทการว่าดอกจะว่าแบบยาวหรือแบบสั้นนั้นขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ใช้ในการ
แสดงแต่ละครั้ง

ตัวอย่างบท

(แม่เพลง) บิดรมารดา ตั้งเหนือเศียรรา ลูกยอไหว อนุบาดจิ่งไทร อันตรายสิ่ง
ใด อย่าเข้าใกล้...เข้าใกล้แหละเหอ อย่าเข้าใกล้

* ตามทางบังเดิน มีแต่หญ้าเพลิง กับหญ้าปล้อง ตามทางบังเดินไปวังน้อง
ไต้ยีนกร้องไก่เถื่อนขึ้น...เอ็งเอย...เอ๋อเหอ...เอ็งเอย...ชะติงน้อย...น้อยเหอ...เอ

* รักเหยรักกัน ไปหากันกะไม่ได้ คลองใหญ่มันขวางไว้ แลเห็นปลายไม้อยู่
รายเรียง...เอ็งเอย...เอ๋อเหอ...เอ็งเอย...ชะติงน้อย...น้อยเหอ...เอย

* แจวเรืออ้อดอ้อด ไช้ไม่มาจอดที่หน้าท่า แจวไปแจวมา ช่วยรับพियाไป
ด้วยกัน...เอยเอย...เอ๋อเหอ...เอ็งเอย...ชะติงน้อย...น้อยเหอ...เอ็งเอย

* ในคืนเดือนแจ้ง แอบแฝงแยงน้องบนดินครก ยกมือขึ้นกาตหลาดตลา ใน
เดือนดารา มันยิ่งตก...เอ็งเอย...เอ๋อเหอ...เอ็งเอย...ชะติงน้อย...น้อยเหอ...เอ็งเอย

(แม่เพลง) บิดรมารดา ตั้งเหนือเศียรรา ลูกยอไหว อนุบาดจิ่งไทร อันตรายสิ่ง
ใด อย่าเข้าใกล้...เข้าใกล้แหละเหอ อย่าเข้าใกล้

บอกชุด

บอกชุด เป็นการร้องเล่าเรื่องจากนิยายต่างๆ อย่างสั้นๆ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานก่อนทำการแสดง โดยจะมีคนขับบทต้นเสียงขับบทขึ้นมาและนักดนตรีที่เหลื่อจะขับรับบทตามจังหวะ และทำนองดนตรี การขับบทบอกชุดสมัยก่อนเล่นเพื่อบอกเล่าให้คนดูเป็นผู้เลือกว่าหลังการออกแขกแดงเสร็จแล้วจะเล่นเรื่องอะไร โดยในอดีตคณะบ้านคลองปะเหลียนจะนิยมเล่น 3 เรื่อง คือ จันทโครพพระอภัยมณี และแขกแดง แต่ปัจจุบันนิยมเล่นเรื่องเดียวคือ เรื่องแขกแดงที่เป็นขนบพื้นฐานในการแสดงลิเกป่า

ตัวอย่างบท

ชุดที่ 1 บอกเสียให้แท้ ๆ ยังมีคนแก่...เฮ้ย...รดน้ำมนต์ออกมาเที่ยวเต็น เล่นอยู่ร่น ๆ เที่ยวเต็น...เที่ยวเต็น เล่นอยู่ร่น 1 บอกกุศลให้คนเข้าใจ ชะติงน้อย น้อยเหอ เอ็ง เอย

ชุดที่ 2 แขกแดงเส้งี่ยม เล่นตามธรรมเนียม...เฮ้ย...แต่เก่าก่อน...ไม่ปลิ้น...ไม่ปลอก...ไม่หลอก...ไม่หลอน (ข้า) ไม่เอาค่ากลอนของใครมาว่า ชะติงน้อย น้อยเหอ เอ็ง เอย

ชุดที่ 3 ประตุงามข่า ๆ พวกจีนให้หล่า...เฮ้ย...กินน้ำชา พอเมายาแดง แกว่งไปแกว่งมา (ข้า) ร้องรำทำท่า ไม่รู้ภาษาไหรชะติงน้อย น้อยเหอ เอ็ง เอย

ชุดที่ 4 ตกที่ยาน้อย ๆ แฉล้มแจ่มช้อย...เฮ...งานสั้นทัด พุดไทย พุดเทศ พุดได้เจนจัด (ข้า)เขาได้ฝึกหัดมา หลายภาษา ชะติงน้อย น้อยเหอ เอ็ง เอย เรียกว่ามอมอญ ๆ พาเมียลักช่อน...เฮ...อยู่กลางไพร มีเมียของเรา ทั้งเก่าทั้งใหม่(ข้า)ใครเอาไปจะต้องมีปัญญา ชะติงน้อย น้อยเหอ เอ็ง เอย

ชุดที่ 6 ตกมอญมาถึง ๆ เมียชื่อมวยกลึง...เฮ้ย...งามโสภา ชายแป้งน้ำมันขยันหนักหนา (ข้า)ลูกท้าวเจ้าพญา ลักพาเมียไป...ชะติงน้อย น้อยเหอ เอ็ง เอย

ชุดที่ 7 พระอภัยมณีหนีนางยักษ์...เอ๋ย...ด้วยเงือกน้อยมีหางเป็นปลา หน้าตาแจ่มช้อย (ข้า)เจ็ดวันไม่น้อย...ถึงเกาะแก้วพิสดาร ชะติงน้อย น้อยเหอ เอ็ง เอย

ชุดที่ 8 พระจันทร์โคจร ๓ พามียไปพบ...เอ๋ย...ด้วยโจรป่า ถูกฆ่าถูกฟัน จน
มรณา (ข้า) พวกโจรป่าเอานางโมราไป ชะติงน้อย น้อย เหนอ เอ็ง .เอย

ชุดที่ 9 บอกเล่านางฉวล 1 ห่มแพรสนวล...เอ๋ย...เดินลอยหน้า ชื่อหนึ่งสาว
น้อย นางสร้อยระย้า (ข้า) บุญพาวาสนา มาเป็นครูลิเก ชะติงน้อย น้อย เหนอ เอ็ง เอย

ชุดที่ 10 พระลักษณพระราม เทียวติดตามกวาง...เอ๋ย...อยู่กลางป่า สีดาบุหนัก
พักอยู่ศาลา(ข้า) ทศกัณษัทยา ลักพานางไป ชะติงน้อย น้อย เหนอ เอ็ง เอย

ชุดที่ 11 เบ็ดเตล็ดแต่งตั้ง พี่น้องที่นั่น...เอ๋ย...ฟังเรื่องไทร จะฟังคำแขกหรือว่า
คำไทย (ข้า) บอกให้เข้าใจ ในคำคินนี้ ชะติงน้อย น้อย เหนอ เอ็ง เอย

ชุดที่ 12 ถึงตัวแขกแดง 1 มีเรือวมีแรง...เอ๋ย...จะออกมา เจ้าภาพจัดแจง แต่ง
ที่ไว้ถ้าเดี่ยวแขกออกมาให้พี่น้องเห็น ชะติงน้อย น้อย เหนอ เอ็ง เอย ไวลา...ไวลา...
ไอ้ไวลาใส่...โห...โอ...ไวลา...จำป็ลอยไป ไอ้พวงมาลัยลอยมา

ออกแขก

ออกแขก เป็นการออกแขกแดงโขว้ท่าเต้นของแขกแดง ซึ่งเป็นการเล่นเรื่อง
ตามธรรมเนียมเล่าความเป็นมาของตนและยาหยีซึ่งเป็นคนไทยมุสลิม โดยทุกคณะ
จะแสดงเรื่องตอนนี้เหมือนกันหมดแต่บทร้องของแต่ละคณะจะแตกต่างกันออกไป
ในขั้นตอนการออกแขกจะมีแขกแดงขับร้องบทในช่วงแรกจะอยู่หลังม่าน และค่อยๆ
เดินออกมาหน้าเวทีออกมาหน้าเวทีการแสดง

ตัวอย่างบท

ช่วงที่ 1 ขับหลังม่าน

ในช่วงขับหลังม่านแขกแดงจะเป็นคนขับบทหลังม่าน

แขกแดง : ไอ่ย้ารุมันตะเร้...(เอื่อน) ตะเบะนานา ไอ่เร้รายารุมันตาเร้

แขกแดง : ชุดตะแรกแขกแดง ขึ้นเปลหลังคา รดน้ำมนท้าวพระยาภาษาลิเก

แขกแดง : จุดเทียนเทียนจุดโทก ผมจะปลุกเพลงเล่น ออกไปเต้นท่าแขก

แปลภาษา

ช่วงที่ 2 ออกจากม่าน

ในช่วงช่วงออกจากม่าน แยกแดงมีลักษณะท่าทางในการแสดง คือ ขยับทท่าทางตามอศยาศัยของตัวนักแสดง เดินเป็นวงกลมกลางเวที และก้าวเท้าซ้าย - ขวาตามจังหวะดนตรี ขณะเดินมือทั้ง2จะเท้าสะเอว

แยกแดง : ไ้อัยารูมันตะเร้...(เอื้อน....ตะเบะนานา...(ใส่มุขตลก)...นั้นน่า นั้นนา...ไ้อ์เร้าร่ารูมันตะเร้

แยกแดง : ตะเบะและตุเบะ และหวาตะเบะ และจะตะเบะ และบัง ...พี่น้องที่นึ่ง ผมขอตะเบ้ (เข้าหลังม่าน)

ช่วงที่ 3 ออกจากม่านเริ่มการแสดง

ในช่วง ออกจากม่านเริ่มการแสดง แยกแดงมีลักษณะท่าทางในการแสดง คือ ขยับทท่าทางอศยาศัยของตัวนักแสดง เดินเป็นวงกลมกลางเวที และก้าวเท้าซ้าย - ขวาตามจังหวะดนตรี ขณะเดินมือทั้ง 2 ข้างเท้าสะเอว

แยกแดง : หัดผมทั้งสองประกองขึ้นไหวว่า พี่น้องชาวซ้ายเทศยอไหว้ไป

แยกแดง : ไหว้ไตรรงค์ธงชัยของไทยสามสีฯ ใหยินยงที่ชั่วนิรันดร

แยกแดง : สีแดงคือชาติสีขาวศาสนาฯ สีน้ำเงินแทนค่าพระมหากษัตริย์ไทย

แยกแดง : กราบองค์ราชา (พี่น้องหนา ไต้บารมีฯ พร้อมองค์ราชินีจุลวิวันทา

แยกแดง : พร้อมศานุวงศ์ทุกองค์กราบกราน องค์พระภิบาลอายุยืนยาว

แยกแดง : สองมือพนมบังคมจุลี ๆ นายกรัฐมนตรีคนดีของไทย

แยกแดง : ขอสวัสดิ์รัฐมนตรีทุกท่านฯ ผู้บริหารรัฐบาลของไทย

แยกแดง : ไหว้ท่านผู้ว่าอย่าให้บกพร่องฯ ตลอดจนท่านรองปกครองจังหวัด

แยกแดง : ไหว้นายอำเภอไม่ผลอไม่พรั้งฯ ผมแยกอ่าบังตั้งใจวันทา

แยกแดง : ไหว้ท่านผู้กับบังคับบัญชาฯ ปกพาราอยู่รอดปลอดภัย

แยกแดง : ไหว้ท่านกำนันทั้งผู้ใหญ่บ้านฯ ผู้ช่วยทุกท่านผมขอไหว้ไป

แยกแดง : ไหว้ผู้แทนท้องถิ่นไต้ยืนกันชัดฯ รวมทั้งประหลัดปกครองท้องถิ่น

ดินมือทั้ง2จะเท้าสะเอว

แยกแดง : ส.ส. ส.จ. ผมต้องขอไหว้ฯ ส.ท. มากมายขอไหว้ทุกคน

แขกแดง : เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายผมไหว้ไปครบๆ ทำความเคารพทุกคนทุกท่าน
แขกแดง : ไหว้ท่านผู้ชมที่ผมนับถือๆ ทั้งหญิงชายหรือนับถือทุกคน
แขกแดง : ด้านหน้าด้านหลังบังเทศของไหว้ๆ ด้านขวาซ้ายของไหว้ทุก

คน

แขกแดง : ผมศิลปินท้องถิ่นพื้นบ้านๆ ให้บริการแก่ท่านผู้ชม
แขกแดง : ผมเป็นแขกแดงแสดงให้ชมๆ ใครติดต่อผมถนนท่าบันได
แขกแดง : ผมอยู่หมู่สองบ้านคลองปะเหลียนๆ ผมขอกราบเรียนพี่น้องได้รู้
แขกแดง : ไหว้พี่น้องเสร็จสลับกลับมาเรื่องนายเทศา ผู้วิเศษจากประเทศ

อินเดีย

แขกแดง : ผมหนอบอกกล่าวเล่าเรื่องแขกแดงๆ ผู้จัดแจงอยู่ในลำนาวา
แขกแดง : มาจากอินเดียไม่เสียเวลา นำเพชรนิลจินดามาค้าเมืองไทย
แขกแดง : ลอยลำนาวาขึ้นท่ากันตังๆ ขนของในลังขึ้นตั้งวางขาย
แขกแดง : เพชรนิลจินดาราชาถูกถูกๆ ซื้อไปฝากูกคนสองสามเส้น
แขกแดง : แก้วแหวนเงินทองตั้งกองมากหลายๆ เชิญชมก็ได้เทศขายถูกๆ
แขกแดง : เสื้อผ้าอาหารดูก่อนเกิดนายๆ ซื้อฝากแม่ยายพ่อตาลูกเมีย

(พูดสนทนเชิญชวนผู้ชมซื้อสินค้า)

แขกแดง : อยู่ที่นี่ได้สิบปีครึ่งๆ ได้เมียคนหนึ่งรูปงามโสกา
แขกแดง : อยู่กันตั้งเทศตั้งร้านโกปี สองคนยายีภาชีมากมาย
แขกแดง : อยู่กันตั้งเทศอยู่ไม่ได้ๆ ขอแยกย้ายไปอยู่สตูล
แขกแดง : อยู่สตูลกะเทศอยู่ไม่ได้ๆ ขอแยกย้ายไปอยู่ห้วยยอด
แขกแดง : อยู่ห้วยยอดเทศถูกล็อตเตอร์รี่ ๆ สองคนยายีมีเงินมากมาย
แขกแดง : อยู่ห้วยยอดเทศกะอยู่ไม่ได้ๆ ขอแยกย้ายไปอยู่ทับเที่ยง
แขกแดง : อยู่ทับเที่ยงกะเทศเลี้ยงเมียสองๆ เมียหนึ่งชายทองเมียสองชายผ้า
แขกแดง : อยู่ทับเที่ยงกะเทศอยู่ไม่ได้ ขอแยกย้ายกลับไปอยู่กันตัง

(พูดสนทนากับเสนาให้เสนาไปจัดการสัมภาระให้เรียบร้อย จะกลับอินเดีย)

ในช่วงการแสดงนี่จะเป็นช่วงที่แขกแดงเรียกเส้นออกมาหน้าเวที เส้นามีลักษณะท่าทางในแสดงคือเต้นท่าตลกออกมาตามจังหวะดนตรี แล้วจบด้วยการไหว้แขกแดงมีลักษณะแสดง คือ ขยับทท่าทางตามอัธยาศัยของตัวนักแสดง เดินเป็นวงกลมกลางเวที และก้าวเท้าขวาตามจังหวะดนตรี ขณะเดินมือทั้ง2จะเท้าสะเอว

แขกแดง : เทศสั่งเส้นอย่าช้าเร็วไวๆ จับเปิดจับไก้ใส่ลงในเรือ

แขกแดง : ข้าวของเครื่องใช้อย่าให้ขาดเหลือๆ วิตน้ำในเรือเสียให้เรียบร้อย

แขกแดง : สั่งเส้นเสร็จสับเทศไม่รอช้าๆ รีบไปรับกานดาายีที่รัก

แขกแดง : เทศเดินพักหนึ่งมาถึงหน้าห้องๆ บังเรียกนวนน้องปุเตะหน้าไย

แขกแดง : ลูกขึ้นเถิดน้องเทศต้องพาไปๆ ออกจากเมืองไทยพาไปอินเดีย

แขกแดง : ลูกขึ้นล้างหน้าเอาผ้ามาใส่ เสื่อนอกเสื่อในใส่ให้เรียบร้อย

แขกแดง : ทาปากให้แดงเอาแป้งทาหน้าๆ บังยื่นคอยถ้าอยู่หน้าห้องนอน

(พูด : เรียกอิจิให้ลูกขึ้น..) แล้วยาหยีรับ

ในช่วงการแสดงนี้แขกแดงสนทนากับยาหยี เพื่อให้ยาหยีออกมายังหน้าเวที ยาหยีมีลักษณะท่าทางในการแสดง คือ ขยับท และ ยืนนวนตามจังหวะดนตรีย่างเท้าซ้าย - ขวา แขกแดงมีลักษณะท่าทางในการแสดง คือ ขยับทท่าทางตามอัธยาศัยของตัวนักแสดง เดินเป็นวงกลมกลางเวทีและก้าวเท้าซ้าย - ขวาตามจังหวะดนตรี ขณะเดินมือทั้ง2จะเท้าสะเอว ยาหยี : เอ็งเอ๊ยแจวแจ้วถึงน้องยายีๆ ได้ยินสามีมาร้องเรียกหา

ยาหยี : งามขึ้นจิตตื่นนิทรา เหลียวซ้ายแลขวาไม่เห็นหน้าใคร

ยาหยี : ยามรุ่งฟุ้งขึ้นสว่าง ๆ มือแกวม่านต่างแดดหวังทั่วไป

ยาหยี : นน้ำเอามาบัวนปากๆ สาวน้อยกินหมากปากแดงวิไล

ยาหยี : หยิบหวีมาส่างผมยุ่งๆ หยิบผ้ามานุ่งหยิบเสื่อมาใส่

ยาหยี : หยิบแป้งมาทาหน้าๆ หยิบผ้ามานุ่งหยิบเสื่อมาใส่

ยาหยี : สายเหลียวหลังน้องยังสองสายๆ ที่พี่ซื้อให้แขนซ้ายแขนขวา

ยาหยี : หยิบจกขึ้นมาส่องหน่วยๆ หน่วยหนึ่งส่องมวยหน่วยหนึ่งส่องหน้า

ยาหยี : หยิบธำรงค์เอามาสวมก้อย หัวสีน้ำอ้อยค่าห้าร้อยบาท

ยาหยี : หยิบเกือกทองเอามารองบาทๆ จะเดินจะนาคนดูสะอาดตา

ยาหยี : แต่งเสร็จสำเร็จไม่ได้รอช้า มือแกวกม่านผ้าลอยหน้าออกไป

ยาหยี : พอถึงปากตูลีขุมมือไหว้ๆ พี่น้องขวาช้ายจียอไหว้ไป

ยาหยี : ไหว้พี่น้องเสร็จสรรพไม่ได้รอช้าๆ เรียกจ้อออกมาบังมีธุระไหร

แขกแดง : บังเทศเห็นเมียเข้ามาเคยคลอๆ ร้องถามผมหอยจะไปไม่ไป

แขกแดง : วันนี้บังพาน้องยาไปไกลๆ บังจะพาไปประเทศอินเดีย

(พูดสนทนา : บังเทศอ้อนยายีเรื่องไปอินเดียแต่ยายีไม่ไป)

ในช่วงการแสดงนี้แขกแดงจะสนทนากับยาหยี เพื่อต้องการให้ยาหยีกลับไปเยี่ยมพ่อแม่กับตนที่ประเทศอินเดีย ยาหยีมีลักษณะท่าทางในการแสดง คือ ขยับบทยืนนวยนาดตามจังหวะดนตรีย่าเท้า ช้าย - ขวา แขกแดงมีลักษณะท่าทางในการแสดง คือ ขยับบทย่าทางตามอธยาศัยของตัวนักแสดง เดินเป็นวงกลมกลางเวที และก้าวเท้าช้าย - ขวาตามจังหวะดนตรี ขณะเดินมือทั้ง 2 ข้างจะเท้าสะเอว

แขกแดง : ได้กับบังเทศไม่เคยเสดสาๆ แม่ยายพ่อตาพลอยสุขสบาย

แขกแดง : แก้วแหวนเงินทองสิ่งของมากมายๆ บังหามาได้มอบให้เมียรัก

แขกแดง : จีเจ็บจีไข้บังได้รักษาๆ หาหมอหายารักษาจนหาย

แขกแดง : จิอยากกินไหรยังไปหาให้ๆ จะยากจะง่ายหาให้ได้กิน

แขกแดง : ตักน้ำให้อาบบังหามาให้ ใ้ใส่ถึงเอาไว้ไม่ให้ลำบาก

แขกแดง : เสื้อดอกผักบุ้งผ้าถุงผืนใหม่ๆ บังซื้อให้ใส่ในวันระหยา

แขกแดง : ซื้อแป้งทาหน้าซื้อผ้าคลุมหัวๆ เครื่องใช้ส่วนตัวผ้าซื้อให้ครบ

แขกแดง : บังเทศขอร้องจ้องน้องไม่ไปๆ บังเทศเสียใจจีไม่เอ็นดู

แขกแดง : ความดีของบังจีตั้งไว้ไหน ๆ จิไม่เห็นใจคนไกลต่างเมือง

แขกแดง : จิไปไม่ไปบังไม่เข้นเข้ญๆ เงินสีกาวันส่งหลบมาให้

ยาหยี : เงินสีกาวันน้องไม่มีจะให้ๆ น้องเอาไปจ่ายในวันแต่งงาน

แขกแดง : น้องยาไม่ไปบังไม่ต่อคำๆ ให้โตะอิหม่านทำหนังสือหย่า

ยาหยี : พอน้องไม่ไปพัสดาแกขึ้นๆ สาวน้อยรำพึงคิดถึงใจเอง

(พูดโต้ตอบกันจนยายีตามไปด้วย) เสร็จแล้วยายีขับลา

ในช่วงการแสดงนี้ยาหยีได้ขอตัวไปล่าสิ่งของต่างในห้องนอน และ แยกแดงกล่าวลาเพื่อนสนิทมิตรสหายรวมถึงผู้มีพระคุณก่อนที่จะเดินทางไปอินเดีย ยาหยีมีลักษณะท่าทางในการแสดง คือ ขับท และ ยืนนวยนาดตามจังหวะดนตรีย่าเท้าซ้าย - ขวา แยกแดงมีลักษณะท่าทางในการแสดงคือ ขับทท่าทางตามอัธยาศัยของตัวนักแสดง เดินเป็นวงกลมกลางเวที และก้าวเท้าซ้าย - ขวาตามจังหวะดนตรี ขณะเดินมือทั้ง2จะเท้าสะเอว

ยาหยี : เอ็งเอ๊ยตวนตบจิกลับสู่ห้องๆ ลาพี่ลาน้องจีต้องลาไป

ยาหยี : พอมาถึงห้องจิ้งร้องไห้ๆ วันนี้โณมนายต้องจากเมืองไทย

ยาหยี : ลาสาตลาหมอนที่นอนของข้าๆ วันนี้แลหน้าจีต้องลาไป

ยาหยี : ที่นอนของนั้นเย็นเหมือนตะกั่วๆ แมงมุมทูนหัวเข้ามาชักใย

ยาหยี : วันนี้วันเดียวจะได้เห็นหน้าๆ ต่อเดียวเทศพาไม่เห็นหน้าใคร

ยาหยี : พี่น้องของนั้นนั่งอยู่ข้างหน้าๆ นั้นไปกลันตาฝากเบีย้อ้อไหร

ยาหยี : ลาเพื่อนสนิทลามิตรสหายๆ จีต้องไม่ตายค่อยพบกันใหม่

ยาหยี : ลาพี่น้องเสร็จลับไม่รอช้า บอกพัสดามาจีลาเสร็จแล้ว

แยกแดง : อีจีลาแล้วบังเทศลาเล่าๆ ลาเพื่อนบ่าวๆที่คราวกับนายเทศ

แยกแดง : ลาเพื่อนสนิทลามิตรสหายๆ ถ้าเทศไม่ตายคงได้กลับมา

แยกแดง : ลาท่านกำนันลาผู้ใหญ่บ้านๆ ผู้ช่วยทุกท่านเทศต้องลาไป

แยกแดง : ลาแผ่นดินไทยธงชัยสามสีๆ ลากองค์จักรีบรมมีปกเกล้า

แยกแดง : ลาท่านผู้ว่าลานายอำเภอๆ คิดถึงเสมอค่อยเจอกันใหม่

แยกแดง : ลาท่านพี่น้องเทศยังข้องใจๆ วันหน้าฟ้าใหม่คงได้กลับมา

แยกแดง : ลาเสร็จสำเร็จเทศไม่รอช้า นำพี่น้องยาตรงไปท่าเรือ

แยกแดง : เทศเดินนำหน้าน้องยาตามหลังๆ หันแลร้อยชั่งน้ำตาคลั่งหน่วย

แยกแดง : เทศเข้าปลอบน้องอย่าร้องเลยหนาๆ ไม่นานกลับมาปีหน้าปีใน

แยกแดง : เดินมาพักหนึ่งมาถึงหน้าท่าๆ ร้องเรียกเสนาพาจีลงเรือ

(พูด : แยกแดงสนทนากับเสนา)

ในช่วงการแสดงนี้ยาหียีและแขกแดงพรรณนาก่อนลงเรือ ยาหียีมีลักษณะท่าทางในการแสดงคือขับบท และ ยืนนวยนาดตามจังหวะดนตรีย่าเท้าซ้าย - ขวา แขกแดงมีลักษณะท่าทางในการแสดงคือ ขับบทท่าทางตามอัธยาศัยของตัวนักแสดง ขณะเดินมือทั้ง2จะเท้าสะเอว เดินเป็นวงกลมกลางเวทีและก้าวเท้าซ้าย-ขวาตามจังหวะดนตรี

ยาหียี : เอ็งเอ๊ยโนมยงจะลงในเรือฯ น้ำตาไหลเพรื่อคิดถึงมารดา

แขกแดง : จีลงแล้วกะบังเศลงหล่าวฯ ลงตามเมียสาวในล่านาวา

(พูด : สนทนากับเสนาพร้อมที่จะออกเรือ)

ในช่วงการแสดงนี้แขกแดงสนทนากับยายี และชมความงามของหมู่เกาะ ผุงปลา กลุ่มดาว ยาหียีมีลักษณะท่าทางในการแสดง คือ ขับบท และ ยืนนวยนาดตามจังหวะดนตรีย่าเท้า ซ้าย – ขวา แขกแดงมีลักษณะท่าทางในการแสดง คือ ขับบทท่าทางตามอัธยาศัยของตัวนักแสดง เดินเป็นวงกลมกลางเวที และก้าวเท้าซ้าย - ขวาตามจังหวะดนตรี ขณะเดินมือทั้ง2จะเท้าสะเอว

แขกแดง : ถอนหมอเข้าะไปขึ้นใส่ลูกรอกฯ ผลักหัวเรือออกมาออกกันตั้ง

แขกแดง : นาวาแล่นเลื่อนเคลื่อนออกจากท่าฯ เป็นลมตะหราชัดมากินใบ

แขกแดง : นาวาแล่นลัดตัดหาดทรายขาวฯ เทศพาเมียสาวออกอ่าวเลใหญ่

แขกแดง : คลื่นซัดโครมโครมเรือโถมคลื่นใหญ่ฯ ยายีตกใจเกาะเสาใบเรือ

แขกแดง : เทศเข้าประคองน้องอย่าตกใจฯ นั่งเรือลำใหญ่ปลอดภัยแน่นอน

ยาหียี : เอ็งเอยนวนน้องร้องถามสามีฯ ตรงนี้วน้องชี้ไอนั้นเกาะไหร

แขกแดง : บังเศตบน้องเจ้าทองโนมยงฯ นั้นเกาะลิบงอยู่ตรงหัวเรือ

ยาหียี : เอ็งเอียนางรักร้องถามบังยาฯ ที่อยู่ตรงหน้าเกาะไหรหลบบัง

แขกแดง : เทศตบน้องเจ้าทองผมข่านฯ ไอนั้นเกาะกระดานสถานที่

ท้องเที่ยว

ยาหียี : เอ็งเอียนางน้องร้องถามสามีฯ ตรงหน้าน้องนี้เกาะนั้นเกาะไหร

แขกแดง : บังเศตบน้องเจ้าทองสัมจุฯ ไอนั้นเกาะมุกดูแสนสุขใจ

ยาหียี : เอ็งเอยน้องน้อยร้องถามสามีฯ ตรงหน้าน้องนี้เกาะนั้นเกาะไหร

แขกแดง : บังเทศตอบน้องเจ้าทองผิวเกลี้ยงๆ นั้นเกาะหลาวเหลืองตั้งเนียง
สองหน่วย

แขกแดง : นาวาราบรีนมันสำคี่เป็นเกลียวๆ น้ำดำน้ำเขียวเรือวิ่งมาไวๆ

ยาหยี : เอ็งเอียนางนับร้องถามสามีๆ ตรงนี้ว่าน้องชี้ฝูงนั้นปลาไหร

แขกแดง : บังเทศบอกน้องเจ้าทองโนมตรู นั้นฝูงปลาทู่ว่ายคู่ปลาลัง

ยาหยี : เอ็งเอียนางนับถามบังต่อไปๆ ทั้งยาวทั้งใหญ่ปลาไหรหละบัง

แขกแดง : บังเทศตอบน้องเจ้าทองตาหวานๆ ฝูงโน้นปลาวาฬฝูงนี้ปลาเบน

ยาหยี : เอ็งเอียนางน้อยร้องถามสามีๆ ตรงหน้าน้องชี้ตรงนั้นปลาไหร

แขกแดง : บังเทศบอกน้องแม่ทองโนมยงๆ นั้นฝูงปลาพวงแหวกว่ายสุขใจ

ยาหยี : เอ็งเอียนางน้อยร้องถามสามีๆ ตรงหน้าน้องชี้ปลาไหรหละบัง

แขกแดง : บังเทศตอบน้องเจ้าทองโนมงามๆ ฝูงโน้นปลาหลามมันว่ายผ่าน
เรือไป

แขกแดง : หวันคล้อยลอยต่ำจะค่ำแล้วน้องๆ แสงเดือนสาดส่องมองเห็นรำไร

แขกแดง : หวันตกเดือนแจ่มเห็นแสงเดือนดาวๆ เทศบอกเมียสาวเข้าถึง

อินเตีย

ยาหยี : เอ็งเอียนางนับร้องถามสามีๆ ตรงนี้ว่าน้องชี้ไอนั้นดาวไหร

แขกแดง : บังเทศตอบน้องเจ้าทองหน้าโยๆ นั้นดาวลูกไก่ถัดไปดาวหมี

ยาหยี : เอ็งเอียนางนางนับร้องถามสามีๆ ตรงนี้ว่าน้องชี้ดาวนั้นดาวไหร

แขกแดง : หน่วยนั้นดาวไถถัดไปดาวว่าวๆ เทศบอกเมียสาวหน่วยเต้าดาว

เหนือ

ยาหยี : เอ็งเอียนางน้อยร้องถามสามีๆ ตรงนั้นน้องชี้ดาวนั้นดาวไหร

แขกแดง : บังเทศตอบน้องเจ้าทองสัมจุกๆ หน่วยนั้นดาวศุกร์หน่วยนี้

ดาวเสาร์

แขกแดง : ดาวใหญ่ดาวน้อยนับร้อยนับพันๆ ทั้งคืนทั้งวันนับกันไม่หมด

แขกแดง : เสียงดังกึกก้องท้องฟ้ามีดคล้าๆ พายุลอยต่ำพัดถูกลำเรือ

แขกแดง : เรือเล็กคลื่นใหญ่เราไปไม่ได้ๆ ทอดหมอรอไว้คลื่นหายค่อยไป

แขกแดง : เทศสังเสนาพาเรือหลบภัย หลังเกาะหน่วยใหญ่เร็วไวอย่าช้า

แขกแดง : เรื่องแขกยังยาวเล่ากันไม่หมด กระผมขอตัวไปเพียงแค่นี้

แขกแดง : ไอ่ยารูมันต้าเร้าไอ่เร้าระะ นันน่านันนา ... ฯ ไอ่เร้าระะ อัสลามัว

ลัยกุม

ลาโรง

การลาโรง เป็นการกล่าวขอบคุณผู้ชมที่มาชมการแสดง และกล่าวขอบคุณ
คณะเจ้าภาพที่ได้ว่าจ้างคณะลิเกป่ามาทำการแสดงในโอกาสนี้ การลาโรงจะกล่าว
ลาแบบสั้น หรือ ยาวขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงโดยถ้ามีเวลาอาจจะขับบท
ลาแต่ถ้าไม่มีเวลาจะกล่าวแค่คำว่าขอบคุณหรือสวัสดิ์